

ΕΡΜΗΝ. ΤΟΥ ΡΙ΄ ΨΑΛΜΟΥ.

Ἀλληλοῦϊα. Ἀμμανῖται, καὶ Μωαβῖται, καὶ Ἰδουμαῖοι, πλῆθος ὅτι μάλιστα πλεῖστον συναγαγόντες, ἐπεστράτευσαν πάλαι ποτὲ τῇ Ἰούδα φυλῇ. Ἐβασίλευσε δὲ τηνικαῦτα ταύτης Ἰωσαφάτ, ἀνὴρ ἐπ' εὐσεβείᾳ μαρτυρούμενος, τῶν ἐκ Δαβίδ. Οὕτως τῶν πολεμίων τὸ πλῆθος μαθὼν, μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ προσελήλυθε τῷ Θεῷ, τὴν ἄμαχον ἐπικουρίαν αἰτῶν· καὶ δὴ καὶ τὴν αἴτησιν ἔλαβε. Παρηγγύησε γὰρ αὐτοῖς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς καταθαρρῆσαι τῶν πολεμίων, ὡς αὐτοῦ στρατηγούντος. Ἡμέρας τοίνυν ἀρχομένης, ἐκινήθησαν κατ' ἀλλήλων οἱ πολέμιοι, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ὡς ἐναντίους διέφθειραν, ὥστε μηδένα τὸν ὄλεθρον ἐκείνον διαφυγεῖν. Τοῦτο ἔκ τινος σκοπιᾶς θεασαμένη τῶν Ἰουδαίων ἡ στρατεία, ἔδραμεν ὡς ἐφ' ἔτοιμον θήραν, ἐσκύλευσε δὲ τοὺς πολεμίους, καὶ μετὰ πολλῆς ἐπανήλθετῆς περιουσίας. Καὶ ὡς διδάσκει τῶν Παραλειπομένων ἡ ἱστορία, μετὰ μουσικῶν ὀργάνων εἰσηλθὼν εἰς τὸν θεῖον νεῶν, τὸν τῆς νίκης χορηγὸν ἀνυμνοῦντες. Ταῦτα προορῶν ὁ προφήτης τόνδε συνέγραψε τὸν ψαλμὸν, οἷόν τινα ὕμνον ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς Ἰωσαφάτ προσφερόμενον· ὕμνου δὲ καὶ ἡ ἐπιγραφή· τὸ γὰρ Ἀλληλοῦϊα, ὡς καὶ ἤδη ἠρμηνεύκαμεν, Αἰνεῖτε τὸν Κύριον, ἐπὶ τῇ Ἑλλάδι φωνῇ. Σημαίνει γὰρ τὸ Ἀλληλοῦ, αἰνεῖτε, τὸ δὲ Ἰα, Κύριον, ἢ τὸν ὄντα.

α'. *Ἐξομολόγησomaί σοι, Κύριε, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου.* Ἀπὸ πάσης σοι διανοίας, Δέσποτα, προσφέρω τὸν χαριστήριον ὕμνον. *Ἐν βουλῇ εὐθέων καὶ συναγωγῇ.* Οὐκ ἐγὼ δὲ μόνος, ἀλλὰ καὶ σὺν ἐμοὶ τῶν εὐσεβῶν ὁ σύλλογος. Κατ' ἐκείνον γὰρ τὸν καιρὸν τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης ὁ λαὸς ἠλευθέρωτο, τοῦ βασιλέως ἅπαντας ἐκπαιδεύοντος τὴν εὐσέβειαν. Βουλὴν τοίνυν εὐθέων τὸ σύστημα προσαγορεύει τῶν εὐσεβῶν. β'. *Μεγάλα τὰ ἔργα Κυρίου.* Τῷ ὄντι γὰρ θαυμασὰ, καὶ ἀξιάγαστα, τὰ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἐνεργούμενα. *Ἐξεζητημένα εἰς πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ.* Ποιεῖ μὲν ὅσα βούλεται, ἕκαστον δὲ τῶν γινομένων σοφίας ὑπάρχειμεστον, καὶ παρὰ πάντων τὴν εὐφημίαν ἐφέλκεται. γ'. *Ἐξομολόγησις καὶ μεγαλοπρέπεια τὸ ἔργον αὐτοῦ.* Ἄπαντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα, καὶ ἡ δημιουργία, καὶ ἡ οἰκονομία, καὶ μεγαλοφυῆ, καὶ ὑπερφυῆ, καὶ τῆς παρὰ πάντων ἀνθρώπων ὕμνωδίας ἄξια. Ἐξομολόγησιν ἐνταῦθα τὴν εὐχαριστίαν καλεῖ. *Καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.* Οὐδὲν ἄδικον τῶν γινομένων, ἀλλὰ πάντα τῷ δικαίῳ κοσμεῖται· δι' αἰῶνος γὰρ ταύτη χρώμενος πρυτανεῦει

τὰ σύμπαντα.
δ'. *Μνειάν ἐποίησατο τῶν θαυμασιῶν αὐτοῦ.* Ἐπειδὴ προφανῶς εἰργάσατο τῶν πολεμίων τὸν ὄλεθρον. Ταυτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν προγόνων πεποίηκε, ποτὲ μὲν τοὺς Αἰγυπτίους συγκαλύψας, ἄλλοτε δὲ τοὺς Ἀμαληκίτας τῇ ἐκτάσει Μωσέως χειρῶν κατακοντίσας· καὶ Χαναναίους, καὶ Χετταίους, καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη, δι' Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καταλύσας. Ἀνάμνησιν τῶν θαυμασιῶν ἐκάλεσε τῶν πολεμίων τὴν τιμωρίαν· ἀντὶ τοῦ· Τὰς πολυθρυλλήτους σου θαυματουργίας, τὰς ψευδεῖς παρὰ τοῖς ἀπίστοις νομιζόμενας, ἔδειξας ἀληθεῖς τῇ νέᾳ θαυματουργίᾳ, καὶ ἀνέμνησας ἡμᾶς ὧν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων εἰργάσωπρογόνων. *Ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ὁ Κύριος. [ε'] Τροφήν ἔδωκετοῖς φοβουμένοις αὐτόν.* Τὴν τροφήν, θήραν οἱ ἄλλοι εἶπον ἔρμηνευταί. Ἀληθῆ δὲ ἀμφοτέρω. Καὶ γὰρ ὡς ἐπὶ θήραν ἔτοιμον ἔδραμον ἐπὶ τῶν πολεμίων τὸν πλοῦτον, καὶ τροφήν ἐκεῖθεν ἱκανὴν ἐπορίσαντο. *Μνησθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ.* Ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως· Θήραν ἔδωκετοῖς φοβουμένοις αὐτόν, μνημονεύων αἰωνίου συνθήκης αὐτοῦ. Τῶν γὰρ πρὸς τοὺς πατέρας γεγεννημένων ὑποσχέσεων ἄληστον ἔχει τὴν μνήμην, καὶ δι' ἐκείνην ἡμῖν μεταδίδωσι τῶν ἀγαθῶν.

ζ', ζ'. *Ἰσχὺν ἔργων αὐτοῦ ἀνήγγειλε τῷ λαῷ αὐτοῦ· τοῦ δοῦναι αὐτοῖς κληρονομίαν ἐθνῶν.* Μᾶλλον ἡμῖν ἐναργῶς τὴν οἰκείαν ἔδειξε δύναμιν, τὸν τῶν ἐχθρῶν ἡμῖν δωρησάμενος πλοῦτον. Οὐ γὰρ μόνον ἡμᾶς τῆς παρ' ἐκείνων ἠλευθέρωσε λώβης, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκείνων περιουσίαν εἰς τὰς ἡμετέρας μετατέθεικεν οἰκίας. *Ἔργα χειρῶν αὐτοῦ ἀλήθεια καὶ κρίσις.* Οὐκ ἀδίκως δὲ, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐνδίκως ταῦτα εἰργάσατο. Οὐδὲν γὰρ ἡμῖν ἐγκαλεῖν ἔχοντες, καταλύσαι παντελῶς ἐπειράθησαν. Ἀληθῆ τοίνυν καὶ δικαίαν κατ' αὐτῶν ἐξενήνοχε

πῆφον.
η'. *Πισταὶ αἱ πᾶσαι ἐντολαὶ αὐτοῦ· ἐστηριγμέναι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πεποιημένα ἐν ἀληθείᾳ καὶ εὐθύτητι.* Νομοθετῶν ὁ Θεὸς τὴν οἰκείαν εὐμένειαν τοῖς φυλάττουσι τὸν νόμον ὑπέσχετο. Τοῦτο καὶ ἐνταῦθά φησιν, ὅτι ἀψευδεῖς αἱ περὶ τῆς τῶν ἐντολῶν φυλακῆς ὑποσχέσεις, καὶ οἱ ταῦτα πληροῦν προαιρούμενοι τῆς αὐτοῦ προμηθείας διηνεκῶς ἀπολαύουσι. Καὶ γὰρ ἡμεῖς γνησίως αὐτὸν ἰκετεύσαντες κρείττους τῶν δυσμενῶν ἀπεφάνθημεν. Τοῦτο γὰρ διὰ τῶν ἐπαγομένων ἐδήλωσε. θ'. *Ἀύτρωσιν ἀπέστειλε Κύριος τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐνετείλατο εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκην αὐτοῦ.* Αἱ γὰρ τοῦ Θεοῦ ὑποσχέσεις οὐ μόνον τὸ ἀψευδές, ἀλλὰ καὶ τὸ διαρκές ἔχουσιν. *Ἅγιον καὶ φοβερὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ.* Τοῖς μὲν γὰρ πιστεύουσιν ἅγιον, καὶ τριπόθητον καὶ πηγάζον τῶν ἀγαθῶν τὴν φορὰν· τοὺς δὲ ἀπιστοῦντας, καὶ παρανομία

συζῶντας, κολάζει καὶ τιμωρεῖται.
ι'. *Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου.* Ἀναγκαῖον τοίνυν αὐτὸν δεδιέναι καὶ τρέμειν. Τοῦτο γὰρ πρῶτον τῆς θείας διδασκαλίας στοιχεῖον. Σοφίαν γὰρ οὐ τὴν εὐγλωττίαν λέγει, ἀλλὰ τὴν τῶν θεῶν ἐπίγνωσιν. Εἰσαγωγικοῖς τοίνυν ὁ φόβος· τῶν δὲ τελείων τῆς ἀγάπης ἡ κτήσις. *Σύνεσις δὲ ἀγαθῆ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν.* Οὐκ ἄρκει γὰρ εἰς τελείωσιν ἡ γνῶσις, ἀλλὰ χρήζει ἡ θεωρία τῆς πράξεως, καὶ προσήκει τὸν τῆς

θείας ἡξιωμένον συνέσεως τοῖς ἔργοις τὴν γνῶσιν κοσμεῖν, καὶ διὰ ταύτης θεραπεύειν τὸν τῆς συνέσεως χορηγόν. Ἡ αἴνεσις αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἀκολουθῶς καὶ τοῦτο προστέθηκε, διδάσκων ὡς ὁ τῆς ἀρετῆς ἐραστῆς αὐτὸς τὸ ἐντεῦθεν πορίζεται κέρδος. Ὁ γὰρ Θεὸς, κἂν μηδεὶς ὑμνεῖν ἐθέλει, αἰώνιον ἔχει τὸν ὕμνον καὶ διαρκῆ. Τοῦτον μέντοι τὸν ψαλμὸν κατὰ στοιχείον φασιν Ἑβραῖοις γεγράφθαι, καὶ κατὰ τὴν τῶν στοιχείων ἀκολουθίαν συγκεῖσθαι. Καὶ ὁ μετ' αὐτὸν δὲ ὁμοίως σύγκειται.

ΕΡΜΗΝ. ΤΟΥ ΡΙΑ΄ ΨΑΛΜΟΥ.

Ἀλληλουΐα. Ὑμνον καλεῖ καὶ τοῦτον τὸν ψαλμὸν ἢ ἐπιγραφή· διδασκαλίαν δὲ εὐσεβείας τοῖς βουλομένοις προσφέρει.

α'. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον, ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. Ὁ ταύτη τῇ εὐλαβείᾳ κοσμούμενος, καὶ τὸ θεῖον περικείμενος δέος, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν βουλήν εἰς τὴν τῶν θείων λογίων ἐκπλήρωσιν μετατίθησι, καὶ σὺν πάσῃ προθυμίᾳ πληροῦν ταῦτα ἐπέιγεται. Εἶτα δεικνύσι τὸν τῶν τοιούτων σπερμάτων καρπὸν.

β'. Δυνατὸν ἐν τῇ γῇ ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ. Ἐπειδὴ γὰρ τοῦτο ἀξίεραστον ἐδόκει τοῖς τῆνικάδε ἀνθρώποις, τοῦτο τοῖς φυλάττουσι τὰς ἐντολάς δώσειν ὑπισχνεῖται τὸ δῶρον. Καὶ δὴ καὶ ἔδωκε, διὰ μὲν τὸν Ἀβραάμ τῷ Ἰσραήλ, διὰ δὲ τὸν Δαβὶδ τοῖς ἐξ αὐτοῦ, καὶ διὰ τὸν Ἰσραὴλ τοῖς ἐκγόνοις, καὶ ταῦτα παρανόμοις γεγεννημένοις. Γενεὰ εὐθέων ἐλόγηθήσεται. Οἱ γὰρ ἰσότητος καὶ δικαιοσύνης ἐπιμελούμενοι τῆς θείας εὐλογίας δρέπονται τοὺς καρπούς.

γ'. Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Καὶ ταύτας ὡς πρὸς ἀτελεῖς ἔτι, καὶ τῶν τελείων ἐπαῖειν οὐ δυναμένους, ποιεῖται τὰς ὑποσχέσεις. Τοὺς γὰρ τελείους ὁ Δεσπότης Χριστὸς τάναντία διδάσκει, λέγων· Μὴ κτήσησθε χρυσόν, μηδὲ ἄργυρον, μήτε χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, μὴ πήραν εἰς ὁδόν, μὴ ὑποδήματα, μηδὲ ῥάβδον. Καὶ πάλιν· Ἐὰν μήτις ἀποτάξῃται πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητής. Καί· Εἰ θέλεις τέλειος γενέσθαι, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δός πτωχοῖς. Ἄλλ' ὅμως ταῦτα νομοθετῶν, ἐκεῖνα τοῖς ἀτελέσι καὶ ὑπισχνεῖται, καὶ δίδωσιν. Οὕτω τῷ Σολομῶντι καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν προστέθεικεν. Οὕτω τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ τὸν τῶν Αἰγυπτίων ἐδωρήσατο πλοῦτον. Καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἄληστον γὰρ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς ἔχει τὴν μνήμην, καὶ ἀείμνηστον αὐτοῦ διαφυλάττει τὸ κλέος.

δ'. Ἐξανέτειλεν ἐν σκότει φῶς τοῖς ἔθνεσιν. Σκότος ποτὲ μὲν τὴν ἄγνοιαν, ποτὲ δὲ τὰς συμφορὰς ὀνομάζει, καὶ φῶς δὲ ὡσαύτως νῦν μὲν τὴν γνῶσιν, νῦν δὲ τῶν κακῶν τὴν ἀπαλλαγὴν προσαγορεύει. Λέγει τοίνυν, ὅτι καὶ ἀγνοοῦσιν ὑποδείξει τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐν τῇ τῶν λυπηρῶν προσβολῇ τὴν οἰκείαν ἐπικουρίαν ὀρέξει. Οὕτω τὸν Ἰωσήφ ἐκ τῆς τῶν ἀδελφῶν μαιφονίας ἐξήρπασεν, οὕτως αὐτὸν τῆς συκοφαντίας ἀπέφηνε κρείττονα· οὕτω τῆς Σάρ ρας ἀρπαγείσης ὤρεξε τῷ Ἀβραάμ τὴν οἰκείαν ροπήν· οὕτω τὸν Λάβαν ἐξεδειμάτωσε, καὶ τὸν φεύγοντα τοῦ διώκοντος δυνατώτερον ἔδειξε. Τῆς θείας τοίνυν δυνάμεως καὶ τοῦτο τεκμήριον, τὸ γυμνασίας μὲν εἵνεκα συγχωρεῖν προσβάλλειν τοῖς δικαίοις τὰ λυπηρὰ, διαλύειν δὲ τούτων τὸ νέφος, καὶ καθαρὰν αἰθρίαν χαρίζεσθαι. Ἐλεήμων, καὶ οἰκτίρμων, καὶ δίκαιος. Ταῦτα δὲ πρυτανεῦει δικαιοσύνη, καὶ ἐλέω, καὶ ἀγαθότητι χρώμενος. Κήδεταί μὲν γὰρ ὡς φιλόφρων, στεφανοῦν δὲ τοὺς δικαίους βουλόμενος, συγχωρεῖ τοὺς ἀγῶνας, λύει δὲ τούτους ὅτι τάχιστα διὰ τὴν ἀμέτρητον ἀγαθότητα.

ε'. Χρηστὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτεῖρων, καὶ κυχρῶν· οἰκονομήσει τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν κρίσει. Ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως· Ἀγαθὸς, χαριστικὸς, καὶ κυχρῶν, οἰκονομῶν τὰ πράγματα αὐτοῦ μετὰ κρίσεως. Ὁ γὰρ τὸν οἰκεῖον δεσπότην μιμούμενος φιλοτίμως θεραπεύει τοὺς ὁμοδούλους· οἰκτεῖρων μὲν, ὡς τῆς φύσεως κοινωνὸς, κυχρῶν δὲ, ὡς τὴν ἔκτισιν παρὰ τοῦ κοινοῦ προσμένων Δεσπότην. Οὐδὲν δὲ ὁ τοιοῦτος ἀδιακρίτως ἐργάζεται, ἀλλ' ὀρθῶς χρώμενος λογισμῷ, καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰ ἔργα κοσμεῖ.

ς'. Ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα οὐ σαλευθήσεται. Βεβαίαν γὰρ ὁ τοιοῦτος ἔχει τὴν γνώμην, οὐδεμίαν τροπὴν δεχομένην ἐν ταῖς τῶν καιρῶν δυσκολίαις.

ζ'. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος. Πολυθρύλλητος δὲ ὁ τοιοῦτος ἔσται, καὶ παρὰ πᾶσιν αἰδιδίμος, καὶ ἀείμνηστον καταλείψει τὸ κλέος. Ἀπὸ ἀκοῆς πονηρᾶς οὐ φοβηθήσεται. Οὔτε δὲ ἀπειλὰς δεῖσει, οὔτε ἀγγελίας φόβον ἰκανὰς ἐμποιῆσαι. Ἐτοιμὴ ἢ καρδία αὐτοῦ ἐλπίζει ἐπὶ Κυρίου. Ὁ δὲ Σύμμαχος τὴν ἐτοιμίην πάλιν ἐδραίαν ἠρμήνευσεν. Ἐδραίαν ἔχει, φησὶ, καὶ βεβαίαν τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα, καὶ διὰ τοῦτο τῶν τοιούτων θορύβων καταφρονεῖ.

η'. Ἐστήρικται ἡ καρδία αὐτοῦ, οὐ μὴ φοβηθῆ, ἕως οὗ ἐπίδη ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς αὐτοῦ. Οὐ γὰρ μόνον οὐ δέδιδε τοὺς δυσμενεῖς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκείνων ἦτταν διὰ τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα προσμένει.

θ'. Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Τούτων ἕκαστον διδασκαλίαν ἀρετῆς τοῖς βουλομένοις προσφέρει. Λέγει δὲ, ὅτι ὁ τῇ εὐλαβείᾳ καὶ τῷ θείῳ φόβῳ κοσμούμενος οὐχ ἀπλῶς τοῖς δεομένοις ὀρέγει τὸν ἔλεον, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας τοῦτο ποιεῖ, καὶ

μιμείται τοὺς σπείροντας ἀφειδῶς τὰ σπέρματα, καὶ σκεδανύοντας διὰ τὴν τῶν δραγμάτων ἐλπίδα. Παραπλησίως γὰρ καὶ οὗτος τῆς δικαιοσύνης προσμένει τὸ κέρδος. *Τὸ κέρας αὐτοῦ ὑψωθήσεται ἐν δόξῃ.* Κέρας τὴν ἰσχὺν καλεῖ ἐκ μεταφορᾶς τῶν ζώων τῶν καθωπλισμένων τοῖς κέρασι, καὶ τούτοις ἀμυνομένων τοὺς ἐπιόντας. Λέγει τοίνυν ὅτι καὶ δυνατὸς καὶ περιβλεπτός ἐσται ὁ τῆς ἀρετῆς κεκτημένος τὸν πλοῦτον.

ι'. *Ἀμαρτωλὸς ὄψεται, καὶ ὀργισθήσεται, τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ βρῦζει, καὶ τακήσεται, ἐπιθυμία ἀμαρτωλοῦ ἀπολεῖται.* Οἱ δὲ κακία συζῆν προαιρούμενοι, τῶν δικαίων ὀρώντες τὴν περιφάνειαν, τακήσονται μὲν τῷ φθόνῳ, καὶ τῆς μαιφονίας τυρεύσουσι μηχανάς· διαμαρτήσονται δὲ τῶν βουλευμάτων, καὶ τῆς ἐπιθυμίας οὐκ ἀπολαύσουσιν. Ἄδικος γὰρ αὕτη καὶ λίαν θεομισῆς.

ΕΡΜΗΝ. ΤΟΥ ΡΙΒ' ΨΑΛΜΟΥ.

Ἀλληλουῖα. Ἔτερος ὕμνος καὶ οὗτος εἰς ὠφέλειαν συγγεγραμμένος, καὶ ἐγείρων τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὕμνωδιαν τοῦ εὐεργέτου.
α'. *Αἰνεῖτε, παῖδες, Κύριον.* Παῖδας ἐνταῦθα οὐ τοὺς νέους, ὡς τινες ὑπέλαβον, ἀλλὰ τοὺς δούλους καιεῖ. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀκύλας, καὶ ὁ Σύμμαχος, καὶ ὁ Θεοδοσίω ἡρμήνευσαν· καὶ ὁ Ἑβραῖος Ἀβδὴ λέγει. Οὕτω δὲ καὶ ὁ Σύρος. Καὶ τὸ αἰνεῖτε ὁ Ἑβραῖος Ἀλληλουῖα εἶπεν· ὡς εἶναι δῆλον ὅτι Ἀλληλουῖα, Αἰνεῖτε Κύριον ἐρμηνεύεται. *Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα Κυρίου.* [β'] *Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον, ἀπὸ τοῦ νῦν, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.* Προσῆκει, φησὶν, ὑμᾶς δούλους ὄντας, καὶ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸ εἶναι λαβόντας, ὑμνεῖν αὐτοῦ τὸ ὄνομα, κἂν ἀγνοῆτε τὴν φύσιν. Ἐχειμὲν γὰρ τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν εὐφημίαν ἀναρχον καὶ ἀήττητον. Τὸ γὰρ, *ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος* δηλοῖ τοῦτο. Δεῖ δὲ ὅμως καὶ ἡμᾶς, οἷα δὴ ποιητῆ, προσφέρειν τὸν χαριστήριον ἕμνον.

γ'. *Ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν αἰνετὸν τὸ ὄνομα Κυρίου.* Τὴν μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Μονογενοῦς τοῖς ἔθνεσι παρασχεθεῖσαν θεογνωσίαν ὁ ψαλμὸς προεθέσπισε. Πάλαι μὲν γὰρ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς οὐδὲ παρὰ πάντων Ἰουδαίων ὑμνεῖτο, ἀλλὰ παρ' ὀλίγων τῶν εὐσεβείᾳ συζώντων· μετὰ δὲ τὴν ἐκ Παρθένου γέννησιν, καὶ τὸ σωτήριον πάθος, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος τῶν κηρύκων τῆς ἀληθείας, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἐπληρώθη ἡ σύμπασα γῆ τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι θαλάσσας. Τοῦτο καὶ δι' ἐτέρου προφήτου ὁ τῶν ὄλων ἔφη Θεός· *Οὐκ ἔστι μοι θέλημα ἐν ὑμῖν, καὶ θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, ὅτι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν μέγα τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσφέρεται τῷ ὀνόματί μου, καὶ θυσία καθαρὰ.* Συνωδὰ δὲ τούτοις καὶ ἡ πνευματικὴ μελωδία θεσπίζει.

δ'. *Υψηλὸς ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη ὁ Κύριος, ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ἡ δόξα αὐτοῦ.* Ἄπαντα γὰρ τὰ ἔθνη μεμάθηκεν ὡς αὐτὸς ἐστὶν Ὑψιστος, καὶ Θεός, καὶ τῶν ἀπάντων δημιουργὸς, καὶ ὑπὸ τῶν οὐρανίων ἀγγέλων ἀνυμνούμενος.

ε'. *Τίς ὡς ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν;* Πολλάκις τοῦτο ἡ θεία Γραφή λέγει. Καὶ γὰρ ὁ μακάριος Μωϋσῆς τοῦτο λέγει· *Τίς ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς, Κύριε;* Τίς ὅμοιός σοι, δεδοξασμένος ἐν ἁγίοις; Καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ, ὅτι *Τίς ἐν νεφέλαις ἰσωθήσεται τῷ Κυρίῳ; ἢ τίς ὁμοιωθήσεται τῷ Κυρίῳ ἐν υἱοῖς Θεοῦ;* Καὶ πάλιν, ὅτι *Τίς Θεὸς παρὲς τοῦ Κυρίου, ἢ τίς Θεὸς πλὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν;* Διὰ πάντων δὲ τούτων τὸ ἀσύγκριτον τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων μανθάνομεν, καὶ ὅτι οὐδὲν τῶν ὄντων παραβληθῆναι δύναται τῇ τοῦ Θεοῦ φύσει, ἢ δυνάμει, ἢ ἐνεργείᾳ. *Ὁ ἐν ὑψηλοῖς οἰκῶν, [ζ'] Καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ γῇ.* Τοῖς οὐρανοῖς γὰρ ἐνδαιατᾶσθαι δοκῶν ἐποπτεύει τὰ σύμπαντα, καὶ οὐδὲν ἀτημέλητον τῶν ὄντων ἐᾷ.

ζ', η'. *Ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχὸν, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα· τοῦ καθίσει αὐτὸν μετὰ ἀρχόντων, μετὰ ἀρχόντων λαοῦ αὐτοῦ.* Ταῦτα καὶ ἡ μακαρία εἶρηκεν Ἄννα, τὸν χαριστήριον ἕμνον ὑφαίνουσα τῷ Θεῷ. Ὁρῶμεν δὲ αὐτὰ διηνεκῶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων γινόμενα. Οὕτω τὸν μακάριον Δαβὶδ ποιμένα ὄντα βασιλέα πεποίηκεν· οὕτω τὸν Ἰωσήφ εἰς δουλείαν μεταπεσόντα ἐπὶ τὸν βασιλικὸν κεκάθικεθρόνον· οὕτω τὸν Μωϋσέα προβατέα γινόμενον δημαγωγὸν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ, καὶ Θεὸν ἐχειροτόνησε τοῦ Φαραῶ· οὕτω τὰ ἔθνη, τὰ τῇ πτωχείᾳ τῆς ἀσεβείας δουλεύοντα, καὶ τῇ κόπρῳ τῆς ἀμαρτίας ἐπικαθήμενα, τῶν τῷ Ἰσραὴλ δεδωρημένων ἠξίωσεν ἀγαθῶν· οὕτω τὴν ἀνθρωπεῖαν φύσιν εἰς αὐτὸν καταπεσοῦσαν τὸν τοῦ θανάτου πυθμένα ἀνέλαβε, καὶ ἀνήγαγε, καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐξουσίας, καὶ κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

θ'. *Ὁ κατοικίζων στεῖραν ἐν οἴκῳ, μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραينوμένην.* Καὶ τοῦτο ὡσαύτως ἐστὶν ἰδεῖν καὶ ἐπ' ἀνθρώπων συμβαῖνον. Καὶ γὰρ καὶ τὴν Σάρραν, καὶ τὴν Ῥεβέκκαν, καὶ τὴν Ῥαχὴλ, καὶ τὴν Ἄνναν, καὶ τοῦ Σαμψῶν τὴν μητέρα, καὶ τὴν Ἐλισάβετ, στερίφας οὖσας, μητέρας παιδῶν ἀπέφηκεν. Κυριώτερον δὲ τοῦτο καὶ ἀληθέστερον ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐστὶν ἰδεῖν· στεῖραν γὰρ ταύτην οὖσαν πάλαι, καὶ ἄπαιδα, μητέρα πεποίηκεν, ἐπὶ τέκνοις ἀναριθμήτοις εὐφραينوμένην, κατὰ τὴν προφητείαν τὴν

λέγουσαν· *Εὐφράνθητι, στείρα ἢ οὐ τίκτουσα, ῥήξον καὶ βόησον ἢ οὐκ ὠδίνουσα ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου, μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.*

ΕΡΜΗΝ. ΤΟΥ ΡΙΓ' ΨΑΛΜΟΥ.

Ἀλληλοῦϊα. Ὕμνος καὶ οὗτός ἐστι τὰς Ἰουδαίους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ παρασχεθείσας εὐεργεσίας διεξιῶν, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν διηγούμενος, καὶ τῶν εἰ δώλων κωμῶδων τὴν ἀσθένειαν. Ἀρμόττει δὲ καὶ οὗτος ὁ ὕμνος τοῖς ἐξ ἐθνῶν πεπιστευκόσι, καὶ τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης ἀπηλλαγμένοις· μανθάνουσι γὰρ ὅσον τὸ μέσον τῶν οὐκ ὄντων πρὸς τὸν ὄντα Θεόν.

α', β'. *Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, οἴκου Ἰακώβ ἐκ λαοῦ βαρβάρου. Ἐγενήθη Ἰουδαία ἀγίασμα αὐτοῦ, Ἰσραὴλ ἐξουσία αὐτοῦ.* Τῆς Αἰγύπτου, φησί, τὸν Ἰσραὴλ ὁ Δεσπότης ἐλευθερώσας, καὶ τῆς τῶν ἀλλοφώνων ἐκείνων καὶ βαρβάρων ἀπαλλάξας δουλείας, λαὸν μὲν τοῦτον οικεῖον ἀπέφηνεν, ἐν δὲ τῇ Ἰουδαίᾳ τὸν νεῶν τὸν οικεῖον ἐδείματο. Ἀγίασμα γὰρ τοῦτον ἐκάλεσεν.

γ', δ'. *Ἡ θάλασσα εἶδε, καὶ ἔφυγεν, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοὶ, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων.* Προσωποποιεῖ τὰ εἰρημένα, καὶ τοῖς ἀψύχοις τῷ λόγῳ περιτίθησιν αἴσθησιν, τοῦ Θεοῦ κηρύττων τὴν δύναμιν. Σοῦ γὰρ, φησὶν, ἡγουμένου τοῦ λαοῦ ὑπεχώρησε μὲν ἔνθεν κάκειθεν ἡ θάλασσα δείσασα, τὴν δὲ πορείαν παρέσχεν ἀκόλυτον. Ἀνεχαίτισε δὲ ὁ ποταμὸς, καὶ τῶν οικείων ῥευμάτων ἐπέσχε τὴν ῥύμην, καθάπερ τις λογικὸς ἐν τῇ κιβωτῇ τὴν σὴν φανταζόμενος δύναμιν· καὶ οἱ βουνοὶ, καὶ τὰ ὄρη ἐκινήθη, καὶ χορεύειν ἐδόκει, ἅτε δὴ τῶν οὐρανῶν τὸν Δεσπότην δεξάμενα· λέγει δὲ τὸ Σινᾶ ὄρος, καὶ τὸ Χωρήβ. Ἐν ἐκείνοις γὰρ ὁ Θεὸς τὴν οικεῖαν ἐπιφάνειαν ἐποίησατο. Εἶτα καὶ πεῦσιν τοῖς προειρημένοις προσφέρει.

ε', ζ'. *Τί σοί ἐστι, θάλασσα, ὅτι ἔφυγες; καὶ σὺ, Ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; Τὰ ὄρη, ὅτι ἐσκίρτήσατε ὡσεὶ κριοὶ, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων;* Καὶ ἐπειδὴ ἄλογα ἦν ἐκεῖνα, καὶ ἄψυχα, αὐτὸς ποιεῖται ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ἀπόκρισιν.

ζ', η'. *Ἀπὸ προσώπου Κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ. Τοῦ στρέψαντος τὴν πέτραν εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ τὴν ἀκρότομον εἰς πηγὰς ὑδάτων.* Τούτων ἕκαστον, φησὶ, διὰ τὸν ἐπιφανέντα γεγένηται Κύριον. Ταύτην αἰτίαν ἔχει τῆς γῆς ὁ κλόνος, καὶ ἡ τῆς θαλάττης διαίρεσις. Αὐτὸς γὰρ καὶ τὴν ἄγονον πέτραν, τὴν πάσης ἰκμάδος ἐστερημένην, καὶ μηδὲ τομῆς διὰ τὸ στερέμιον ἀνεχομένην, τῇ προχύσει τῶν ὑδάτων ἐπέκλυσε, πηγὰς ἐκείθεν ἀφθόνως ἀναδοθῆναι κελεύσας. Οὐδὲν οὖν, φησὶ, θαυμαστὸν γεγένηται. Προσέταξε γὰρ ὁ ποιητῆς, καὶ διηρέθη τὸ πέλαγος, καὶ ἡ ἀκρότομος ἀνέβλυσε πέτρα, ὁ οὐρανὸς ἐχορήγησε μάννα, οἱ ἄνεμοι τὴν ὀρτυγομήτραν συνήθροισαν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα αὐτοῦ γεγένηται νεύσαντος.

θ', ι'. *Μὴ ἡμῖν, Κύριε, μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἡ τῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν. Ἐπὶ τῷ ἐλέει σου, καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου, μήποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη· Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν;* Ταῦτα τοῖς ἐκ περιτομῆς πάλαι ἤρμωτε λέγειν τὴν θεῖαν αἰτιοῦσιν βοήθειαν, καὶ τῶν προτέρων ἀναμνησκουσι δωρεῶν· Μὴ εἰς ἡμᾶς ἀπίδης, ὃ Δέσποτα, μηδὲ διὰ τὰς πολλὰς ἡμῶν πλημμελείας παρίδης· οἱ γὰρ τῆς τιμωρίας ἀγνοοῦντες τὸ δίκαιον, σὴν ἀσθένειαν ὑπολήφονται τὴν ἡμετέραν δουλείαν, καὶ ἐροῦσι· Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν;

ια'. *Ὁ δὲ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ γῇ, πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησεν.* Καὶ ἐκεῖνοι λέγουσι, Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν; Ἡμεῖς δὲ ἴσμεν ὅτι σὺ εἶ Θεός, ποιητῆς πάντων, οὐρανὸν οικητήριον ἔχων, σύμμετρον ἔχων τῇ βουλήσει τὴν δύναμιν. Εἶτα κατὰ παράθεσιν ποιεῖται τῶν εἰ δώλων τὸν ἔλεγον.

ιβ'. *Τὰ εἶδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων.* Σὺ μὲν γὰρ ποιεῖς ὅσα βούλει· τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἐθνῶν προσκυνούμενα εἶδω λαοῦ δημιουργεῖ, ἀλλὰ δημιουργεῖται, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ὕλης ἔχει τὸ τίμιον· ἐκ χρυσοῦ γὰρ καὶ ἀργύρου κατασκευάζεται καὶ χρωμάτων, ἀπὸ δὲ τῆς τέχνης τὴν εὐμορφίαν κομίζεται. Ἀργυροχόοι γὰρ καὶ χρυσοχόοι ταῦτα κατασκευάζουσι, καὶ ζωγράφοι. Ἀπὸ ὕλης τοίνυν καὶ τέχνης τὴν σύστασιν ἐρανίζονται. Εἶτα διὰ πλεῖον αὐτῶν τραγωδεῖ τὴν ἀσθένειαν, λέγων·

ιγ'–ιε'. *Στόμα ἔχουσι, καὶ οὐ λαλήσουσιν· ὀφθαλμοὺς ἔχουσι, καὶ οὐκ ὄψονται. ὼτα ἔχουσι, καὶ οὐκ ἀκούσονται· ῥίνας ἔχουσι, καὶ οὐκ ὀσφρανθήσονται. Χεῖρας ἔχουσι, καὶ οὐ ψηλαφήσουσι· πόδας ἔχουσι, καὶ οὐ περιπατήσουσιν.* Τῶν αἰσθητηρίων. φησὶ, τὰς μὲν εἰκόνας περίκεινται, τῆς δὲ ἐν ἐργείας ἐστέρηνται. Εὐτελέστεροι τοίνυν οὐ μόνον τῶν ποιούντων, ἀλλὰ καὶ τῶν σμικροτάτων ζωῶν εἰσὶ· μυῖαι γὰρ, καὶ κώνωπες, καὶ τὰ τούτων σμικρότερα, τῶν αἰσθητηρίων ἔχουσι τὴν ἐνέργειαν· βλέπουσι γὰρ καὶ ἀκούουσι, καὶ πέτανται, καὶ βαδίζουσιν· οἱ δὲ ὡς θεοὶ προσκυνούμενοι, οὐδὲ τὴν τῶν ὀλίγων καὶ σμικρῶν ζώων ἐνέργειαν ἔχουσιν.

ις'. *Οὐ φωνήσουσιν ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν.* Ἐπειδὴ γὰρ οἱ δι' αὐτῶν ἐνεργοῦντες δαίμονες, καὶ ταῖς ψευδέσι χρώμενοι μαντείας, οὐ διὰ τῶν ἀψύχων ταύτας εἰδώλων, ἀλλὰ διὰ τῶν λογικῶν ἀνθρώπων προσέφερον, ἢ διὰ συμβόλων τινῶν τινὰ κατεμήνουν, εἰκότως ἔφη· *Οὐ φωνήσουσιν ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν.* Ἀκίνητα γὰρ καὶ ἄψυχα εἶδωλα παντελῶς.

Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιτο οἱ ποιῶντες αὐτὰ, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς. Ἀλλ' ἐκείνοι μὲν ὁμοιωθεῖεν καὶ οἱ προσκυνοῦντες, καὶ οἱ δημιουργοῦντες. Τοὺς γὰρ λόγῳ τετιμημένους, καὶ εἰς τοσαύτην ἀλογίαν ἐκπεπτωκότας, δίκαιον τῶν ὑπ' αὐτῶν προσκυνουμένων τὴν ἀναισθησίαν λαβεῖν. η', θ'. *Οἶκος Ἰσραὴλ ἤλπισεν ἐπὶ Κύριον· βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστίν. Οἶκος Ἀαρῶν ἤλπισεν ἐπὶ Κύριον· βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστίν.* Ἐκείνοι μὲν ζημίαν, ἀλλ' οὐ κέρδος ἐκ τῆς τούτων ἐδρέψαντο προσκυνήσεως· ὁ δὲ τοῦ Ἰσραὴλ οἶκος τὴν εἰς τὸν ὄντα Θεὸν ἐλπίδακτησάμενος, τῆς παρ' αὐτοῦ προνοίας ἀπολαύει διηλεκτῶς. Κατὰ διαίρεσιν δὲ τὴν μνήμην ἐποίησατο, τὴν ἱερωσύνην ταύτη τιμῶν, καὶ διδάσκων τοὺς τηλικαῦτα, πόση πρὸς τοὺς ἄλλους ἢ τῶν ἱερέων διαφορά. κ'. *Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον ἤλπισαν ἐπὶ Κύριον· βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστίν.* Ἐτερον τοῦτο τάγμα παρὰ τὰ πρότερα. Διδάσκει δὲ ὁ λόγος, ὅτι κἂν μὴ τὴν τῆς ἱερωσύνης τις ἀξίαν ἔχει μηδὲ τὴν Ἰσραηλιτικὴν συγγένειαν περικείται, τῷ δὲ θεῷ φόβῳ κοσμούμενος ἐπιμελεῖται τῆς ἀρετῆς τῆς ἴσης καὶ αὐτὸς παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων τεύξεται προμηθείας. Ἦσαν δὲ καὶ πάλοι παρὰ Ἰουδαίοις τοιοῦτοι πολλοὶ, ἐκ μὲν τῆς Ἀβραμιαίας οὐ βλαστήσαντες ρίζης, ἐξ ἐτέρων δὲ προσελθόντες ἐθνῶν, προσήλυτοι προσαγορευόμενοι, καὶ περὶ πολλοῦ τὰ θεῖα ποιούμενοι. Καὶ νῦν δὲ τὰ ἔθνη οὐκ ἔχει τοῦ Ἀβραάμ τὴν κατὰ σάρκα συγγένειαν, τοῦ δὲ Ἀβραάμ τὴν πίστιν κτησάμενα, τέκνα χρηματί ζει τοῦ Ἀβραάμ. κα', κβ'. *Κύριος μνησθεὶς ἡμῶν εὐλόγησεν ἡμᾶς, εὐλόγησε τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, εὐλόγησε τὸν οἶκον Ἀαρῶν. Εὐλόγησε τοὺς φοβούμενους τὸν Κύριον.* Τὴν αὐτὴν καὶ ἐνταῦθα διαίρεσιν ἐποίησατο, καὶ τῆς ἐλπίδος ὑπέδειξε τὸν καρπὸν· εὐλογίαν γὰρ τῇ ἐλπίδι συνέξυξε, καὶ ταύτης ἔφη μεταδόσθαι οὐ μόνον τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ, καὶ τῷ οἴκῳ Ἀαρῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς φοβούμενοις αὐτόν. Εἶτα πάλιν ἡλικιῶν καὶ ἀξιωμάτων ποιεῖται τὴν διαίρεσιν. *Τοὺς μικροὺς μετὰ τῶν μεγάλων.* Οὐ γὰρ μόνον τοὺς νέους, ἀλλὰ καὶ τοὺς γεγηρακότας· οὐ δὲ μόνον τοὺς πλούτῳ κομῶντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς πενία συζῶντας· οὐδὲ μόνον τοὺς τῇ ἐλευθερίᾳ κοσμούμενους, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς δουλείας τὸν ζυγὸν ἔλκειν ἠναγκασμένους. κγ'. *Προσθεῖη Κύριος ἐφ' ὑμᾶς, ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν.* Τοῖς τὴν θεῖαν ἐλπίδακεκτημένοις τὴν αὐξήσιν καὶ τὸ πλῆθος ὁ προφητικὸς ἐπεύχεται λόγος. κδ'. *Εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ Κυρίῳ, τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.* Τεύξεσθε δὲ τούτου πάντως, φησὶν, ἄτε δὴ παρὰ τοῦ ποιητοῦ τῶν ὅλων τὴν εὐλογίαν δεξάμενοι. κε'. *Ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ τῷ Κυρίῳ, τὴν δὲ γῆν ἔδωκε τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων.* Αὐτὸς μὲν γὰρ ἐνδιαίτημα ἔχει τὸν οὐρανὸν, οὐ τὸν ὀρώμενον τοῦτον, ἀλλὰ τὸν τούτου ὑπέριον, ὃν οὗτος ὄροφον ἔχει, καθάπερ τοῦτον ἡμεῖς. Ἐνδιαιτᾶται δὲ τῷ οὐρανῷ τῶν ὅλων ὁ Κύριος, οὐ περιγεγραμμένην ἔχων τὴν φύσιν, ἀλλὰ τοῖς ἐκεῖ πολιτευομένοις τῶν ἁγίων ἀγγέλων χαίρων χοροῖς. Τὴν μέντοι γῆν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἀπένειμεν. Οὐ τοίνυν Ἰουδαίων προμηθεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀνθρώπων, οἷς καὶ τὴν γῆν οἰκητήριον δέδωκεν. κς', κζ'. *Οὐχ οἱ νεκροὶ αἰνέσουσί σε, Κύριε, οὐδὲ πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς ᾄδου. Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ζῶντες εὐλογήσομεν τὸν Κύριον, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.* Νεκροὺς ἐκάλεσε τοὺς τοῖς ἀψύχοις εἰδώλοις δουλεύοντας· τί γὰρ ἐκείνων ἀναισθητότερον; Ζῶντας δὲ, τοὺς τὸν ζῶντα Θεὸν προσκυνοῦντας, οἷς τὸν θεῖον ἀπεκλήρωσεν ὕμνον. Πρὸς δὲ τούτῳ διδάσκει, ὡς σὺν πάσῃ προθυμίᾳ προσήκει τοὺς θεραπεύοντας τὸν Θεὸν ἀνυμνεῖν αὐτόν ἔτι ζῶντας, ὡς τοῦ θανάτου τοῦτο ποιεῖν κωλύοντος· διὰ τοῦτο καὶ ἐν ἐτέρῳ λέγει ψαλμῷ· *Ἄσωτῷ Κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω.*

ΕΡΜΗΝ. ΤΟΥ ΡΙΔ' ΨΑΛΜΟΥ.

Ἀλληλούϊα. Πολλαῖς καὶ παντοδαπαῖς ὁ τοῦ Σελεύκου Ἀντίοχος, ὁ ἐπίκλην Ἐπιφανῆς, Ἰουδαίου περιέβαλε συμφοραῖς· καὶ τοὺς μὲν ῥαστώνη συζῶντας παραβῆναι τὸν θεῖον παρεσκεύασε νόμον. Οἱ δὲ τῆς εὐσεβείας ἐρασταὶ τοὺς ὑπὲρ ταύτης ἀγῶνας προθύμως ἀναδεξάμενοι, τῶν καλλινίκων στεφάνων ἀπήλαυσαν. Ταύτην αὐτῶν τὴν ἀνδρείαν ἢ παροῦσα μελωδία προλέγει. Διηγεῖται δὲ κατὰ ταυτὸν καὶ τὰς τῶν ἀλγεινῶν προσβολὰς, καὶ τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων ροπήν. α', β'. *Ἠγάπησα, ὅτι εἰσακούσεται Κύριος τῆς φωνῆς τῆς δεήσειός μου. Ὅτι ἐκκλιετὸ οὗς αὐτοῦ ἐμοί.* Αὐτοὺς ταῦτα λέγειν ἢ προφητεία διδάσκει, ὅτι Πάντων μοι τὰ θεῖα θυμηρέστερα, καὶ ἀξιεραστότερόν μοι τῶν ἄλλων τὸ τὸν Θεὸν θεραπεύειν· δέχεται γὰρ μου τὰς δεήσεις, καὶ τῆς οἰκείας ροπῆς ἀξιοί. *Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις μου ἐπικαλέσομαι.* Οὗ δὴ χάριν, παρὰ πάντα μου τὸν βίον καὶ ὕμνων αὐτὸν διατελέσω, καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ συμμαχίαν αἰτήσω. Εἶτα διηγεῖται τὸ πλῆθος τῶν ἀλγεινῶν. γ'. *Περίεσχον με ὠδῖνες θανάτου, κίνδυνοι ᾄδου εὔροσάν με.* Κυρίως ὠδῖνες καλοῦνται αἱ πρὸ τοῦ τόκου τῆς τικτούσης ὀδύνας. Τοιγαροῦν ἐκ τῆς μεταφορᾶς ταύτης ὠδῖνες ᾄδου προσαγορεύονται, αἱ αὐτῷ πελάζειν τῷ θανάτῳ παρασκευάζουσαι συμφοραί. Λέγει τοίνυν, ὅτι πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς περιστοιγηθεῖσι δεινοῖς, ὡς παρ' αὐτὸν γενέσθαι τὸν θάνατον, καὶ αὐτὰς καταλαβεῖν τοῦ ᾄδου τὰς πύλας. *Θλίμιν καὶ ὀδύνην εὔρον. [δ'] Καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπεκαλεσάμην.* Ἀλλ' οὐκ εἰς ἀνάπαυλαν

ἐμαυτὸν ἐξέδωκα, καὶ ῥαστώνην, τούτοις περιπεσὼν, οὔτε εἰς τὰς ἄλλας τοῦ βίου ψυχαγωγίας ἐμαυτὸν προενήνοχα, ἀλλὰ θρήνοις καὶ δάκρυσιν κεχηρημένος, καὶ διηνεκῶς ποτινιώμενος τὴν θείαν ἐξήτουν βοήθειαν. Τοῦτο δὲ ἀκριβέστερον ἐκ τῆς τῶν Μακκαβαίων ἱστορίας μάθοι τις ἄν. Εἰς γὰρ τὴν ἔρημον ἀποδράσαντες οἱ τρόφιμοι τῆς εὐσεβείας, καὶ λιμῶ, καὶ δίψῃ πιεζόμενοι, τὸν Θεὸν ἠντιβόλησαν, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας ἀπήλαυσαν. Ὡς Κύριε, ῥῦσαι τὴν ψυχὴν μου. Ταῦτα, φησὶ, ποτινιώμενος ἔλεγον· Ἐπάμμονον, ὃ Δέσποτα, καὶ τῶν ἐπικειμένων κακῶν τὰς ἡμετέρας ψυχὰς ἐλευθέρωσον. Ἦδεν μέντοι προσευχόμενος, ὅτι τεύξομαι τῆς αἰτήσεως, τὴν πολλὴν αὐτοῦ φιλανθρωπίαν τῇ πείρᾳ μεμαθηκῶς. Τοῦτο γὰρ ἐπήγαγεν·

ε'. *Ἐλεήμων ὁ Κύριος, καὶ δίκαιος, καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλεεῖ.* Τὰς γὰρ τοῦ ἐλέους πηγὰς τοῖς ἀνθρώποις προσχέει· ἔχει δὲ καὶ δικαιοσύνην, τοὺς ἀδικοῦντας κολάζει μεταμελεία χρήσασθαι μὴ βουλομένους. Δις μέντοι τοῦ ἐλέους μνημονεύσας, ἅπαξ τῆς δικαιοσύνης ἐμνήσθη. Νικᾷ γὰρ ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία τῆς δικαιοσύνης τὴν ψῆφον.

ς'. *Φυλάσσω τὰ νήπια ὁ Κύριος.* Τοσαύτην γὰρ πάντων ἀνθρώπων ποιεῖται κηδεμονίαν, ὅτι καὶ τὰ βρέφηπάσης ἀξιοῖ προμηθείας. Καὶ οὐ μόνον τεχθέντων ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ καὶ αὐταῖς ταῖς νηδύσι τῶν μητέρων ἐπικρυπτόμενα, καὶ ὕδασι δυσωδέσιν ἐννηχόμενα, καὶ ἐν ζοφώδει, καὶ ἐν στενῶ καθειργμένα χωρὶφ διατηρεῖ, καὶ σώζει, καὶ τελεσιουργεῖ, καὶ εἰς φῶς ἐξάγει, καὶ τὰς τοῦ γάλακτος ὀρέγει πηγὰς, καὶ τῶν ἐπιβουλεύοντων δαιμόνων ἐλευθεροῖ, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, πατρικῆς μεταδίδωσι προμηθείας. Οὐχ ἀπλῶς δὲ τὴν τούτων ὁ προφητικὸς λόγος ἐποίησατο μνήμην, ἀλλὰ διδάσκων, ὡς οὐκ ἀμειβεται μόνον ὁ τῶν ὄλων Θεὸς τοὺς τῶν δικαίων καρπούς, ἀλλὰ καὶ ἄρχει τῆς εὐεργεσίας, καὶ δημιουργεῖ τοὺς οὐκ ὄντας, καὶ διαπλάσας ἐπιμελεῖται, καὶ μετὰ τὴν τελείαν ἡλικίαν ἀναμένει τοὺς τῆς δικαιοσύνης καρπούς, καὶ πάλιν τότε ταῖς εὐεργεσίαις τοὺς ἀγαθοὺς ἐπικλύζει. *Ἐταπεινώθην, καὶ ἔσωσέ με.* Ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως· Ἦτόνησα καὶ ἔσωσέ με. Εἰ γὰρ τὰ νήπια τὰ μηδέπω τὴν αὐτοῦ γνῶσιν δεξάμενα τοσαύτης παρ' αὐτοῦ τυγχάνει κηδεμονίας, πολλῶ μᾶλλον τοῖς εἰλικρινῶς αὐτὸν ἐπικαλουμένοις μεταδίδωσι σωτηρίας. Αὐτίκα τοίνυν ἡμᾶς ταῖς συμφοραῖς ταπεινωθέντας ἰδὼν τῆς οἰκείας ἐπικουρίας ἠξίωσεν. ζ'. *Ἐπίστρεψον, ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι Κύριος εὐηργέτησέ σε.* Παραθαρρύνουσιν ἑαυτοὺς, καὶ παραθήγουσιν εἰς ἀνδρείαν, τῶν θείων εὐεργεσιῶν ὑποδεικνύντες τὸ πλῆθος, καὶ διδάσκουσι σφᾶς αὐτοὺς, ὅτι κἂν τὸν ὑπὲρ εὐσεβείας καταδέξωνται θάνατον, εἰς τὸν θυμῆρη καὶ ἄλυπον μετατεθήσονται βίον. Ἀνάπαυσιν γὰρ ἐκεῖνον ἐκάλεσε. Δηλοῖ δὲ τοῦτο καὶ τὰ ἐπιφερόμενα. η', θ'. *Ὅτι ἐξείλετο τὴν ψυχὴν μου ἐκ θανάτου, τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ δακρύων, καὶ τοὺς πόδας μου ἀπὸ ὀλισθήματος. Εὐαρεστήσω ἐνώπιον Κυρίου ἐν χώρα ζώντων.* Χώραν δὲ ζώντων, οὐ τὸν παρόντα βίον καλεῖ, ἐν ᾧ θρήνοι, καὶ ὄδυρμοὶ, καὶ νόσοι, καὶ θάνατοι, καὶ ἁμαρτίαι, καὶ συμφοραὶ, ἀλλὰ τὸν τούτων ἀπάντων ἀπηλλαγμένον βίον, ἐν ᾧ ἀταλαίπωρος τῆς ἀρετῆς ἡ κτῆσις, καὶ δίχα πόνων ὁ τῆς δικαιοσύνης προσγίνεται πλοῦτος. Οἱ γὰρ μετὰ πόνων ἐνταῦθα τοῦτον θελούμενοι συναγεῖραι, πολλαπλασιάζουσιν αὐτὸν πόνων χωρὶς· τὸν χαριστήριον τοίνυν ὕμνον προσφέρουσιν, ὡς τῶν μὲν ὀφθαλμῶν τοῦ δακρύνειν ἀπαλλαγέντων, τῶν δὲ ποδῶν τὸν ὀλισθηρὸν βίον διαφευγόντων, τῆς δὲ ψυχῆς διαδράναι δυνηθείσης τῆς ἁμαρτίας τὸν θάνατον· καὶ διδάσκουσι σφᾶς αὐτοὺς ἐνεγκεῖν γενναίως τὰς τῶν ἀλγεινῶν προσβολὰς, καὶ τοῦ θανάτου καταφρονῆσαι, ὡς ζωῆς ἀλύπου διαδεχομένης τὸν θάνατον.

ΕΡΜΗΝ. ΤΟΥ ΠΙΕ' ΨΑΛΜΟΥ.

Ἀλληλουῖα. Ἐβραῖος καὶ οἱ λοιποὶ ἐρμηνευταί, καὶ μέντοι καὶ ὁ Σύρος, τοῦτον τοῖς προτεταγμένοις συνάπτουσι· καὶ γὰρ τῆς αὐτῆς ἔχεται διανοίας· καὶ τὸν ἔννατον διχῆ διελόντες, τῇ τῶν δε τῶν ψαλμῶν συναφῇ τὸν ἴσον τῶν ψαλμῶν φυλάττουσιν ἀριθμὸν. Τὴν αὐτὴν δὲ ὁμως ὑπόθεσιν ἔχει. Οἱ γὰρ τῆς τῶν ζώντων χώρας ἐκεῖ μνημονεύσαντες, καὶ τοῦτο θετικότες ἀκροτελεύτιον, ἐνταῦθα ἀρχόμενοι λέγουσιν·

α'. *Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα.* Οὐ γὰρ τοῖς τοῦ σώματος ὀφθαλμοῖς ἐκεῖνην ἐθεασάμην τὴν χώραν, ἀλλὰ κατάδηλόν μοι ταύτην ἡ πίστις πεποίηκεν. *Ἐγὼ δὲ ἐταπεινώθην σφόδρα.* [β'] *Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου· Πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης.* Ὁ δὲ Ἀκύλας οὕτως· Ἐγὼ εἶπα ἐν τῷ θαμβεῖσθαι με· Πᾶς ἄνθρωπος διάψευσμα. Ὁ δὲ Θεοδοτίων· Πᾶς ἄνθρωπος ἐκλείπει. Ὁ δὲ Σύμμαχος· Καὶ εἶπον ἀδημονῶν· Πᾶς ἄνθρωπος διαψεύδεται. Οὐχ ἀπλῶς δὲ πάσας τέθεικα τὰς ἐρμηνείας, ἀλλὰ δεῖξαι βουλόμενος, ὡς τὴν ἀνθρωπίνην εὐημερίαν ψεῦδος καλεῖ, διαρρέουσιν ὅτι τάχιστα, καὶ διαρκές οὐδὲν ἔχουσιν. Τὴν γὰρ ἀθρόαν ταύτην, φησὶ, μεταβολὴν θεασάμενος, καὶ τῆς προτέρας ἡμῶν ἀναμνησθεὶς εὐκληρίας, καὶ τὰς ἐπαλλήλους ὁρῶν συμφορὰς, εἶπον ἀδημονῶν, Μόνιμον οὐδὲν, οὐδὲ σταθερόν· ἀλλὰ διαψεύδεται, καὶ τῆς ἐλπίδος διαμαρτάνει, τοῖς παροῦσιν ὡς διαρκέσι θαρρῶν. Τοῦτο μὲν ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ὄγ δόφ ἔφη ψαλμῷ· *Πλὴν τὰ σύμπαντα ματαιότης, πᾶς ἄνθρωπος ζῶν.* Ταῦτα καὶ ὁ σοφὸς παιδευθεὶς Σολομῶν, καίτοι διὰ πάσης εὐημερίας ὀδεύσας, τῆς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων φυσιολογίας ἀψάμενος, τοῦτο προοίμιον

τέθεικε· *Ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης.*
 γ'. *Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι;* Πολλαῖς καὶ διαφοροῖς εὐεργεσίαις περικλυζόμενος, οὐκ οἶδα τίσι τὸν εὐεργέτην ἀμείψομαι. Οὐχ ἀπλῶς δὲ τοῦτο τῷ προτέρῳ συνήψεν· ἀλλὰ διδάσκει, ὅτι καὶ ἐν ταῖς ποικίλαις τοῦ βίου μεταβολαῖς τὴν οἰκειάν τοῖς ἀνθρώποις ὁ τῶν ὄλων Θεὸς ἐπικουρίαν ὀρέγει, καὶ παντοδαπὴν τοῖς ἀθυμοῦσι προσφέρει παραψυχὴν. Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος· *Εὐλόγητός ὁ Θεὸς, καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς παρακλήσεως, ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω διὰ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παρακλήσις ἡμῶν.* Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος ἔφη Δαβὶδ· *Κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀδυνῶν μου αἱ παρακλήσεις σου εὐφραν τὴν ψυχὴν μου.*
 δ'. *Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι, καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι.* Προσῆκει τοίνυν θαρρᾶ λέως τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ καταδέξασθαι θάνατον, καὶ ταύτην δοῦναι τῆς παντοδαπῆς εὐεργεσίας ἀντίδοσιν. Ποτήριον γὰρ σωτηρίου τὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας προσηγόρευσε θάνατον. Οὕτω γὰρ αὐτὸν Κύριος ὀνομάζει. *Πάτερ γὰρ, φησὶν, εἰ δυνατόν παρελθέτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ.* Καὶ τῇ ξυνωρίδι τῶν ἀποστόλων τὴν κοινωνίαν αἰτησάσῃ τῆς βασιλείας, οὕτως ἔφη· *Δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πιεῖν;* Τοῦτο τοίνυν καὶ ἐνταῦθα οἱ γενναῖοι καὶ ἄριστοι τῆς εὐσεβείας ἀγωνισταί, φησὶν, αὐτοῖς δρᾶσαι παρακελεύονται· ταύτην δὲ πληροῦσι τὴν ὑπόσχασιν τῶν ὁμοφύλων ὀρώντων, ὅπως ἂν καὶ αὐτοὺς εἰς τὸν ὅμοιον παραθήξωσι ζῆλον. Εἶτα δεικνύουσι τὸν τούτου θανάτου καρπὸν. *ε', ς'. Τὰς εὐχὰς μου τῷ Κυρίῳ ἀποδώσω ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὀσίων αὐτοῦ.* Εἰ δὲ Θεῷ τίμιος, τίνοι τῶν ὀσίων οὐ σεβάσμιος; *ζ'. Ὁ Κύριε, ἐγὼ δοῦλος σός· ἐγὼ δοῦλος σός καὶ υἱὸς τῆς παιδείας σου.* Ἐὰν μὲν οὖν ἀξιάγαστον ἐκείνον ὑπομείνωμεν θάνατον, τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ τιμῆς καὶ δόξης ἀπολαυσόμεθα, καὶ ἀείμνηστον καταλείψομεν κλέος. Εἰ δὲ κρείττους τῶν πολεμίων γινόμενοι, τὴν ἐκείνων σκεδάσωμεν φάλαγγα, τὸν χαριστήριον ὕμνον τῷ Δεσπότη προσοίσομεν, τὴν δουλείαν ὁμολογοῦντες, καὶ ταύτην ἔχειν ἐκ προγόνων αὐχοῦντες. Οἱ μὲν γὰρ ἀνθρώποις δουλεύειν ἠναγκασμένοι ἐλευθέρους ἐσχηκέναι προγόνους ἔστιν ὅτε σεμνύνονται· οἱ δὲ εὖνοι θεραπεύσαντες τοῦ Θεοῦ τὴν ἐκ προγόνων ἔχειν ὁμολογοῦσι δουλείαν, μεγίστην τὴν τοιαύτην δουλείαν εὐκλειαν εἰκότως εἶναι πιστεύοντες. *Διέρρηξας τοὺς δεσμούς μου.* Τῶν πολλῶν μου καὶ διαφορῶν συμφορῶν ἠλευθέρωσας.
 η'–ι'. *Σοὶ θύσω θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἐν ὀνόματι Κυρίου ἐπικαλέσομαι. Τὰς εὐχὰς μου τῷ Κυρίῳ ἀποδώσω ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ἐν αὐλαῖς οἴκου Κυρίου, ἐν μέσῳ σου, Ἱερουσαλὴμ.* Ἀπαλλαγείς δὲ τῶν συμφορῶν, οὐκ ἔσομαι περὶ τὰς εὐεργεσίας ἀγνώμων, ἀλλὰ τὴν τῆς αἰνέσεως ἀποδώσω σοι θυσίαν, καὶ τὸν χαριστήριον ὕμνον ἐκτίσω, πάντων ὀρώντων τῶν ὁμοφύλων, καὶ τὴν ἐντεῦθεν ὄνησιν καρποῦμένων. Προσοίσω δὲ τὴν λογικὴν ταύτην ἱερουργίαν ἐν τῷ καθιερωμένῳ τῷ ὀνόματί σου νεῶ. Ἔστι τοίνυν καὶ ἐντεῦθεν καταμαθεῖν, ὡς καὶ τοῦ νόμου κρατοῦντος, οἱ πνευματικώτερον τῷ νόμῳ προσεσηκότες τὰς λογικὰς θυσίας τῶν ἀλόγων προετίμων θυμάτων, τὴν καινὴν διαθήκην σκιογραφοῦντες. Εἰδέναι δὴ προσήκει, ὡς καὶ πᾶσι τοῖς καλλινίκοις μάρτυσιν ἐκάτερος ἀρμόττει ὁ ψαλμός· ὁ γὰρ αὐτὸς καὶ τούτων κάκεινων σκοπός· κάκεινοι γὰρ ὑπὲρ τοῦ νόμου, καὶ τοῦ νομοθέτου, τὸν ἀξιάγαστον ὑπέμειναν θάνατον, καὶ οὗτοι τῆς παρουσίας ζωῆς τὴν ὑπὲρ τοῦ σεσωκότος καὶ τὸν θάνατον καταλύσαντος προεἶλοντο τελευτήν.

ΕΡΜΗΝ. ΤΟΥ ΡΙΖ' ΨΑΛΜΟΥ.

Ἀλληλούϊα. Ὑμνος καὶ οὗτος πᾶσιν ἀνθρώποις ἀρμόττων. Παρακελεύεται γὰρ ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος τοὺς τῆς σωτηρίας τετυχηκότας ὑμνήσαι τὸν εὐεργέτην.
 α'. *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον, πάντα τὰ ἔθνη.* Κατὰ ταυτὸν ἅπαντας εἰς χορείαν καλεῖ· ἅπασι γὰρ τοῖς ἔθνεσιν, οὐχ Ἑλλησι μόνοις, καὶ Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καὶ πᾶσι βαρβάροις, τὰς τῆς σωτηρίας ἐχορήγησεν ἀφορμὰς, τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις διακόνους τῆς εὐεργεσίας χρησάμενος. *Πορευθέντες γὰρ, ἔφη, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλάμην ὑμῖν.* Τούτῳ πειθόμενοι τῷ νόμῳ, πᾶσαν γῆν καὶ θάλασσαν ἔδραμον, καὶ ὁ μὲν Ἰνδοῦς, ὁ δὲ Αἰγυπτίους, ὁ δὲ Αἰθίοπας προσήγαγε τῷ Χριστῷ. Ὁ δὲ μακάριος Παῦλος διδάσκει συντόμως, ὅσοις ἔθνεσι προσενήνοχε τὰ θεῖα κηρύγματα, *ὥστε ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.* Οὐ γὰρ εὐθεῖαν ὁδὸν ὀδεύων, ἀλλὰ τὰ ἐν μέσῳ ἔθνη διακειμένα περινοστώων, τὰ σωτήρια προσέφερε δόγματα. *Οὕτω δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὀνομάσθη Χριστός, ἵνα μὴ ἐπὶ ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται, οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ, ὄψονται, καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασιν, συνήσουσιν.* Ὑστερον μέντοι καὶ τῆς Ἰταλίας ἐπέβη, καὶ εἰς τὰς Σπανίας ἀφίκετο, καὶ ταῖς ἐν τῷ πελάγει διακειμέναις νήσοις τὴν ὠφέλειαν

προσήμενε. Ῥωμαίοις μὲν γὰρ ἐπιστέλλον ἔφη· Ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος εἰς τὰς Σπανίας δι' ὑμῶν διελθεῖν, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ. Τῷ θαυμασίῳ δὲ Τίτῳ γράφων φησὶν· Διὰ τοῦτο κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα καταστήσης κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι διαταξάμην. Οὕτως ὁ Ἰωάννης ὁ πάνυ τὴν Ἀσίαν τῆς προτέρας ἡλευθέρωσεν ἀσεβείας· οὕτως ὁ θεσπέσιος Ἀνδρέας τὴν Ἑλλάδα ταῖς τῆς θεογνωσίας ἀκτίσι κατηύγασεν· οὕτως ὁ θειότατος Φίλιππος Φρυγῶν ἐκατέρων τὴν πλάνην διήλεγξεν οὕτως ὁ μέγας Πέτρος ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ μέχρι τῆς Ῥωμαίας ἔδραμε πόλεως, ἅπασι προσφέρων τὰς τῆς ἀληθείας ἀκτίνας. Οὕτως ἅπαντες πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περινοστήσαντες, καὶ τὸν τῆς ἀγνοίας ἀπεσκέδασαν γνόφον, καὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης ὑπέδειξαν ἥλιον. Εἰκότως τοίνυν ὁ προφητικὸς λόγος πάντα τὰ ἔθνη τῷ Θεῷ τὸν ὕμνον προσφέρειν παρεγγυᾷ, ἐπειδὴ πάντα τῆς σωτηρίας ἀπήλαυσαν. Ἐπαινέσατε αὐτὸν, πάντες οἱ λαοί. Εἰς ἅπασαν πάλαι προδιεσπάρησαν Ἰουδαῖοι τὴν οἰκουμένην, τὸν ἕνα σέβειν δεδιδαγμένοι Θεόν. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐκ ἔτι μόνον ᾤκουν τὴν Παλαιστίνην, οὐδὲ εἰς ἕνα λαὸν ἐτέλουν ὑφ' ἐνὶ βασιλεῖ τεταγμένοι, ἀλλὰ ἐν τοῖς ἔθνεσι διεσπαρμένοι, τοῖς μὲν ἐκείνων ὑπήκουον ἄρχουσι, καθ' ἑαυτοὺς δὲ ἐπολιτεύοντο, τῇ τοῦ νόμου διαγορεύσει πειθόμενοι, εἰκότως οὐ λαὸν αὐτοῦς, ἀλλὰ λαοὺς ὀνομάζει. Πλείστοι γὰρ καὶ ἐκ τούτων τὸ θεῖον ἐδέξαντο κήρυγμα. Ἐν μὲν γὰρ Ἱεροσολύμοις τρισχίλιοι καὶ πεντακισχίλιοι κατὰ ταῦτον ὑπὸ τῶν ἀλιέων ἐσαγνηεύθησαν. Καὶ πολλαὶ δὲ μετὰ ταῦτα μυριάδες ἐγένοντο, ἔφησεν ὁ θεῖος Ἰάκωβος. Καὶ ἐν Συρίᾳ δὲ, καὶ Κιλικίᾳ, καὶ Λυκαονίᾳ, καὶ Πισιδίᾳ, καὶ Ἀσίᾳ, καὶ Παμφυλίᾳ, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ἔθνεσιν, προτέροις Ἰουδαίοις προσέφερον οἱ ἀπόστολοι τὰ θεῖα κηρύγματα. Καὶ οἱ μὲν ἐπίστευον, καὶ τῆς ἀληθείας ἀπήλαυον, οἱ δὲ ταῖς ὀνησιφόροις διδασκαλίαις ἀντέλεγον. Εἰκότως τοίνυν ὁ προφητικὸς λόγος καὶ τούτους ὑμνεῖν τὸν εὐεργέτην παρακελεύεται· τούτους γὰρ ὀνομάζει λαοὺς. β'. Ὅτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς. Ἐλέω γὰρ μόνῳ χρησάμενος, τὴν ἡμετέραν ἐπραγματεύσατο σωτηρίαν. Οὕτω καὶ ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος· Ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιlanθρωπία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπεφάνη Θεοῦ, οὐ διὰ τὰς δικαιοσύνας ἡμῶν ἃς ἐποιήσαμεν, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας, καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος ἁγίου, οὗ ἐξ ἔχεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως. Καὶ πάλιν· Χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον. Καὶ ἐτέρωθι· Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιός, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγὼ, ἀλλ' ἐλέηθη. Συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ἡμῶν ὄντων Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. Εἰκότως τοίνυν ὁ προφητικὸς ἔφη λόγος, ὅτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς. Καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Ἦν γὰρ διὰ τῶν ἁγίων προφητῶν ὑπέσχετο, δέδωκεσωτηρίαν. Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος τῶν πρὸς Ῥωμαίους γραμμάτων ἀρξάμενος, Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ κλητὸς ἀπόστολος, ἀφωρισμένος εἰς Εὐαγγέλιον Θεοῦ, ὃ προεπηγγέλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν Γραφαῖς ἁγίαις. Καὶ πάλιν· Λέγω δὲ Χριστὸν Ἰησοῦν διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας Θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ τοίνυν πεπλήρωκετὰς ὑποσχέσεις ὁ τῶν ὄλων Θεός, καὶ ἦν ὑπέσχετο, δέδωκεσωτηρίαν, καὶ ἠνέφωξεν ἅπασι τὰς τοῦ ἐλέους πηγὰς, καὶ ἡμεῖς οἱ ἐξ Ἰουδαίας προσελθόντες, καὶ ὑμεῖς οἱ ἐξ ἐθνῶν πεπιστευκότες, σύμφωνον ὕμνωδιαν κέρασαντες τὸν εὐεργέτην ἀμείψασθε.

ΕΡΜΗΝ. ΤΟΥ ΡΙΖ' ΨΑΛΜΟΥ.

Ἀλληλουῖα. Ὕμνος καὶ οὗτός ἐστιν ὑπὸ τῶν τῆς σωτηρίας ἀπολελαυκότων τῷ Θεῷ προσφερόμενος. Ἰουδαῖοι μὲν γὰρ μετὰ τὴν ἐπάνοδον, τῶν πλησιοχώρων ἀπάντων κατὰ ταυτὸν ἀθροισθέντων, φθονούντων αὐτοῖς τῆς προτέρας εὐημερίας, καὶ μέντοι καὶ ἔθνη ἕτερα καὶ βάρβαρα συναγειράντων, εἶτα θεηλάτοις ἀναλωθέντων πληγαῖς κατὰ τὴν Ἰωὴλ, καὶ Ἰεζεκιήλ, καὶ Μιχαίου, καὶ Ζαχαρίου προφητείαν, τοῦτον τὸν ὕμνον χαριστήριον προσφέρουσι τῷ Θεῷ. Ἐπειδὴ δὲ ἐν ἐκείνοις προεγράφετο τὰ ἡμέτερα, μᾶλλον ἀρμόττει τοῖς ἐξ ἐθνῶν πεπιστευκόσιν ἢ ὕμνωδιᾳ· οἱ παρὰ πολλῶν καὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, δήμων καὶ δημαγωγῶν, καὶ βασιλέων καὶ στρατηγῶν, διωχθέντες, καὶ στρεβλωθέντες, καὶ αἰκισθέντες, καὶ μυρία θανάτου ὑπομείναντες εἶδη, κρείττους τῶν πολεμούντων ἐδείχθησαν. Καὶ τούτοις μέντοι κάκεινοις ἢ τοῦ πνεύματος χάρις τὴν τῆς ὕμνωδίας διδασκαλίαν προτέθεικεν.

α'. Εὐχομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ὑμνήσατε τὸν ἀγαθόν, καὶ τῶν ἀγαθῶν τὸν χορηγόν. Διαρκῆ γὰρ ἔχει τὸν ἔλεον, καὶ τοῦτον αἰεὶ χορηγεῖ τοῖς δεομένοις. β', γ'. Εἰπάτω δὲ οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτω δὲ οἶκος Ἀσράων, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τούτων κατὰ διαίρεσιν μνημονεύσας, τῶν ἐξ ἐθνῶν πεπιστευκότων κοινήν ποιεῖται τὴν μνήμην. δ'. Εἰπάτωσαν δὴ πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἄπαντες,

φησί, τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν ὑμνήσατε, καὶ οἱ ἐξ Ἰσραὴλ τὸ γένος κατάγοντες, καὶ τὴν προγονικὴν αὐχοῦντες εὐσεβείαν, καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς τῆς ἱερωσύνης ἤξιοι, καὶ οἱ ἐκ διαφόρων μὲν ὄντες ἔθνων, τῆς δὲ τῶν προγόνων ἀσεβείας ἀπαλλαγέντες. Εἷς γὰρ ὁ πάντων Θεὸς, καὶ διαφοροὺς πᾶσιν εὐεργεσίας προσφέρει, καὶ τοῖς αἰτοῦσιν ὀρέγει τὸν ἔλεον. Εἶτα σαφέστερον τοῦ Θεοῦ διδάσκει τὴν πρόνοιαν. ε'. *Ἐκ θλίψεως ἐπεκαλεσάμην τὸν Κύριον, καὶ ἐπήκουσέ μου εἰς πλατυσμόν.* Οὐ γὰρ ἐκάλυψε τὴν τῶν κακῶν προσβολὴν, ἀλλ' ἔδειξε τοὺς κινδύνους, καὶ παρατύχια τούτους ἐσκέδασε. Τοῦτο καὶ ἐν τῷ τε τάρτῳ ἔφη ψαλμῷ, Ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς μοι, ἀντὶ τοῦ, Μείζονά μοι τῆς ὀδύνης παραψυχὴν προσενήνοχας.

ζ', ζ'. *Κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. Κύριος ἐμοὶ βοηθός, κἀγὼ ἐπόσομαι τοὺς ἐχθρούς μου.* Τὸν γὰρ τῶν ὄλων Δεσπότην ἐπικουρον ἔχων, οὐ δέδια τῶν πολεμίων τὰς προσβολάς. Ἐλπίζω γὰρ, τῆς παρ' αὐτοῦ ροπῆς ἀπολαύων, τὸν ὄλεθρον τούτων ἰδεῖν ὅτι τάχιστα. Εἶτα τοῖς ἀγαθοῖς λογισμοῖς βεβαιοῖ τὴν γνώμην τὴν εὐσεβῆ. η', θ'. *Ἀγαθὸν πεποιθέναί ἐπὶ Κύριον, ἢ πεποιθέναί ἐπ' ἄνθρωπον. Ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ Κύριον, ἢ ἐλπίζειν ἐπ' ἄρχουσι.* Ὁ μὲν γὰρ ἀγαθός, καὶ φιλόανθρωπος, καὶ βουλόμενος ἀγαθὰ, καὶ δρᾶν δυνάμενος ὅπερ βούλεται, καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔχων ἀνώλεθρον. Οἱ δὲ ἄνθρωποι, καὶ φύσει φθαρτοὶ, καὶ γνώμη τρεπτοὶ, καὶ πολλάκις μὲν οὐ βούλονται τὰ ἀγαθὰ· ἔστι δὲ ὅτε καὶ βουλόμενοι τοῖς ἀδικουμένοις ἐπαμύνειν οὐ δύνανται· κἂν ἄρχουσι δὲ, πρὸς καὶ ρὸν ἔχουσι τὴν ἀρχήν· καὶ ἡ βασιλεία δὲ παρ' ἀνθρώποις ἐπικηρος, καὶ πρὸς ὀλίγον χρόνον ἄρχουσα. Ἄμεινον τοίνυν καταλιπεῖν μὲν τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπικουρίαν, τὴν δὲ θείαν αἰτῆσαι βοήθειαν.

ι'. *Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμνάζουν αὐτούς.* Ἡ μὲν Ἐκκλησία τὰς ἀπάντων τῶν ἔθνων ἐδέξατο προσβολάς, ἢ δὲ Ἱερουσαλήμ, οὐ πάντων, ἀλλ' ἐνίων· ἐπ' ἐκείνων τοίνυν ὑπερβολικῶς ὁ λόγος προσφέρεται, ἐπὶ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἀληθῶς. Οἱ γὰρ ἐν ἐκάστῳ ἔθνει πεπιστευκότες τοὺς παρὰ τῶν ἀπίστων θορύβους καὶ κινδύνους ὑπέμενον· ἀλλ' ὅμως, καὶ αὐτοὶ, κἀ κείνοι, τῷ Θεῷ τεθαρρήκότες τοὺς ἀντιπάλους ἐνίκησαν.

ια'. *Κυκλώσαντες ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμνάζουν αὐτούς.* Ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως· Ἐκύκλωσάν με, καὶ πάλιν περιεκύκλωσάν με, ἀντὶ τοῦ, Ἐπαλλήλοις ἐχρήσαντο προσβολαῖς, καὶ πολιορκίαις παντοδαπαῖς· ἐγὼ δὲ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐπικλήσει φραζάμενος, τὴν ἐκείνων ἐσκέδασα φάλαγγα.

ιβ'. *Ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον.* Καθάπερ, φησί, μέλιτται κηρίον εὐροῦσαι τὴν τοῦ μέλιτος ἐκμυζῶσιν ἰκμάδα, οὕτως οὗτοι τὴν ἐνοῦσάν μοι γλυκύτητα τῆς εὐσεβείας ἀφελεῖν ἐπειράθησαν. *Καὶ ἐξεκαύθησαν ὡς πῦρ ἐν ἀκάνθαις.* Ἦλπισαν δὲ καὶ μάλα ῥαδίως μοι περιέσεσθαι, καθάπερ τὸ πῦρ εὐπετῶς δαπανᾷ τὰς ἀκάνθας. *Καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμνάζουν αὐτούς.* Ταῦτα δὲ προδρά διήμαρτον τῆς ἐλπίδος, τῇ ἐμῇ νικηθέντες ἐλπίδι· τὸν γὰρ ἐμὸν Δεσπότην πᾶσιν ἐκείνοις ἀντέταξα, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν νίκην ἐκομισάμην.

ιγ'. *Ἔσθεις ἀνετρέπην τοῦ πεσεῖν, καὶ ὁ Κύριος ἀντελάβετό μου.* Ταῦτα κἀκείνοις ἀρμόττει, καὶ τούτοις. Κἀκείνοι γὰρ ὄλεθρον ἂν ὑπέμειναν παντελεῖ, εἰ μὴ τῆς θείας ἀπήλαυσαν χάριτος· καὶ οὗτοι ἂν ἐξέπεσαν εἰς ἀσεβείαν, μὴ τῆς θείας αὐτοὺς ὑπερεισάσης ἀρετῆς. ιδ'. *Ἰσχύς μου καὶ ὕμνησίς μου ὁ Κύριος, καὶ ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν.* Αὐτὸν τοίνυν ἔχομεν καὶ δύναμιν, καὶ νίκην, καὶ πηγὴν ὑμνωδίας. Παρ' αὐτοῦ γὰρ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσαντες μετ' εὐθυμίας τὸν ὕμνον προσφέρομεν.

ιε'. *Φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ σωτηρίας ἐν σκηναῖς δικαίων.* Μετὰ γὰρ τὴν νίκην, τῶν προτέρων θρήνων ἀπαλλαγέντες, ἐν θυμηδίαις ἦσαν καὶ εὐφημίαις, τὸν Θεὸν ἀνυμνοῦντες. *Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν. [ιζ'] Δεξιὰ Κυρίου ὑψώσέ με.* Δεξιάν, καθὰ πολλάκις εἰρήκαμεν, τὴν ἀγαθὴν ἐνέργειαν λέγει. Εὐ δὲ ποιῶντες οὐχ ἑαυτοῖς ἐπιγράφουσι τὴν νίκην, οὐδὲ τῇ οικείᾳ προθυμίᾳ καὶ δυνάμει θαρρόουσιν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς θείας χάριτος ταύτης τετυχηκέναι βοῶσιν. *Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν. [ιζ'] Οὐκ ἀποθανοῦμαι, ἀλλὰ ζήσομαι, καὶ διηγῆσομαι τὰ ἔργα Κυρίου.* Τῆς ἄνωθεν τοίνυν ἐπικουρίας ἀπολαύσας, καὶ κρείττων τοῦ θανάτου γενόμενος, τὰς θείας εὐεργεσίας, καὶ τοὺς ἀγνωσοῦντας διδάξω, καὶ τοὺς εἰδότας ἀναμνήσω, καὶ τῇ μνήμῃ τούτων τὴν περὶ αὐτὸν ἀγάπην πυρσεύσω.

ιη'. *Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ Κύριος, καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με.* Συνεχώρησε γὰρ προσβαλεῖν μοι τὰ λυπηρὰ, πατρικῶς με παιδεύων· τὸ δὲ στυγνὸν τούτων διέλυσε νέφος, καὶ τῆς ἐκεῖθεν με παντελεῶς ἠλευθέρωσε λώβης.

ιθ'. *Ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης· εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ.* Πύλας δικαιοσύνης οὐ τὰς τοῦ ναοῦ πύλας καλεῖ, ἀλλὰ τὰς διαφοροὺς τῆς ἀρετῆς ἰδέας· δι' ἐκείνας γὰρ δυνατὸν ἀξίως ὑμνήσαι τὸν τῶν ὄλων Θεόν. Καὶ τοῦτο σαφέστερον διὰ τῶν ἐπιφερομένων ἐδήλωσεν. Οἷον γὰρ τινα ἀπόκρισιν δίδωσι, καὶ φησιν·

κ'. *Αὕτη ἡ πύλη τοῦ Κυρίου, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ.* Οὕτω καὶ τῷ νεανίσκῳ τῷ τῆς αἰωνίου ζωῆς τὴν ὁδὸν ἠτηκότι μαθεῖν, ὁ Κύριος ἔφη· *Τὰς ἐντολάς οἶδας· Οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν;* Ταύτη τοι καὶ ὁ Δεσπότης ἑαυτὸν

ὠνόμασε θύραν, ὡς τῆς ἀρετῆς ποδηγὸν καὶ διδάσκαλον· Ἐγὼ γὰρ εἰμι, φησὶν, ἡ θύρα τῶν προβάτων· ἐάν τις δι' ἐμοῦ εἰσέλθῃ, εἰσελεύσεται, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν εὐρήσει. Τοῦτο καὶ ἐνταῦθα ὁ προφητικὸς ἔφη λόγος· *Αὕτη ἡ πύλη τοῦ Κυρίου, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ.* κα'. *Ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν.* Ὑμῶν σε τοιγαροῦν δεξάμενόν μου τὴν δέησιν, καὶ δεδωκότα τὴν σωτηρίαν. κβ'. *Λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴνγωνίας.* Τοῦτο, κὰν μυριάκις ἀναισχυντῶσιν Ἰουδαῖοι, ἄλλω προσαρμόσαι οὐ δύνανται. Εἰ γὰρ τῶν διαιρεθεισῶν πάλαι φυλῶν ἡγεμόνευσε Ζοροβάβελ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πλεῖστον διήρκεσεν. Ὁ δὲ Δεσπότης Χριστὸς τοὺς δύο τοίχους, τοὺς ἀπ' ἀλλήλων ἐστῶτας ἐκ διαμέτρου, τοὺς ἐξ Ἰουδαίων φημι, καὶ τοὺς ἐξ ἐθνῶν πεπιστευκότας, τοὺς μὲν δυσσεβεία δουλεύοντας, τοὺς δὲ τοῦ νόμου τὸν ζυγὸν ἔλκοντας, καὶ εἰς ἐν συναγαγὼν τὰ διεστῶτα συνέζευξε, καὶ μίαν ἐξ ἀμφοτέρων συνήρμωσεν Ἐκκλησίαν, γωνίαν τινὰ μιμησάμενος δύο τοίχους συνδέουσαν, καὶ πρὸς ἀλλήλους συνάπτουσαν. Τοῦτον μὲντοι τὸν λίθον οἰκοδόμοι πάλαι ὄντες, Φαρισαῖοι τε καὶ Σαδδουκαῖοι, ἱερεῖς τε καὶ Γραμματεῖς, ἀπεδοκίμασαν, καὶ ἐσταύρωσαν· ἀλλ' Ἐγένετο εἰς κεφαλὴν γωνίας, ἢ, κατὰ τὸν Σύμμαχον, ἀκρογωνιαίος. Περὶ τούτου δὲ τοῦ λίθου καὶ διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου προεθέσπισεν ὁ Θεός· *Ἴδου τίθημι ἐν Σιών λίθον πολυτελεῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαίον, ἔντιμον εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κατασυνθῆ.* Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος· *Ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.* Τοῦτον εἶδε τὸν λίθον καὶ ὁ μακάριος Δανιὴλ τμηθέντα ἄνευ χειρῶν, τὸν ἀκοινώνητον τῆς Παρθένου διδασκόμενος τόκον. Τοῦτον εἶδε τὴν εἰκόνα συντρίψαντα, τουτέστι τοῦ βίου τὴν ματαιότητα, καὶ ὄρος μέγα γενόμενον, καὶ τὴν οἰκουμένην καλύψαντα. κγ'. *Παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν.* Ταύτης δὲ τῆς χάριτος χορηγὸς ὁ Θεός, ἡμεῖς δὲ τὴν ἄρρητον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν θαυμάζομεν. κδ'. *Αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ.* Ἡμέραν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πεποιημένην καλεῖ, καθ' ἣν ὁ λίθος οὗτος ἀνέστη μετὰ τὸ πάθος. Εὐθύς γὰρ μετὰ τὴν ἀνάστασιν, τοῖς ἱεροῖς ἐκέλευσεν ἀποστόλοις, πορευθῆναι καὶ μαθητεῦσαι πάντα τὰ ἔθνη. Διαφερόντως δὲ ταύτην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γεγενῆσθαι τὴν ἡμέραν ἔφη. Ἐπειδὴ γὰρ ἐξ ἀρχῆς τὸ φῶς ἐν αὐτῇ πεποίηκεν ὁ Θεός, καὶ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀνάστασιν δεξαμένη, τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου τὰς ἀκτῖνας εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην κατέπεμψε. Καὶ τὸ φῶς δὲ δημιουργήσας, φῶς τὴν ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἄλλο δὲ οὐδὲν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν πεποίηκεν. Αὕτη τοίνυν ἡ ἡμέρα μόνη, κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, τὴν δημιουργίαν ἐδέξατο τοῦ φωτός. Ἐν μὲν γὰρ τῇ δευτέρᾳ πεποίηκε τὸ στερέωμα, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ τὰ φυτὰ καὶ τὰ σπέρματα, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμοίως τὰ ἄλλα· ἐν δὲ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τὸ φῶς· ἐκάλεσε δὲ τὸ φῶς ἡμέραν. Εἰκότως τοίνυν ἔφη, *Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα, καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ,* ἅτε δὴ ἐν αὐτῇ τῶν ἀγαθῶν δεξάμενοι τὰς πηγὰς. κε'. *Ὡ Κύριε, σῶσον δὴ, ὦ Κύριε, εὐδόωσον δὴ.* Καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, ὃ Δέσποτα, παράσχου τὴν σωτηρίαν, καὶ τὴν πρὸς σὲ φέρουσιν ἡμῖν ὁδὸν ποίησον ῥαδίαν καὶ εὐπορον. κς'. *Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.* Ταύτην τῷ Δεσπότη τὴν φωνὴν καὶ οἱ παῖδες προσήνεγκαν εἰς ἔλεγχον τῶν τὰ θεῖα λόγια διδάσκειν ὑπισχνουμένων, καὶ τὴν ἀληθῆ διάνοιαν συνιδεῖν οὐ βουλομένων. Τῶν γὰρ Γραμματέων καὶ Φαρισαίων Σαμαρείτην τὸν Δεσπότην ἀποκαλούντων, οἱ παῖδες αὐτὸν εἶναι τὸν ἐρχόμενον καὶ εὐλογημένον ἀπεκάλουν, καὶ τὸ Ὡσαννὰ δὲ ὁμοίως ἐν τῇδε κείται τῇ προφητείᾳ· τὸ γὰρ σῶσον δὴ Ὡσαννὰ παρὰ τῷ Ἑβραίῳ κείμενον εὐρομεν. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς τοὺς οικεῖους πρὸς τὴν ἀλήθειαν ποδηγῶν μαθητὰς, ἤρετο δι' ἐκείνων τὸν Κύριον· *Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;* Κύριος δὲ ὢν, ἐν ὀνόματι Κυρίου ἐλήλυθεν. Οὕτως δὲ ἔφη πρὸς Ἰουδαίους· *Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς μου [καὶ οὐκ ἐλάβετε με]· ἔρχεται ἄλλος ἐν τῷ ἰδίῳ ὀνόματι, κάκεινον λήψετε.* Καὶ εὐλογημένος ὢν, εὐλογημένου ἐστὶν υἱός. Οὕτω καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἤρετο· *Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;* —*Εὐλόγηκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου Κυρίου.* Ταῦτα λέγουσιν οἱ νενικηκότες τοῖς ἐαυτῶν ἐρασταῖς, ὅτι τοῦ λίθου τούτου τὴν εὐλογίαν ὑμῖν προσφέρομεν, ὃς οἶκος ἐγένετο τοῦ ἐν αὐτῷ Θεοῦ Λόγου· *Ὁ γὰρ Λόγος, φησὶ, σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν.* Καὶ ὁ Κύριος πρὸς Ἰουδαίους ἔφη· *Λύσατε τὸν ναὸν τούτου, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.* κς'. *Θεὸς Κύριος, καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν.* Σαφῶς ἐθεολόγησεν ἐνταῦθα τὸν Δεσπότην Χριστόν. Ὅν γὰρ ἐκάλεσεν ἄνω λίθον, καὶ μετὰ ταῦτα εὐλογημένον, καὶ ἐν ὀνόματι Κυρίου ἐρχόμενον, αὐτὸν ὠνόμασε καὶ Κύριον καὶ Θεὸν, τὴν οικεῖαν ποιησάμενον ἐπιφάνειαν, καὶ τὴν σωτηρίαν τοῖς πιστεύουσι δωρησάμενον. *Συστήσασθε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν, ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου.* Συναθροίσθητε τοίνυν ἅπαντες, καὶ πανήγυριν μεγίστην ἐπιτελέσατε, τὴν οικεῖαν ἐορτάζοντες σωτηρίαν, ὡς μέχρις αὐτοῦ φθάσαι τοῦ θυσιαστηρίου τὸ πλῆθος στενοχωρούμενον. Τὸ γὰρ, ἐν τοῖς πυκάζουσιν, ἀντὶ τοῦ, πεπυκνωμένοι, καὶ τῷ πλήθει στενοχωρούμενοι τέθεικεν. Τὸ γὰρ πεπυκνωμένον, πεπυκνωμένον καὶ οἱ ἔξω τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου καλοῦσιν. κη'. *Θεὸς μου εἶ σὺ, καὶ ἐξομολογήσομαί σοι· Θεὸς μου εἶ σὺ, καὶ ὑψώσω σε.* Σὲ οἶδα Θεὸν, σὲ οἶδα

Δεσπότην, σὲ τὸν εὐεργέτην διὰ βίου ὑμνήσω. Ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. [κθ'] Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Πρώτους ἑαυτοὺς, ἅτε δὴ τῶν ἄλλων προτεταγμένοι, εἰς τὴν δοξολογίαν κινήσαντες, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις παρεγγυῶσι τὸν ἀγαθὸν ὑμνήσαι Δεσπότην· ἅτε δὴ πᾶσιν ἀφθόνως ὀρέγοντα τοὺς τοῦ ἐλέου κρουνοὺς. Εἰδέναι μέντοι προσήκει, ὡς καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐκείνων πολιορκουμένοις ἤρμωσαν, εἰδέναι τὸν ἐξ αὐτῶν κατὰ σάρκα βλαστήσοντα, καὶ πᾶσι τὴν σωτηρίαν παρέξοντα. Οὕτω γὰρ θαρραλεώτεροι κατὰ τῶν ἐπιόντων ἐγίνοντο, τῇ πίστει τῆς ἐν αὐτοῖς κρυπτομένης εὐλογίας ψυχαγωγούμενοι.

ΕΡΜΗΝ. ΤΟΥ ΡΙΗ' ΨΑΛΜΟΥ.

Ἀλληλοῦῖα. Πολλὰς καὶ διαφόρους ὁ θεῖος Δαβὶδ πραγμάτων ἔσχε μεταβολάς. Καὶ γὰρ ἔφευγε πολεμίους, καὶ ἐδίωξε πολεμίους, καὶ περιέπεσεν ἀθυμίαις, καὶ θυμηρεστέραν πάλιν ἔσχε ζωὴν, καὶ τὴν θεῖαν ὁδὸν ἔδραμε, καὶ ἔπταισεν ὀδεύων, καὶ αὐθις τοῖς θεοῖς ἠκολούθησε νόμοις. Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα κατὰ ταῦτον ἐν τῷδε συνήγαγε ψαλμῷ, καὶ τὰς καθ' ἕκαστον καιρὸν ὑπ' αὐτοῦ προσενεχθείσας τῷ Θεῷ προσευχὰς προσαρμόσας ἀλλήλαις, μίαν τοῖς ἀνθρώποις ὄνησιφόρον διδασκαλίαν προτέθεικε· καὶ διδάσκει δι' ὧν λέγει, πῶς δυνατόν κατορθῶσαι τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν. Οὐκ ἀμελεῖ δὲ οὐδὲ τῆς τῶν δογμάτων ἀκριβείας· ἀλλὰ ταῖς ἠθικαῖς ὑποθήκαις καὶ τὴν περὶ τούτων διδασκαλίαν προστίθησι. Ὡς ἀρκεῖν τοῦτον τὸν ψαλμὸν, καὶ τοὺς τῆς τελείας ἀρετῆς ἐφιεμένους ἐν αὐτῇ τελειῶσαι, καὶ τοὺς ῥαστώνη συζῶντας πρὸς σπουδὴν διεγείρει, καὶ ψυχαγωγῆσαι τοὺς ἀθυμοῦντας, καὶ ῥυθμίσει τοὺς ῥαθυμοῦντας, καὶ ἀπαξιαπλῶς παντοδαπὴν θεραπείαν ἐνθεῖναι τοῖς ποικίλοις τῶν ἀνθρώπων παθήμασιν.

α'. *Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ.* Μακαρίζει τοὺς τὴν βασιλικὴν ὁδὸν ὀδεύοντας ἀκλινῶς, καὶ μήτε δεξιᾷ, μήτε ἀριστερᾷ κατὰ τὰς ὑποθήκας τοῦ νόμου παρατραπέντας. Τίνες δὲ οὗτοι διδάσκει· *Οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ Κυρίου.* Οἱ γὰρ κατὰ τούτους πολιτευόμενοι τὸ ἄμωμον ἔχουσιν. Ὅδον γὰρ τὸν βίον καλεῖ. Τοῦτον γὰρ ἐξ ὀδίνων μέχρι ταφῆς διοδεύομεν ἅπαντες.

β'. *Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν.* Καὶ τὸν ὄγδοον καὶ δέκατον ψαλμὸν ἐρμηνεύοντες εἰρήκαμεν τίνδιαφέρει νόμος, καὶ μαρτύρια, καὶ δικαιώματα, καὶ κρίματα, καὶ ἐντολαί· ἀναμνήσομεν δὲ ὅμως ἐν κεφαλαίῳ τῶν εἰρημένων. Νόμον καλεῖ, τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων διὰ τοῦ θεσπεσίου Μωσοῦ δεδομένον. Ἐντολὰς δὲ καὶ προστάγματα πάλιν τὸν αὐτὸν, ὡς βασιλικῶς ἐνταλθέντα καὶ προσταχθέντα. Δικαιώματα, ὡς δικαιοῦν τὸν κατορθοῦντα δυνάμενον. Κρίματα δὲ ὡς τὰς θείας ψήφους ὑποδεικνύντα, καὶ τὰς ἀξίας ἀντιδόσεις τῶν τε ἐννόμως καὶ παρανόμως βιούντων. Μαρτύρια δὲ, ὡς διαμαρτυρόμενον, καὶ δεικνύντα, οἷαις ὑποβληθήσονται τιμωρίαις οἱ παραβαίνοντες. Μακαρίζει τοίνυν καὶ ἐνταῦθα τοὺς τὰ μαρτύρια τοῦ Θεοῦ διηνεκῶς ἐρευνῶντας, καὶ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ τὸν Θεὸν ἐκζητοῦντας· οὐ παντὸς δὲ τοῦτο, ἀλλὰ τοῦ τὴν κορυφὴν αὐτὴν κατελιηφότος τῆς ἀρετῆς. Ὁ γὰρ τοιοῦτος οὐ μερίζει τὴν διάνοιαν εἰς, Θεὸν καὶ φροντίδας βιωτικὰς, ἀλλὰ ὅλον ἑαυτὸν ἀνατίθησι τῷ Θεῷ.

γ'. *Οὐ γὰρ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ ἐπορεύθησαν.* Τὴν διαίρεσιν ταύτην πεποίηκε καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ψαλμῷ. Καὶ γὰρ ἐκεῖ μακαρίσας τὸν ἐν νόμῳ Κυρίου μελετῶντα ἡμέρας καὶ νύκτας, καὶ τὸν τῆς μελέτης ἐπιδείξας καρπὸν, ἐπήγαγεν· *Οὐχ οὕτως οἱ ἀσεβεῖς, οὐχ οὕτως.* Καὶ ἐνταῦθα τοίνυν μακαρίσας τοὺς ἀμώμους, διδάσκει, ὡς οἱ τῆς ἀνομίας ἐργάται ἐτέραν ἑαυτοῖς ὁδὸν κατεσκεύασαν, καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ παγεῖσαν κατέλιπον.

δ'. *Σὺ ἐνετείλω τὰς ἐντολὰς σου, τοῦ φυλάξασθαι σφόδρα.* Τοῦτο καὶ διὰ τοῦ νόμου, καὶ διὰ τῶν προφητῶν, καὶ διὰ τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων ὁ Δεσπότης παρακελεύεται· καὶ μεστὴ πᾶσα ἡ θεία Γραφή τῆς τοιαύτης νομοθεσίας. Οὐ γὰρ ἀπλῶς φυλάττειν, ἀλλὰ σφόδρα φυλάττειν παρεγγυᾷ· τούτεστι, σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ.

ε'. *Ὅφελον κατευθυνθείησαν αἱ ὁδοί μου, τοῦ φυλάξασθαι τὰ δικαιώματά σου.* Διὰ τοῦτο, φησὶν, ἀντιβολῶ, οἷόν τι κανόνι, τῷ σῶ νόμῳ τὴν ἐμὴν ὁδὸν εὐθύναι, ὡς ἂν διατηρήσαιμί σου τὰ δικαιώματα. Καὶ δεικνὺς τὸν τούτου καρπὸν, ἐπιφέρει· *ζ'. Τότε οὐ μὴ αἰσχυνθῶ, ἐν τῷ μὲν ἐπιβλέπειν ἐπὶ πάσας τὰς ἐντολὰς σου.* Παρανομίας γὰρ αἰσχύνη καρπός. Οὕτω καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος ἔφη, *Τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε;* Οἱ δὲ πάσας τοῦ Θεοῦ πληροῦντες τὰς ἐντολὰς, τὴν ἀπὸ τοῦ συνειδότος ἔχουσι παρρησίαν.

ζ'. *Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν εὐθύτητι καρδίας, ἐν τῷ μεμαθηκέναι με τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου.* Ἐξομολόγησιν τὴν εὐχαριστίαν καλεῖ. Τότε, φησὶ, δυνήσομαι ὕμνον καθαρὸν προσενεγκεῖν, ὅταν σου πάντα καταμάθω τὰ κρίματα, καὶ κατ' αὐτὰ βιώσω.

η'. *Τὰ δικαιώματά σου φυλάξω· μὴ με ἐγκαταλίπῃς ἕως σφόδρα.* Τινὰς πρὸς βραχὺ πολλάκις ἡ θεία χάρις ἀφίησιν, ὠφέλειαν αὐτοῖς ἐντεῦθεν μηχανωμένη. Οὕτως ὁ μέγας Ἡλίας καταληφθεὶς τῷ τῆς δειλίας περιέπεσε πάθει, καὶ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως μεμάθηκε τὴν ἀσθένειαν· ἀλλ' εὐθὺς πάλιν τῆς θείας

ἀπήλαυσε χάριτος. Οὕτως ὁ θεῖος Πέτρος ἀρνηθεὶς ὠλίσθησεν· ἀλλ' εὐθύς αὐτὸν ὁ Δεσπότης ὑπῆρξε. Γυμνὸς δὲ πάμπαν ὁ Ἰούδας τῆς θείας γενόμενος προμηθείας, ἔτοιμον ἐγένετο θήραμα τοῦ δυσμενοῦς· ἐγκατελείφθη καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνην, καὶ ταῖς χαλεπαῖς ἐκείναις περιέπεσε συμφοραῖς· ἀλλὰ πάλιν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀπέλαβε παρρησίαν, καὶ τῆς ἐκεῖθεν κηδεμονίας ἀπήλαυσεν. Ὁ δὲ Σαοὺλ ἔρημος ταύτης γενόμενος παντελῶς, ἐγυμνώθη μὲν τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος, πονηρῶ δὲ πνεύματι συνεζύγη. Εἰκότως τοίνυν ὁ Προφήτης ἰκετεύει μὴ ἐγκαταλειφθῆναι ἕως σφόδρα, τουτέστι, μὴ παντάπασι τῆς προμηθουμένης χάριτος γυμνωθῆναι.

θ'. *Ἐν τίνικατορθώσει νεώτερος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ· Ἐν τῷ φυλάζασθαι τοὺς λόγους σου.* Εὐρίπιστος ἢ νεότης, καὶ πρὸς κακίαν ὀξύρροπος. Διαφόροις γὰρ παθημάτων περικλύζεται κύμασι· δεῖται τοίνυν τοῦ ποδηγοῦντος πρὸς τοὺς λιμένας εὐθύνοντος. Τοῦτο δὲ τῶν θείων λογίων ἴδιον. Ταῦτα γὰρ τῶν ἐναντίων ὁδῶν ἀποτρέποντα, ῥυθμίζειν ἱκανὰ, καὶ πρὸς τὴν θείαν ὁδὸν ποδηγεῖν. Ὅπερ γὰρ ἐστὶν νέφ πῶλω χαλινὸς, καὶ παλοδάμνης, τοῦτο τοῖς νέοις ὁ θεῖος γίνεται λόγος.

ι'. *Ἐν ὅλη καρδίᾳ μου ἐζήτησά σε, μὴ ἀπόση με ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου.* Ζητοῦσι μὲν πολλοὶ τὸν Θεὸν, ἀλλ' οὐκ ἐν ὅλη καρδίᾳ· μερίζουσι γὰρ ταύτην, οὐ μόνον εἰς φροντίδας πραγμάτων βιωτικῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐπιθυμίας ἀτόπους, καὶ φθόνους, καὶ δόλους, καὶ τὰς τῶν πλησίων ἐπιβουλάς. Ὁ δὲ τῶν θείων ἐραστής πᾶσαν ἀφιερῶ τῷ Θεῷ τὴν διάνοιαν, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἀπαιροεῖ προνοίας.

ια'. *Ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἔκρυψα τὰ λόγια σου, ὅπως ἂν μὴ ἁμάρτω σοι.* Ὁ χρυσὸν κεκτημένος, ἢ ἄργυρον, ἢ λίθους τιμίους, οὐκ ἔξω ταῦτα προτίθησιν· ἀλλ' ἔνδον ἐν τοῖς ταμείοις καὶ τοῖς θαλάμοις ἐναποκρύπτει, ὥστε διαφυγεῖν τῶν τοιχωρύχων τὰς χεῖρας. Οὕτως ὁ τὸν πλοῦτον ἔχων τῆς ἀρετῆς κρύπτει τοῦτον ἐν τῇ ψυχῇ· ὡς ἂν μὴ διὰ δόξης καινῆς τοῦτον οἱ τῶν ψυχῶν συλήσαιεν λωποδύται. Διδάσκει δὲ καὶ ἕτερον ὁ λόγος· οὐ γὰρ ἅπασι τὰ θεῖα λόγια προσφέρειν παρεγγυᾷ· *Μὴ δῶτε γὰρ, φησὶ, τὰ ἅγια τοῖς κυσὶ, μηδὲ ῥίψητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν χοίρων.*

ιβ'. *Εὐλόγητός εἶ, Κύριε· δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου.* Ἀντὶ τοῦ, ἡμερος εἶ καὶ φιλόανθρωπος, καὶ ἄξιος παρὰ πάντων ὑμνεῖσθαι. Οὗ δὲ χάριν ἀντιβόλῳ σε μαθεῖν παρὰ σοῦ τὰ δικαιῶσαι δυνάμενα.

ιγ'. *Ἐν τοῖς χεῖλεσί μου ἐξήγγειλα πάντα τὰ κρίματα τοῦ στόματός σου.* Ἄ γὰρ ἂν παρὰ τῆς σῆς ἀγαθότητος μάθοιμι, ταῦτα διδάξω τοὺς ἀγνοοῦντας.

ιδ'. *Ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυριῶν σου ἐτέρφθην, ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ.* Ἐπίπνοος μὲν ἢ τῆς ἀρετῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ τοῖς τελείοις τριπόθητος. Διὰ τοι τοῦτο καὶ ὁ Δεσπότης ἔφη Χριστὸς· *Λάβετε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ὁ ζυγός μου χρηστός, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι.* Τοῦτο καὶ ὁ προφητικὸς ἔφη λόγος, ὅτι πλοῦτου παντὸς θυμηρεστέρα μοι τῶν σῶν μαρτυριῶν ἢ κτήσις. Τὸ δὲ, *Ἐπὶ παντὶ πλούτῳ*, οὐχ ἀπλῶς πρόσκειται, ἀλλὰ τὸν παντοδαπὸν πλοῦτον παραδηλοῖ· πολλὰ γὰρ τοῦ πλοῦτου τὰ εἶδη. Ὁ μὲν γὰρ χρυσὸν ἔχων ὀνομάζεται πλούσιος, ὁ δὲ ἄργυρον, ὁ δὲ γῆν πλείστην, τὴν μὲν πεφυτευμένην, τὴν δὲ καὶ σπειρομένην· ὁ δὲ βοσκήματα. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα περιλαβὼν ὁ προφήτης, καὶ τοῖς θείοις μαρτυρίοις παραβαλὼν, ἔφησεν ἀξίεραστα εἶναι αὐτῷ τὰ θεῖα μαρτύρια, ὡς τοῖς φιλοπλοῦτοις ἅπαντα τοῦ πλοῦτου τὰ εἶδη.

ιε'. *Ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου ἀδολεσχῆσω, καὶ κατανοήσω τὰς ὁδοὺς σου.* Τούτου χάριν, φησὶν, ἐνδεδεχῶς τῶν σῶν λόγων τὴν μελέτην αὐχῆσω, καὶ ταῖς σαῖς ὁδοῖς τὴν πορείαν ποιήσομαι.

ις'. *Ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου.* Ἄληστον τῶν σῶν λογίων ἐμαντῶ φυλάξω τὴν μνήμην.

ις'. *Ἀνταπόδος τῷ δούλῳ σου.* Οὐ παντὸς ἐστὶ ταύτη χρῆσασθαι τῇ φωνῇ· οὐδεὶς γὰρ πονηρὸν συνειδὸς περιφέρων εἰς ἀνταπόδοσιν τὸν κριτὴν διεγείρει· ὁ δὲ καθαρὸς χρώμενος λογισμοῖς, σὺν παρρησίᾳ ταύτη κέχρηται τῇ φωνῇ. *Ζῆσόν με, καὶ φυλάξω τοὺς λόγους σου.* τῆς σῆς γὰρ ἀπολαύων ἐπικουρίας, διαφεύξομαι τῆς ἁμαρτίας τὸν θάνατον, καὶ τὴν ἐκ τῶν λόγων σου τρυγῆσωζωήν.

ιη'. *Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου.* Οὐχ ἅπαντες οἱ τοῖς θείοις ἐντυγχάνοντες λόγοις τὰ τούτων κατανοοῦσι θαυμάσια, ἀλλ' οἱ τῆς ἄνωθεν ἀπολαύοντες αἴγλης. Ὁ δὲ καὶ ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος· *Ὅτι ἂν δὲ ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα· ὁ δὲ Κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν.* Αὐτὸς μέντοι τῷ φωτὶ τῷ θεῷ καταναγασζόμενος εἰκότως ἐβόα· *Ἡμεῖς δὲ ἅπαντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ Κυρίου πνεύματος.* Ἡμᾶς δὲ προσήκει τὸν Δεσπότην ἀντιβόλεῖν, ἵνα τὸ κάλυμμα τῶν τῆς διανοίας ἡμῶν περιελῶν ὀφθαλμῶν, ἀποδείξῃ τῶν θείων λογίων τὴν δύναμιν.

ιθ'. *Πάροικος ἐγὼ εἰμι ἐν τῇ γῇ· μὴ ἀποκρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ τὰς ἐντολάς σου.* Τὴν γῆν οὐ κατοικοῦμεν, ἀλλὰ παροικοῦμεν· βραχὺν γὰρ διαβιώσαντες χρόνον, εἰς ἕτερον μεταβαίνομεν βίον. Τοῦτο δὲ οὐ πάντες ἐθέλουσιν εἰδέναι, ἀλλ' οἱ ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς, ὡς ἐπιμονίμοις καὶ διαρκέσι βρενθύνοντες. Ὁ δὲ τὰ θεῖα πεπαιδευμένος οἶδε τοῦ βίου τὸ πρόσκαιρον. Διὸ δὲ καὶ πάροικον ἑαυτὸν ὀνομάζει, καὶ ἰκετεύει τὰς θείας ἐντολάς μηδαμῶς ἀγνοῆσαι.

κ'. *Ἐπεπόθησεν ἡ ψυχὴ μου τοῦ ἐπιθυμῆσαι τὰ κρίματά σου ἐν παντὶ καιρῷ.* Ἐπιθυμοῦσι τῶν θείων κριμάτων πολλοὶ, καὶ τῆς οὐρανῶν ἐφίενται βασιλείας, ἀλλ' οὐκ ἀεὶ. Νῦν μὲν θείοις ἀρέσκονται, νῦν δὲ τοῖς τοῦ σώματος ἀκολουθοῦσι παθήμασιν· ὁ δὲ προφήτης ἰμείρεται τοῦτον ἔχειν τὸν πόθον διηνεκῶς.

κα'. *Ἐπετίμησας ὑπερηφάνοις.* Οἱ τῶν θείων νόμων καταφρονοῦντες τῇ τῆς ὑπερηφανίας περιπίπτουσι νόσω· ἀλλὰ τὴν παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ δέχονται τιμωρίαν. Τοῦτο δὲ πέπονθε Ἀβεσσαλώμ, τοῦτο Σαοῦλ, τοῦτο Φαραῶ, καὶ Σενναχηρείμ, καὶ Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἕτεροι μυριοί. Τοῦτο εἰδὼς ὁ Προφήτης, ἄτε δὴ προφήτης, ἐπήγαγεν· *Ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου.* Ταύτην καὶ ὁ νόμος τὴν ἄρὰν τοῖς παραβάταις προσφέρει· *Ἐπικατάρατος γὰρ, φησὶ, πᾶς, ὃς οὐκ ἐμμένει τοῖς ἐγκειμένους ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά.*

κβ'. *Περίελε ἀπ' ἐμοῦ ὄνειδος καὶ ἐξουδένωσιν, ὅτι τὰ μαρτύριά σου ἐξεζήτησα.* Ὠνείδισε τὸν Προφήτην ὁ Νάβαλ, δοῦλον δραπέτην ἀποκαλέσας· ὠνείδισαν αὐτὸν οἱ Γεθθαῖοι. Ἀλγυνόμενος τοῖνυν ἐπὶ τούτοις, ἀποτρίψασθαι τὰ ὄνειδη παρακαλεῖ, ἄτε δὴ τὰ θεῖα ἐκζητήσας μαρτύρια· οὐχ ἀρμόττει τοῖνυν παρὰ τοῦ Σεμεεὶ ὄνειδεσι τὰ παρόντα ῥητά. Ἐκεῖνα γὰρ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐγένετο· τὰ δὲ τοῦ Νάβαλ, καὶ τῶν ἄλλων, πρὸ τῆς ἁμαρτίας.

κγ'. *Καὶ γὰρ ἐκάθισαν ἄρχοντες, καὶ κατελάλουν κατ' ἐμοῦ.* Καὶ Σαοῦλ, καὶ Ἀβενῆρ, καὶ Ἀχιτόφελ, καὶ Ἀβεσσαλώμ, ἐλοιδόρουν τὸν Δαβίδ. *Ὁ δὲ δοῦλός σου ἠδολέσχει ἐν τοῖς δικαιώμασί σου.* Ἐγὼ δὲ τὴν σὴν δεσποτεῖαν ὁμολογῶν, μελέτην εἶχον τὰ σὰ δικαιώματα.

κδ'. *Καὶ γὰρ τὰ μαρτύριά σου μελέτη μου ἐστὶ, καὶ αἱ συμβουλαὶ μου τὰ δικαιώματά σου.* Πᾶσαν γὰρ ἀνθρωπίνην εἰσῆγησιν ἀπώσάμενος, ταῖς σαῖς ὑποθήκαις ἀκολουθῶ.

κε'. *Ἐκολλήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχὴ μου.* Τὴν ὑπερβολὴν τῆς ταπεινώσεως διὰ τούτων ἐδήλωσεν. Οὕτω καὶ γὰρ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ ἔφη ψαλμῷ· *Ὅτι ἐταπεινώθη εἰς χοῦν ἡ ψυχὴ ἡμῶν· ἐκολλήθη εἰς γῆν ἡ γαστήρ ἡμῶν.* —*Ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου.* Οὐκ ἀορίστως αἰτεῖ ζωὴν, ἀλλὰ τὴν κατὰ νόμον ζωὴν.

κς'. *Τὰς ὁδοὺς μου ἐξήγγειλα, καὶ ἐπήκουσάς μου· δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου.* Πάσας σοι, Δέσποτα, τὰς ἐμὰς δεδήλωκα πράξεις· καὶ οὐδὲν σε λαθεῖν τῶν ἐμῶν ἀνεσχόμην. Διά τοι τοῦτο ταῖς ἐμαῖς ἰκεσίαις ἐπίνευσον· ἀντιβόλῳ δὲ μαθεῖν ἀκριβῶς τὰ σὰ δικαιώματα.

κζ'. *Ὅδὸν δικαιομάτων σου συνέτισόν με, καὶ ἀδολεσχῆσω ἐν τοῖς θαυμασίοις σου.* Θεῖας ἡμῖν συνέσεως δεῖ, ὥστε κατὰ τὸν θεῖον νόμον τὴν ἀρετὴν μετελθεῖν, καὶ τὸν φιλανθρωπία χρώμενον μὴ πρὸς κενοδοξίαν ἰδεῖν, καὶ τὸν ἀσκητικὸν μὴ θηρᾶσαι τὸν ἀνθρώπειον ἔπαινον, τὸν σώφρονα μὴ διὰ τὴν τῆς ἀκολασίας αἰσχύνην, ἀλλὰ διὰ τὸν πόθον τῆς ἀρετῆς, μετιέναι τὴν σωφροσύνην. Εἰκότως τοῖνυν ὁ Προφήτης ἀντιβόλει συνέσεως θεῖας μεταλαχεῖν, ὡς διαγνῶναι τὴν τῆς δικαιοσύνης ὁδόν.

κη'. *Ἐνύσταξεν ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ ἀκηδίας· βεβαιώσόν με ἐν τοῖς λόγοις σου.* Ἡ συνεχὴς προσβολὴ τῆς ἁμαρτίας διαλύει πολλάκις τὸν τόνον τῶν λογισμῶν, καὶ ἀπαυδησαι παρασκευάζει τὸν ἀθλητὴν, καὶ τὴν καλουμένην ἀκηδίαν ἐργάζεται· χαννουμένη δὲ ἡ ψυχὴ τὸν ὕπνον εἰσδέχεται· ὁ δὲ ὕπνος ἐπάγει τὸν θάνατον. Διόπερ βεβαιωθῆναι καὶ στηριχθῆναι ὁ Προφήτης ἀντιβόλει. Τοῦτο δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ ἔφη ψαλμῷ· *Φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, μήποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον· θάνατον τὴν ἁμαρτίαν καλῶν.*

κθ'. *Ὁδὸν ἀδικίας ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ, καὶ τῷ νόμῳ σου ἐλέησόν με.* Ὅδὸν ἀληθείας ἠρετισάμην, τὰ κρίματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. Ἀναγκαῖα καὶ αὕτη ἡ δέησις. Προσῆκει γὰρ ἡμᾶς αἰτεῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων βοήθειαν, ὥστε τῆς ἀδικίας ἐκ τρέπεσθαι τὴν ὁδόν, καὶ τὴν τῆς ἀληθείας προαιρεῖσθαι πορείαν, καὶ ἄληστον ἐπιφέρειν τῶν τοῦ Θεοῦ μαρτυρίων τὴν μνήμην.

λα'. *Ἐκολλήθην τοῖς μαρτυρίαις σου, Κύριε, μὴ με καταισχύνης.* Οὐχ ἀπλῶς εἶπεν, ἠκολούθησα, ἀλλ' ἐκολλήθην, τουτέστιν, οὐδὲ πρὸς βραχὺ τούτων ἐχώρισα τὸν ἐμαυτοῦ λογισμόν. Ζητεῖ δὲ τρυγῆσαι τῆς τοσαύτης διαθέσεως καρπὸν, τὸ μηδεμίας πείραν αἰσχύνης λαβεῖν.

λβ'. *Ὅδὸν ἐντολῶν σου ἔδραμον, ὅταν ἐπλάτυνας καρδίαν μου.* Ἀμφοτέρων χρεῖα, καὶ τῆς ἡμετέρας προθυμίας, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ προμηθείας. Οὔτε γὰρ ἡ θεῖα χάρις δίδεται τοῖς τὴν ἀγαθὴν οὐκ ἔχουσι προθυμίαν· οὔτε ἀνθρωπεῖα φύσις ἀρετὴν δύναται κατορθῶσαι δίχα τῆς ἄνωθεν βοήθειας. Τοῦτο καὶ ὁ Προφήτης διδάσκει, ὅτι τῶν ἐντολῶν σου τὴν ὁδὸν ἔτρεχον ἀκωλύτως, παρὰ σοῦ λαμβάνων τοῦ δρόμου τὴν εὐκολίαν. Πλατύτητα γὰρ τὴν εὐκολίαν ἐκάλεσε. Καὶ ἀλλαχοῦ φησιν· *Ἐν θλίψει ἐπλάτυνας μοι.* Καὶ πάλιν· *Ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου ὑποκάτω μου, καὶ οὐκ ἠσθένησαν τὰ ἴχνη μου.*

λγ'. *Νομοθέτησόν με, Κύριε, τὴν ὁδὸν τῶν δικαιομάτων σου, καὶ ἐκζητήσω αὐτὴν διαπαντός.* Τὸ νομοθέτησον ὁ Σύμμαχος ὑπόδειξον εἶπεν· Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων, φώτισον· διαπαντός, φησὶ, τῆς σῆς δέομαι φωταγωγίας καὶ νομοθεσίας, ὥστε καὶ γνῶναι τῶν δικαιομάτων σου τὴν ὁδόν, καὶ ταύτην ἀκωλύτως ὀδεύειν.

λδ'. *Συνέτισόν με, καὶ ἐξερευνήσω τὸν νόμον σου· καὶ φυλάζω αὐτὸν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου.* Καὶ ὁ Κύριος προσέταξεν ἐξερευνῆν τὰς Γραφάς· ἀλλὰ τοῖς ἐρευνώσι χρεῖα τῆς ἄνωθεν αἴγλης, ἵνα καὶ εὔρωσι τὸ ζητούμενον, καὶ φυλάξωσι τὸ θηρώμενον.

λε'. *Ὁδήγησόν με ἐν τῇ τρίβῳ τῶν ἐντολῶν σου, ὅτι αὐτὴν ἠθέλησα.* Οὐχ ἀπλῶς αἰτεῖ γενέσθαι ποδηγὸν αὐτοῦ τὸν τῶν ὄλων Θεόν· ἀλλὰ δεικνύς τῆς πορείας τὸν πόθον.

λς'. *Κλῖνον τὴν καρδίαν μου εἰς τὰ μαρτύριά σου, καὶ μὴ εἰς πλεονεξίαν.* Ἐπὶ τὸ πρᾶνὲς φέρεσθαι πέφυκε τῶν ὑδάτων ἡ φύσις· κἂν τινος ἐπιλάβηται διεξόδου, ἐκεῖσε πᾶσα χωρεῖ. Οὔτω τοῦ διαβόλου τὴν ἐπὶ τὴν ἁμαρτίαν ὁδὸν διανοίξαντος τῶν ἀνθρώπων ἔρρεψεν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἢ φύσις. Σφόδρα τοῖνυν ὁ Προφήτης

ἀρμοδίως ἀντιβολεῖ ἐπὶ τὰ θεῖα μαρτύρια τὴν καρδίαν κλιθῆναι, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ θάτερον τὴν πείραν διαφυγεῖν.

λζ'. *Ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα.* Καὶ μάταιόν ἐστι τὸ ἀκερδές, καὶ ἀνόνητον· τοιαῦτα δὲ τὰ δοκοῦντα τοῦ βίου τερπνά. Οὕτως αὐτὰ καὶ ὁ σοφὸς Σολομῶν ὀνομάζει, *Ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης.* Καὶ διηγησάμενος ὅπως ᾠκοδόμησεν οἰκίας, καὶ ἐφύτευσε παραδείσους, καὶ κατεσκεύασε κολυμβήθρας ὑδάτων, ἐπήγαγεν· *Καὶ ἰδοὺ πάντα ματαιότης, καὶ προαίρεσις πνεύματος.* Ἴκετεύει τοίνυν ὁ προφήτης εἰς ἑτέραν θεωρίαν ῥέψαι τῆς διανοίας τὰ ὄμματα, καὶ τῇ τῶν παρόντων ματαιότητι μὴ θελχθῆναι. *Ἐν τῇ ὁδοῦ σου ζῆσόν με.* Κατὰ τοὺς σοὺς δὸς μοι πολιτεύεσθαι νόμους.

λη'. *Στήσον τῷ δούλῳ σου τὸ λόγιόν σου, εἰς τὸν φόβον σου.* Βέβαιον ἐν τοῖς σοῖς λόγοις ἀπόφητόν με, ἀπεριτρίπτως φυλάττων τῷ φόβῳ σου· ἀντὶ τοῦ, Ἐπικείσθω μοι ὁ φόβος σου, δεδιττόμενος, καὶ μὴ ἔῶν ἔκτραπῆναι τῶν λόγιων σου.

λθ'. *Περίελε τὸν ὄνειδισμόν μου ὃν ὑπόπτεισα, ὅτι τὰ κρίματά σου χρηστά.* Ὁ δὲ Ἀκύλας, ἀντὶ τοῦ ὑπόπτεισα, ὑπεστάλην εἴρηκεν. Οὕτω δὴ καὶ ὁ Θεοδοσίω. Ὁ δὲ Σύμμαχος, ὃν εὐλαβοῦμαι· ὄνειδισμόν δὲ ἐνταῦθα καλεῖ, τὸν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας γενόμενον. Τοῦτον γὰρ καὶ ὑπεστέλλετο, καὶ ἐδέδιε, καὶ ὑποπτον ἐξζητῶν. Διὰ τοῦτο οὐκ ἐπήγαγε συνήθως, Ὅτι κρίματά σου ἐξεζήτησα, ἢ ἐφύλαξα· ἀλλ' Ὅτι τὰ κρίματά σου χρηστά. Οὐ μόνον γὰρ τοῖς ἀμαρτάνουσιν ἀπειλεῖς τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς μεταμελομένοις ὑπίσχησεν σωτηρίαν. Κρίματα γὰρ καλεῖ τὰς τοῦ Θεοῦ δικαίας νήφους. *μ'. Ἰδοὺ ἐπεθύμησα τὰς ἐντολάς σου, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ζῆσόν με.* Γλιχομένῳ παράσχου τὴν ἐν δικαιοσύνῃ ζώην.

μα'. *Καὶ ἔλθοι ἐπ' ἐμὲ τὸ ἔλεός σου, Κύριε.* Πάντες γὰρ ἐνδεεῖς τῆς θείας φιλανθρωπίας, καὶ ὁ αὐτὴν κατειληφώς τὴν ἀκροτάτην τῆς ἀρετῆς κορυφήν, ταύτης δεῖται διηνεκῶς. *Τὸ σωτήριόν σου κατὰ τὸν λόγον σου.* [μβ'] *Καὶ ἀποκριθήσομαι τοῖς ὄνειδίζουσί μοι λόγον.* Ἦν ὑπέσχου, Δέσποτα, σωτηρίαν ἐν τοῖς ἱεροῖς σου λόγοις παράσχου, ἵνα τοῖς ἐπιτωθάζουσί μοι σὺν παρ' ῥησίᾳ διαλεχθῶ. Ὁ γὰρ ἐν συμφοραῖς ὧν φέρει τὰ ὄνειδη σιγῶν· ὁ δὲ τὴν θυμῆρη βιοτεύων ὁδὸν, διελέγχει τοὺς κακῶς ὄνειδίζοντας. *Ὅτι ἤλπισα ἐπὶ τοὺς λόγους σου.* Τῆς γὰρ σῆς ἐπαγγελίας ἐξήρημαι, καὶ ἐπὶ ταύτης ὁδεύω τῆς ἐλπίδος. *μγ'. Καὶ μὴ περιέλης ἐκ τοῦ στόματός μου λόγον ἀληθείας ἕως σφόδρα, ὅτι ἐπὶ τοῖς κρίμασί σου ἐπήλπισα.* Ἐρᾶν ἡμᾶς τῆς ἀληθείας ὁ Προφήτης διδάσκει, καὶ ταύτην αἰτεῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων σὺν προθυμίᾳ πολλῇ.

μδ'. *Καὶ φυλάξω τὸν νόμον σου διαπαντός εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.* Οὕτω γὰρ προθυμότερος περὶ τὴν τῶν σῶν νόμων γενήσομαι φυλακῆν. Διὰ μέντοι τοῦ· *Εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος,* ἐδήλωσε τὸν μέλλοντα βίον, ἐν ᾧ καθαρὰ καὶ ἀκραιφνῆς δοθήσεται ἅπασιν τῶν θείων νόμων ἡ φυλακή.

με', μς'. *Καὶ ἐπορευόμην ἐν πλατυσμῷ, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα. Καὶ ἐλάλουν ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου, ἐναντίον βασιλέων, καὶ οὐκ ἠσχυνόμην.* Μετὰ πολλῆς, φησὶν, ὁδεύων εὐκολίας, καὶ κατὰ τὰς σὰς ἐντολάς βιοτεύων, οὐδὲ βασιλικὴν ἔδεισα δυναστείαν, ἀλλὰ σὺν παρρησίᾳ πολλῇ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπιούμην διάλεξιν. Ἡ γὰρ ἔννομος ζωὴ, παρ' ῥησίας δημιουργός. Καὶ τούτου μάρτυς ὁ μέγας Δαβὶδ. Πρὸ μὲν γὰρ τῆς ἀμαρτίας, μετὰ πολλῆς τῷ Σαοὺλ διαλέγεται παρρησίας· μετὰ δὲ τὴν ἀμαρτίαν, καὶ τὸν πατραλοῖαν ἀποδιδράσκων υἱὸν, κύπτων εἰς γῆν, καὶ τὴν κεφαλὴν καλύπτων, ἐβάδιζεν. Καὶ Ἡλίας ὁ πάνυ τῇ δικαιοσύνῃ θαρρῶν, τοῦ Ἀχαάβδιήλεγε τὴν ἀσέβειαν. Οὕτως ὁ θεσπέσιος Δανιὴλ τῷ Ναβουχοδονόσωρ ἔλεγεν· *Καὶ νῦν, βασιλεῦ, ἡ βουλή μου ἀρεσάτω σοι, καὶ τὰς ἀνομίας σου ἐν ἐλεημοσύναις ἀπόλυσαι, καὶ τὰς ἀμαρτίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων.* Οὕτως ὁ θεσπέσιος Παῦλος πρὸς Ἀγρίππαν, καὶ τὸν Φῆστον, καὶ τὸν Φήλικα διελέγετο. Οὕτως οἱ καλλίνικοι μάρτυρες τῶν δυσσεβῶν κατεφρόνησαν βασιλέων. *μζ', μη'. Καὶ ἐμελέτων ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου, αἷς ἠγάπησα σφόδρα. Καὶ ἦρα τὰς χεῖράς μου πρὸς τὰς ἐντολάς σου, ὡς ἠγάπησα.* Οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει· καὶ ὁ ποιήσας, καὶ ὁ διδάξας, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Διὰ τοι τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Προφήτης τῇ μελέτῃ τὴν πρᾶξιν προτέθεικεν. Εἰρηκῶς γὰρ, *Ἐμελέτων ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου, αἷς ἠγάπησα σφόδρα,* καὶ τὸν θερμὸν ἐπιδείξας πόθον, ἐπήγαγεν· *Καὶ ἦρα τὰς χεῖράς μου πρὸς τὰς ἐντολάς σου, ὡς ἠγάπησα.* Ἄ γὰρ διὰ τῶν θείων λόγων ἐδιδασκόμεν, ταῦτα διὰ τῶν ἔργων μετήειν. Οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ἀλλὰ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιοθήσονται. *Καὶ ἡδολέσχουν ἐν τοῖς δικαιομασί σου.* Ἐνδελεχῶς γὰρ τὴν τούτων ἐπιούμην μελέτην.

μθ'. *Μνήσθητι τῶν λόγων σου τῷ δούλῳ σου, ὃν ἐπήλπισάς με.* Νομοθετῶν ὁ Θεὸς, καὶ τοῖς φυλάττουσι τὸν νόμον τὴν οἰκείαν εὐμένειαν ἐπηγγείλατο, καὶ τοῖς παραβάταις τὴν τιμωρίαν. Μνησθῆναι τοίνυν τὸν Θεὸν τῶν οἰκείων ὑποσχέσεων ἱκετεύει. Εἰς ἐκείνας γὰρ, φησὶν, ἐλπίζειν ἐδίδαξάς με· καὶ δεικνὺς τῆς ἐλπίδος τὸ χρήσιμον, ἐπήγαγεν· *ν'. Αὕτη με παρεκάλεσεν ἐν τῇ ταπεινώσει μου, ὅτι τὸ λόγιόν σου ἐξῆσέ με.* Ταύτην γὰρ ἔσχον παραφυγῆν ἐν ταῖς συμφοραῖς· καὶ ταύτης ὀχοῦμενος ὑπερέπλευσα τῶν κυμάτων.

να'. *Υπερήφανοι παρηνόμουν ἕως σφόδρα, ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐξέκλινα.* Ὑπερηφάνους καλεῖ τὸν Σαοὺλ, τὸν Ἀβεσσαλώμ, τὸν τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλέα, τὸν τὰ παράνομα ἐκεῖνα εἰς τοὺς ἀποσταλέντας παρ' αὐτοῦ πεποιηκότα. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι μὲν, φησὶ, παράνομον ἠσπάσαντο βίον· ἐγὼ δὲ τοῖς σοῖς ἠκολούθησα νόμοις. Ταῦτα δὲ εἶποιεν ἂν καὶ οἱ καλλίνικοι μάρτυρες, ἀπὸ τῶν ἀπανθρώπων καὶ δυσσεβῶν τυράννων τὰ δεινὰ ἐκεῖνα καὶ χαλεπὰ πεπονθότες.

νβ'. *Ἐμνήσθην τῶν κριμάτων σου ἀπ' αἰῶνος, Κύριε, καὶ παρεκλήθην.* Ἔλαβον γὰρ εἰς νοῦν τὰ κατὰ τὸν Ἄβελ, τὰ κατὰ τὸν Ἀβραάμ, τὰ κατὰ τὸν Ἰσαάκ, τὰ κατὰ τὸν Ἰακώβ, τὰ κατὰ τὸν Ἰωσήφ, τὰ κατὰ τὸν Ἰώβ, τὰ κατὰ τὸν Μωσῆ, ὅπως καὶ ποικίλοις περιπεσεῖν συνεχωρήθησαν πειρασμοῖς, καὶ περιφανεῖς αὐτοὺς ὕστερον καὶ περιβλέπτους ἀπέφηνας, ψυχαγωγίαν ἐντεῦθεν ἀποχρῶσαν ἐπορισάμην.

γγ'. *Ἀθυμία κατέσχε με ἀπὸ ἀμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὸν νόμον σου.* Ἐγὼ μὲν κακῶς πάσχων τῇ μνήμῃ τῶν σῶν ἐψυχαγωγούμην κριμάτων· ἠνώμην δὲ ὁμως, καὶ διετέλουν ἀσχάλλων, πολλοὺς ὁρῶν ἀδεῶς τοὺς σοὺς παραβαίνοντας νόμους.

νδ'. *Ψαλτὰ ἤσάν μοι τὰ δικαιώματά σου, ἐν τόπῳ παροικίας μου.* Παρόκησεν ὁ μακάριος Δαβὶδ ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ διωκόμενος παρὰ τοῖς Ἀλλοφύλοις. Παροικίαν δὲ οἶμαι αὐτὸν καλεῖν, οὐκ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἀλλὰ πάντα τὸν βίον. Οὐ γὰρ ὡς κατοικῶν, ἀλλὰ ὡς παροικῶν αὐτὸν διετέλεσε, καὶ ἄδων τὰ τοῦ Θεοῦ δικαιώματα τὸν βίον δίδωδεν. Οὕτω γὰρ ἠρμήνευσαν καὶ οἱ λοιποὶ ἐρμηνευταί· *Ἄσματα ἦν μοι πάντα τὰ προστάγματά σου, ἐν τόπῳ τῆς παροικίας μου.*

νε'. *Ἐμνήσθην ἐν νυκτὶ τοῦ ὀνόματός σου, Κύριε, καὶ ἐφύλαξα τὸν νόμον σου.* Νύκτωρ μὲν αἰεὶ διανιστάμενος ὁ τῶν ἀγίων χορὸς, καὶ προσεύχεται, καὶ ἀνυμνεῖ τὸν τῶν ὄλων Θεόν. Οἶμαι δὲ νύκτα ἐνταῦθα τῶν πειρασμῶν τὸν καιρὸν ὀνομάζεσθαι. Ζόφον γὰρ ἐπιφέρει, καὶ νυκτὸς δίκην τοῖς ἀνθρώποις ἐπέρχεται. Ἐν δὲ τούτῳ διαφερόντως ἀναγκαία τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἡ μνήμη, ψυχαγωγούσα, καὶ παραθαρρύνουσα, καὶ τοὺς ἐναντίους ἐξελαύνουσα λογισμοῦς.

νς'. *Αὕτη ἐγενήθη μοι, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐξεζήτησα.* Οὕτω, φησὶν, ἠδυνήθην περιγενέσθαι, καὶ τῶν σῶν δικαιωμάτων προελεσθαι τὴν κτήσιν.

νζ'. *Μερίς μου εἶ, Κύριε, εἶπα τοῦ φυλάξασθαι τὸν νόμον σου.* Οὐ πάντων ἐστὶ μερίς ὁ Θεὸς, ἀλλὰ τῶν ἀσπαζομένων τὰ τέλεια. Οὕτω τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν μερίς καὶ κλῆρος ἐγένετο. *Τοῖς γὰρ υἱοῖς, φησὶ, Λευὶ οὐκ ἔσται μερίς ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ὅτι μερίς αὐτῶν ἐγὼ Κύριος.* Οὕτω καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔφη ψαλμῷ, *Κύριος μερίς τῆς κληρονομίας μου, καὶ τοῦ ποτηρίου μου.* Λέγει τοίνυν καὶ ἐνταῦθα, ὅτι τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑπεριδὼν σε ἔχωμερίδα, καὶ περιουσίαν, καὶ πλοῦτον. Διὸ δὴ καὶ φυλάξαι τοὺς σοὺς ἐπείγομαι νόμους.

νη'. *Ἐδεήθην τοῦ προσώπου σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου.* Πανταχοῦ τὸ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου προστίθησι, τῷ νόμῳ καὶ ἐν τούτῳ πειθόμενος. Οὕτω γὰρ καὶ τῶν ὄλων Θεὸς ἐνετείλατο, *Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου.* — *Ἐλέησόν με κατὰ τὸ λόγιόν σου.* Οὐκ ἀορίστως ἐλεηθῆναι παρακαλεῖ· ἀλλὰ κατὰ τὸ θεῖον λόγιον τοῦ ἐλέους τυχεῖν. Τοῦτο δ' ἂν εἶποι καὶ συνετὸς ἄρρωστος τῷ ἱατρῷ, Ὡς οἶδας θεράπευσον, ὡς ἡ τέχνη διαγορεύει. Τοῦτο καὶ ὁ συνετὸς ἔμπορος εἰποῖαν τῷ κυβερνήτῃ, Κατὰ τοὺς νόμους τῆς τέχνης ἴθουνον τὸ σκάφος, ὡς καὶ ἡ ἐπιστήμηκελεύει, κυβέρνησον. Οὕτω καὶ ἡμᾶς προσήκει τὸν θεῖον ἔλεον ἐπαγγέλλειν. Ὁ γὰρ αἰτούμενος οἶδε τοῦ ἐλέου τὸν τρόπον· πολλάκις γὰρ διὰ παιδείας πραγματεύεται σωτηρίαν, καὶ γίνεται ἡ τιμωρία φιλανθρωπία. Οὕτω καὶ ἱατρὸς, καὶ τέμνει, καὶ καίει, τῷ κάμνοντι τὴν ὑγίειαν πραγματευόμενος. Οὕτω καὶ ἡμᾶς αἰτεῖν τὸν ἔλεον χρή. Ἔστι γὰρ ὅτε καὶ διὰ πενίαν ἔλεος χορηγεῖται, καὶ δι' ἀρρώστιας φιλανθρωπίαν παρέχεται, καὶ κατὰ τὸν ἱατρικὸν λόγον τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐναντία ἰᾶται.

νθ'. *Διελογισάμην τὰς ὁδοὺς σου, καὶ ἐπέστρεψα τοὺς πόδας μου εἰς τὰ μαρτύριά σου.* Ὁ Ἑβραῖος δὲ τὰς ὁδοὺς μου ἔχει· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἠρμήνευσαν ἐρμηνευταί, καὶ οἱ Ἑβδομήκοντα ἐν τῷ Ἐξαπλῷ. Λέγει δὲ, ὅτι Λογιστεύων μου τὰς ὁδοὺς, πρὸς τὰ μαρτύριά σου τοὺς ἐμοὺς πόδας κατεύθυνον, καὶ οὐκ εἶων ἐκτρέπεσθαι τῆς πρὸς σὲ φερούσης ὁδοῦ.

ξ'. *Ἡτοιμάσθην καὶ οὐκ ἐταράχθην, τοῦ φυλάξασθαι τὰς ἐντολάς σου.* Εὐτρεπῆ γὰρ ἑμαυτὸν πρὸς τὰς τῶν δεινῶν ἐμβολὰς καταστήσας, ἐκ τῆς ἀθροῦς προσβολῆς οὐχ ὑπέμεινα ζάλην. Οὕτως ὁ θεῖος Δανιήλ, οὕτως οἱ μακάριοι παῖδες, οὕτως οἱ θαυμάσιοι Μακκαβαῖοι, οὕτως ἅπαντες τοῦ Σωτῆρος οἱ μάρτυρες, τὰς τῶν δυσσεβῶν ἐνίκησαν προσβολὰς. Τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις παρεγγυᾷ· *Γρηγορεῖτε, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα ὥρα ὁ κλέπτης ἔρχεται.*

ξα'. *Σχοινία ἀμαρτωλῶν περιεπλάκησάν μοι, καὶ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην.* Τὰς ἐπιβουλάς, ἢ τοὶ δαιμόνων, ἢ τοὶ ἀνθρώπων, σχοινία ἐκάλεσεν· ἐκ τῆς πλοκῆς τὴν ἀφορμὴν λαβὼν τῆς τροπῆς. Οὕτω καὶ Ἡσαΐας· *Οὐαὶ οἱ ἐπισπώμενοι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν ὡς σχοινίῳ μακρῷ!* Τούτων δὲ, φησὶ, τῶν σχοινίων περιταθέντων μοι, οὐκ ἀπεσεισάμην τοῦ θεοῦ νόμου τὴν μνήμην. Εἶτα διδάσκει καὶ τῆς μνήμης τὰ αἴτια.

ξβ'. *Μεσονύκτιον ἐξεγειρόμην τοῦ ἐξομολογεῖσθαί σοι ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου.* Οὐ γὰρ μεθ' ἡμέραν μόνον, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ κατ' αὐτὸ τῆς νυκτὸς τὸ μεσαίτατον, ἐν ᾧ μετὰ πλείονος ἡδονῆς ὁ ὕπνος τοῖς ἀνθρώποις ἐπέρχεται, ὑμῶν σε διετέλουν, τὰς δικαίας σου ψήφους ἀνευφήμουν. Τοῦτο καὶ ὁ θεῖος

Ἀπόστολος μετὰ τοῦ Σίλα[πεποιήκεν· πεπεδημένος γὰρ σὺν τῷ Σίλα] καὶ τῇ ποδοκάκῃ προσδεδεμένος μετὰ αἰκίας καὶ μάστιγος, τῇ προσευχῇ τὴν ὑμνωδίαν ἐκέρασε, καὶ τῆς καλῆς ἀγρυπνίας ἐτρέγυησαν τὸν καρπὸν· τῆς θείας γὰρ φιλοτιμίας ἀπήλυσαν.

ζγ'. Μέτοχος ἐγὼ εἶμι πάντων τῶν φοβουμένων σε καὶ τῶν φυλασσόντων τὰς ἐντολάς σου. Ὁ δὲ Σύμμαχος, ἀντὶ τοῦ μέτοχος, συνημμένος εἶρηκεν, ὁ δὲ Σύρος, φίλος. Ἀποστρεφόμενος γὰρ τοὺς τάναντία τοῖς σοῖς νόμοις προαιρουμένους, κοινωνοὺς εἶχον καὶ συνήθεις τοὺς τὸν [σὸν], φόβον περὶ πολλοῦ ποιουμένους, καὶ βιοτεύειν ἐννόμως προαιρουμένους. Τοῦτο καὶ ἐν ἐτέρῳ ἔφη ψαλμῷ, Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός.

ζδ'. Τοῦ ἐλέους σου, Κύριε, πλήρης ἡ γῆ· τὰ δικαιώματά σου δίδαζόν με. Ἐπὶ πάντα, φησὶ, πλουσιῶς ἐκχέεις τὰς τοῦ ἐλέους πηγὰς, καὶ ἀνατέλλεις τὸν ἥλιόν σου ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχεις ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, καὶ οὐκ ἐπάγεις τὴν ὄργην καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἀλλὰ φέρεις μακροθύμως τοὺς μὲν γάμους διορύττοντας ἀλλοτρίους, τοὺς δὲ αἵματι μιαινομένους ἀδίκῳ· ἄλλους δὲ σφετεριζομένους τὰ μὴ προσήκοντα· τοὺς δὲ βλασφημίαις τὴν γλῶτταν μολύνοντας, καὶ τοὺς ἄλλους ἄλλοτι τῶν παρανόμων τολμώντας. Τοσαύτη τοίνυν φιланθρωπία χρώμενος, κάμει ταύτης ἀξίωσον, Δέσποτα, τῶν σῶν μοι δικαιωμάτων παρέχων τὴν γνῶσιν.

ζε'. Χρηστότητα ἐποίησας μετὰ τοῦ δούλου σου. Κύριε, κατὰ τὸν λόγον σου. Πεῖραν τῆς σῆς ἔλαβον ἀγαθότητος· διόπερ αὐθις ταύτης ἀπολαῦσαι παρακαλῶ, καὶ κατὰ τοὺς σοὺς διαβίωναι νόμους ἀντιβολῶ.

ζς'. Χρηστότητα καὶ παιδείαν καὶ γνῶσιν δίδαζόν με, ὅτι ταῖς ἐντολαῖς σου ἐπίστευσα. Οἶδεν ὁ Προφήτης παιδείας τὸ χρήσιμον· καὶ ὅτι φιλανθρωπία χρώμενος ὁ Δεσπότης ταύτην ἐπιφέρει τοῖς ἀνθρώποις. Οὐ δὴ χάριν ταύτης μεταλαχεῖν ἀξιοῖ. Χρηστότητι γὰρ χρώμενος ὁ Θεὸς τὴν παιδείαν ἐπάγει, ἡ δὲ παιδεία τὴν γνῶσιν ἐργάζεται. Οὕτω καὶ ὁ προφήτης Ἰερεμίας ἀντιβολεῖ, Παιδεύσον ἡμᾶς, Κύριε· πλὴν ἐν κρίσει, καὶ μὴ ἐν θυμῷ, ἵνα μὴ ὀλιγοστοὺς ποιήσης ἡμᾶς. Οὕτω καὶ ἄρρωστος ὑγίειαν ποθῶν, καισιδήρου τομῆν, καὶ καυστήρια ἐπιζητεῖ. Εἶτα διδάσκει πόθεν ἔγνω τῆς παιδείας τὸ χρήσιμον.

ζζ'. Πρὸ τοῦ με ταπεινωθῆναι, ἐγὼ ἐπλημμέλησα· διὰ τοῦτο τὸ λόγιόν σου ἐφύλαξα. Ἐγὼ, φησὶν, ἐμαυτῷ τὴν παιδείαν προϋξένησα. Ἀδικίας ἐλευθέρα τῆς τιμωρίας ἡ ψῆφος· τῇ ἀμαρτίᾳ ἠκολούθησεν ἡ παιδεία· τῇ παιδείᾳ, τῶν νόμων ἡ φυλακή. Ἠρώστησα, ἐτιμήθην, ἐρώστηθην.

ζη'. Χρηστὸς εἶ σὺ, Κύριε. Τῷ ὄντι [γὰρ] χρηστὸς ὑπάρχεις καὶ φιλόανθρωπος. Καὶ ἐν τῇ χρηστότητί σου δίδαζόν με τὰ δικαιώματά σου. Διὰ τοῦτο θαρρῶν αἰτῶ παρὰ σοῦ λαβεῖν τῶν σῶν δικαιωμάτων τὴν γνῶσιν.

ζθ'. Ἐπληθύνθη ἐπ' ἐμὲ ἀδικία ὑπερηφάνων· ἐγὼ δὲ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου ἐξερευνησῶ τὰς ἐντολάς σου. Οἱ μὲν γὰρ ἀλαζονεῖα χρώμενοι πᾶν εἶδος ἐπιβουλῆς καττύουσι κατ' ἐμοῦ· ἀλλ' ὅμως πρὸς τὴν αὐτῶν παρανομίαν οὐκ ἐρεθίζομαι, ταῖς σαῖς ἐντολαῖς ῥυθμιζόμενος.

ο'. Ἐτυρώθη ὡς γάλα ἡ καρδία αὐτῶν· ἐγὼ δὲ τὸν νόμον σου ἐμελέτησα. Ἔοικε τοῦτο τῷ προφητικῷ ῥητῷ, Ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὡσί βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκάμυσαν. Ἔοικε δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ Ἐξόδῳ περὶ τοῦ Φαραῶ εἰρημένους, Καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία Φαραῶ. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν, φησὶν, ἀντίτυπον ἐσχίκασι τὴν καρδίαν, αὐτοὶ τὸ ἀπαλὸν αὐτῆς σκληρὸν ἐργασάμενοι, καὶ καθάπερ γάλα πήξαντες, καὶ τυρώσαντες· ἐγὼ δὲ τῇ μελέτῃ τοῦ νόμου σου προστέτηκα.

οα'. Ἀγαθὸν μοι, ὅτι ἐταπεινώσας με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου. Χάριν ὁ Προφήτης ὁμολογεῖ, τοῖς αὐστηροτέροις τοῦ ἱατροῦ φαρμάκοις, τὴν ἐντεῦθεν γενομένην καταμαθῶν ὑγίειαν.

οβ'. Ἀγαθὸς μοι ὁ νόμος τοῦ στόματός σου, ὑπὲρ χιλιάδας χρυσίου καὶ ἀργυρίου. Εἰ γὰρ καὶ τῆς βασιλείας ἀπὸ τοῦ παιδὸς ἐξηλάθην, ἀλλὰ διὰ τῆς παιδείας τὸν σὸν νόμον ἀνεκτησάμην, ὄν τοῦ πλοῦτου παντὸς τιμιώτερον ἔχω.

ογ'. Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με, καὶ ἔπλασάν με· συνέτισόν με, καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου. Τῆς περὶ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν φιλοστοργίας ἀναμιμνήσκει τὸν Ποιητὴν. Λόγῳ γὰρ ἅπαντα τεκτηνάμενος αὐτὸς λέγεται διαπλάσαι τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν, οὐ χερσὶ χρησάμενος· ἀσώματος γάρ· ἀλλὰ τὴν πλείονα περὶ τόδε τὸ ποίημα διάθεσιν ἐνδειξάμενος. Ἴκετεύει τοίνυν τὸν διαπλάσαντα χορηγήσαι τῷ ποιήματι σύνεσιν.

οδ'. Οἱ φοβούμενοί σε, ὄψονται με καὶ εὐφρανθήσονται, ὅτι εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Πρόφασις, φησὶν, εὐφροσύνης τοῖς εὐσεβέσι γενήσομαι, ἐλπίσας εἰς σέ, καὶ κατάλληλον εὐρὼν τῇ ἐλπίδι τὸ τέλος.

οε'. Ἔγνω, Κύριε, ὅτι δικαιοσύνη τὰ κρίματά σου, καὶ ἀληθεία ἐταπεινώσας με. Ταῦτα διαφερόντως λέγει τὴν οἰκειάν εὐγνωμοσύνην δεικνύς. Οἶδα, φησὶν, ἀκριβῶς, ὡς ὀρθῶς μου καὶ δικαίως κατεψηφίσω, καὶ ταῖς παντοδαπαῖς περιέβαλες συμφοραῖς.

ος'. Γενηθήτω δὲ τὸ ἔλεός σου, Κύριε, τοῦ παρακαλέσαι με. Ἀλλὰ φιλανθρωπίας λοιπὸν καὶ ψυχαγωγίας καιρὸς. Κατὰ τὸ λόγιόν σου τῷ δούλῳ σου. Τῇ γὰρ μεταμελείᾳ χρωμένοις τὴν σὴν εὐμένειαν ἐπηγγείλω. Τοῦτο καὶ διὰ Ἡσαΐου ἔφη· Ὅταν ἀποστραφῆς καὶ στενάξῃς, τότε σωθήσῃ. Καὶ διὰ τοῦ Ἰερεμίου βοᾷ, Ἐπιστράφητε πρὸς με, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς.

οζ'. Ἐλθέτωσάν μοι οἱ οἰκτιρμοί σου, καὶ ζήσομαι· ὅτι ὁ νόμος σου μελέτη μου ἔστιν. Νεκρὸν ἑαυτὸν ἠγεῖται τῆς θείας ἐστερημένον εὐμενείας· οὐ δὴ χάριν ὥσπερ ἀναβιώναι διὰ τῆς θείας φιλανθρωπίας παρακαλεῖ.

οη'. Αἰσχυνθήτωσαν ὑπερήφανοι ὅτι ἀδίκως ἠνόμησαν εἰς ἐμέ· ἐγὼ δὲ ἀδολεσχῆσω ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου. Οὐκ ἐπαρᾶται τοῖς ἐχθροῖς, ἀλλ' ὑπερεύχεται τούτων· ἡ γὰρ αἰσχύνῃ σωτηρίαν πραγματεύεται· ἥς τοίνυν ἀπήλαυσεν ἰατρείας, κάκείνους τυχεῖν ἀξιοῖ.

οθ'. Ἐπιστρεψάτωσάν μοι οἱ φοβούμενοί σε, καὶ οἱ γινώσκοντες τὰ μαρτύριά σου. Ὡς πόρρω τοῦ χοροῦ τῶν δικαίων διὰ τὴν ἀμαρτίαν γενόμενος, καὶ πάντων αὐτῶν τῷ Θεῷ παραπλησίως ἀποστραφέντων, ἵκετεύει πάλιν αὐτοῖς ἐνωθῆναι, καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς κοινωνίαν ἀπολαβεῖν. Τοῦτο γὰρ ὁ Σύμμαχος σαφέστερον παρεδήλωσεν,

Ἄναστρεψάτωσάν με οἱ φοβούμενοί σε.
π'. Γενηθήτω ἡ καρδία μου ἄμωμος ἐν τοῖς δικαιώμασί σου, ὅπως ἂν μὴ αἰσχυρθῶ. Μώμου παντὸς ἐλευθέραν ἔχειν καρδίαν ἐφίεται. Ἡ τοιαύτη γὰρ αἰσχύνῃς ἀπήλλακται. Διὰ τοι τοῦτο καὶ εὐθύς ἀρξάμενος τοῦ ψαλμοῦ τοὺς ἀμώμους ἐμακάρισεν.

πα'. Ἐκλείπει εἰς τὸ σωτήριόν σου ἡ ψυχὴ μου, ὅτι εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Οἱ σφόδρατι ποθοῦντες, καὶ ἐστερημένοι τοῦ ποθουμένου, ἐκλείπειν φασίν. Οὕτως οἱ ἄγαν διψῶντες, καὶ σπανίζοντες ὕδατος. Οὕτως οἱ τίνα τῶν γνωρίμων ἐξ ἀποδημίας προσμένοντες, ἰμείρονται μὲν αἰεὶ, κατατῆγονται δὲ τῷ πόθῳ διαμαρτάνοντες. Οὕτω καὶ οἱ συμφοραῖς τίσι προσπαλαιόντες, καὶ τὴν θείαν εὐμένειαν προσμένοντες, ἀναβαλλομένην ταύτην ὀρῶντες ἐκλείπουσιν.

πβ'. Εξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μου εἰς τὸ λόγιόν σου, λέγοντες, Πότε παρακλέσεις με; Λόγιον καὶ ὑπόσχεσις ἡ θεία καλεῖται, καὶ ἡ θεόπνευστος Γραφή. Ἐκλείπει τοίνυν οὐ μόνον ὁ τὴν ὑπόσχεσιν τὴν θείαν ἀναμένων, καὶ τὴν λύσιν τῶν ἐπικειμένων κακῶν προσδεχόμενος· ἀλλὰ καὶ ὁ τοῖς θεοῖς ἐντυγχάνων λογιόις, καὶ τὴν τούτων διάνοιαν καταμαθεῖν ἀκριβῶς ἐφιέμενος, καὶ παράκλησιν καὶ ψυχαγωγίαν ὑπολαμβάνει τὴν εὔρεσιν.

πγ'. Ὅτι ἐγενήθην ὡς ἄσκος ἐν πάχνῃ· τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. Ὁ ἄσκος θερμαινόμενος χαννοῦται, καὶ φυσώμενος ἐξογκοῦται· ἐν δὲ τῇ πάχνῃ σκληρύνεται καὶ πήγνυται. Οὕτω καὶ τοῦ σώματος ἡ φύσις χαννοῦται μὲν τῇ τρυφῇ, καὶ ἐξογκοῦται, καὶ κατὰ τῆς ψυχῆς ἐξανίσταται· τῆς δὲ ἀσκητικῆς κακουχίας ταπεινοῦται καὶ πιέζεται. Καὶ τούτου μάρτυς ὁ Παῦλος βοῶν, Ἄλλ' ὑποπιέζω μου τὸ σῶμα, καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένομαι. Τοιγάρτοι καὶ ὁ Προφήτης, ἐπειδὴ διωκόμενος ὑπὸ τοῦ Σαοῦλ, κρείττων ἦν τῶν παθῶν· εἰρήνης δὲ ἀπολαύσας, τοῖς ἀπὸ τῆς τρυφῆς ἐβλάβη σκιρτήμασι, ταπεινώσας τὸ σῶμα, τῶν θείων νόμων τὴν μνήμην ἀνενεώσατο.

πδ'. Πόσαι εἰσὶν αἱ ἡμέραι τοῦ δούλου σου; πότε ποιήσεις μοι ἐκ τῶν καταδιωκόντων με κρίσιν; Ὀλίγος, φησὶν, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὁ χρόνος. Αἱ γὰρ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἐβδομήκοντα ἔτη. Πότε τοίνυν μοι δικάσεις, καὶ τῶν δυσμενῶν ἀπαλλάξεις;

πε'. Διηγῆσαντό μοι παράνομοι ἀδολεσχίας, ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ νόμος σου, Κύριε. Τῷ μὲν προφήτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀνελεῖν συνεβούλευσαν· αὐτὸς δὲ τῷ θεῷ νόμῳ πειθόμενος, τὴν θείαν ψῆφον ἀνέμενε. Ἀλλὰ καὶ ἡμῖν τῶν λογίων τούτων διδασκαλία χρησιμωτάτη. Προσῆκει γὰρ φυγεῖν οὐ μόνον τοὺς Ἑλλήνων μύθους, καὶ τὴν Ἰουδαίων ἀπιστίαν, ἀλλὰ καὶ τῶν αἰρετικῶν τὰ βλάσφημα δόγματα.

πε'. Πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου ἀλήθεια. Διὰ τοῦτο γὰρ σου προαιροῦμαι τὸν νόμον, ἐπειδὴ πάσας σου τὰς ἐντολάς ἀληθεία κοσμουμένας ὀρῶ. Ἀδίκως κατεδιώξαν με, βοήθησόν μοι. [πζ'] Παρὰ βραχὺ συνετέλεσάν με ἐν τῇ γῆ· ἐγὼ δὲ οὐκ ἐγκατέλιπον τὰς ἐντολάς σου. Πολλῇ, φησὶν, ἡ ἀδικία, καὶ ἡ δυναστεία τῶν δυσμενῶν· καὶ αὐτῆς γὰρ με μικροῦ δεῖν ἐστέρησαν τῆς ζωῆς.

πη'. Κατὰ τὸ ἔλεός σου ζήσόν με, καὶ φυλάξω τὰ μαρτύρια τοῦ στόματός σου. Ταπεινοφροσύνη τὸν λόγον ἐκόσμησεν. Οὐ γὰρ τῆς δικαιοσύνης ἀντίδοσιν ἤτησε τὴν ζωὴν, ἀλλὰ δῶρον ἐλέου ταύτην λαβεῖν ἠντιβόλησε, φυλάττειν ὑποσχόμενος τοῦ Θεοῦ τὰ μαρτύρια.

πθ'. Εἰς τὸν αἰῶνα, Κύριε, ὁ λόγος σου διαμένει ἐν τῷ οὐρανῷ. Πάντα γὰρ, φησὶ, ῥαδίᾳ σοι τῷ Δεσπότη καὶ δυνατά. Τὸ πρόσταγμα γὰρ τὸ σὸν ἀκίνητα φυλάττει τῶν οὐρανῶν τὰ κύτη. Τοῦτο δὲ καὶ τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ ὀγδόῳ ἔφη ψαλμῷ· Ἔστησεν αὐτὰ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· πρόσταγμα ἔθετο, καὶ οὐ παρελεύσεται. Αἰνίττεται δὲ κατὰ ταῦτον, ὡς τῶν ἀγγέλων οἱ δῆμοι τὸν οὐρανὸν κατοικοῦντες τὸν θεῖον διαφυλάττουσι νόμον, καὶ παραβάσεώς εἰσιν ἀπάσης ἐλεύθεροι.

4'. Εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἡ ἀλήθειά σου. Ταύτην γὰρ καὶ τῇ τῶν Ἰουδαίων ἐφύλαξας γενεᾷ, καὶ τῇ ἑτέρα τῇ μετ' ἐκείνην γεγενημένῃ· λέγει δὲ τὸν ἐξ ἐθνῶν λαὸν, τὸν διὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς σωτηρίας τετυχηκότα.

Ἐθεμελίωσας τὴν γῆν, καὶ διαμένει. [4α'] Τῇ διατάξει σου διαμένει ἡμέρα. Ἐδωκας τῇ γῆ τὸ ἐπιπλεῖστον διαρκές, καὶ μεμένηκεν ὡς προσέταξας· διώρισας ἀπὸ τῆς νυκτὸς τὴν ἡμέραν, καὶ κατὰ τοὺς σοὺς ὁδεύει νόμους. Ὅτι τὰ σύμπαντα δοῦλασά. Πάντα γὰρ σοι δουλεύει, καὶ τοῖς σοῖς νεύμασιν εἶκει· σὺ γὰρ ὁ Δημιουργὸς τῶν ὄλων.

4β'. Εἰ μὴ ὅτι ὁ νόμος σου μελέτη μου ἔστι, τότε ἂν ἀπωλόμην ἐν τῇ ταπεινώσει μου. Ταῦτα ἕκαστος

εἰποῖαν τῶν εὐσεβῶν περιπεσῶν συμφοραῖς· καὶ Ἰωσήφ δουλείαν, μοιχείαν, καὶ συκοφαντίαν φυγῶν· καὶ Δαυιδ εὐξασθαι κωλυθεῖς, καὶ οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι προσκυνῆσαι καταναγκαζόμενοι τὴν εἰκόνα· καὶ οἱ νικηφόροι μάρτυρες παντοδαπῆς τιμωρίας ὑπομείναντες εἶδη. Εἰκότως δὲ ταῦτα ἔφη ὁ μακάριος Δαβὶδ, ἐξελασθεῖς μὲν ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ, Ἀλλοφύλοις δὲ καὶ δυσσεβέσιν ἀνθρώποις συνδιάγειν ἀναγκαζόμενος. Ἐκοινώνησε γὰρ ἂν τῆς ἀσεβείας, εἰ μὴ τῶν θείων νόμων συμπεριέφερε τὴν μελέτην.

4γ'. *Εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι τῶν δικαιωμάτων σου, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔζησάς με.* Τῇ πείρᾳ γὰρ μαθὼν, ὅτι ζωὴν τὰ σὰ δικαιώματα φύει. ἄσβεστον τούτων διατηρήσω τὴν μνήμην.

4δ'. *Σός εἰμι ἐγὼ, σῶσόν με· ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐξεζήτησα.* Οὐ πάντες ταύτῃ κεχρησθαι δυνάμεθα τῇ φωνῇ. Ψεύδεται γὰρ τῆς ἀμαρτίας ὢν ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἑαυτὸν ὀνομάζων· ᾧ γὰρ τις ἡττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. Ἐὰν τοίνυν ἐκείνης ἀπαλλαγέντες, τοὺς θεῖους προελώμεθα νόμους, ταύτῃ κεχρησθαι δυνάμεθα τῇ φωνῇ.

4ε'. *Ἐμὲ ὑπέμειναν ἀμαρτωλοὶ τοῦ ἀπολέσαι με, τὰ μαρτύριά σου συνῆκα.* Τὸ ὑπέμειναν, προσεδόκησαν ὁ Σύμμαχος καὶ ὁ Θεοδοτίων εἶρηκαν. Ἐκεῖνοι μὲν ἠλπισάν με παραδοῦναι θανάτῳ· ἐγὼ δὲ τοῖς σοῖς προσέχων μαρτυρίαις τὴν ἐντεῦθεν ἐκαρπούμην ζωὴν.

4ς'. *Πάσης συντελείας εἶδον πέρας, πλατεῖα ἢ ἐντολὴ σου σφόδρα.* Ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως· Πάσης κατασκευῆς εἶδον πέρας, εὐρύχωρος ἢ ἐν τολῇ σου σφόδρα. Πάντα, φησὶ, τὰ ἀνθρώπεια, καὶ πλοῦτος, καὶ περιουσία, καὶ δυναστεία, καὶ ἡγεμονία, καὶ στρατηγία, τυραννίδες καὶ βασιλείαι, τέλος ἔχουσι, καὶ τέλος ταχύ· ἢ δὲ σὴ ἐντολὴ πλατεῖα ἐστὶ, καὶ ἀνώλεθρος, καὶ τοῖς φυλάττουσι προξενεῖ τὸν ἀπέραντον ἐκεῖνον καὶ αἰώνιον βίον, καὶ τὰ ἀγαθὰ μεταβολὴν οὐδεμίαν δεχόμενα.

4ζ'. *Ὡς ἠγάπησα τὸν νόμον σου, Κύριε, ὅλην τὴν ἡμέραν μελέτη μου ἐστίν.* Οὐ πᾶς τὸν θεῖον νόμον πληρῶν ἀγαπῶν τοῦτον πληροῖ, ἀλλὰ οἱ μὲν δεῖ καὶ φόβῳ τῆς τιμωρίας, οἱ δὲ δόξαν τὴν παρὰ ἀνθρώπων θηρώμενοι. Οἱ δὲ γνήσιοι τῆς ἀρετῆς ἐρασταὶ τῇ περὶ τὰ ἀγαθὰ διαθέσει πληροῦν ἐπείγονται τὰ θεῖα προστάγματα.

4η'. *ὑπὲρ τοὺς ἐχθρούς μου ἐσόφισάς με τὴν ἐντολήν σου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐμοὶ ἐστίν.* Θερμῶς τὸν θεῖον ἀγαπᾶν ὁ Προφήτης ὁμολογήσας νόμον, τῇ θεῖα χάριτι τὸ πᾶν ἀνατίθησι. Παρὰ σοῦ γὰρ, φησὶ, σοφίαν καὶ γνῶσιν δεξάμενος, τὸν σὸν ἔστερξα νόμον· πλείονα γὰρ μοι τῶν ἐχθρῶν εἶδησιν ἔδωκας. Διὸ οἱ μὲν ἀνελεῖν με σπουδάζουσιν, ἐγὼ δὲ οὐδὲ ἀμύνασθαι τοὺς ἀδικοῦντας ἀνέχομαι. Τὸ γὰρ αἰώνιον τῆς ἀρετῆς φαντάζομαι κέρδος.

4θ'. ρ'. *ὑπὲρ πάντας τοὺς διδάσκοντάς με συνῆκα, ὅτι τὰ μαρτύριά σου μελέτη μου ἐστίν.* Ὑπὲρ πρεσβυτέρους συνῆκα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα. Βασιλέων ἴδιον τὸ διδάσκειν, τὸ δὲ διδάσκεσθαι, τῶν ἀρχομένων. Ἐβασίλευσεν ὁ Σαοὺλ, πρεσβύτερος ἦν καὶ τῷ χρόνῳ· ἀλλ' ὅμως οὔτε ἡ ἐξουσία τῆς βασιλείας, οὔτε τῆς ἡλικίας ὁ χρόνος, σωφρονεῖν αὐτὸν παρεσκεύαζεν, ἀλλὰ τὸν εὐεργέτην ἀνελεῖν ἐπεθύμει. Ὁ δὲ μέγας Δαυὶδ, τοῖς ὑπηκόοις ἔτι συντεταγμένος, καὶ νέαν ἄγων τὴν ἡλικίαν, τὴν φιλοσοφίαν ἠγάπησε, καὶ οὔτε ἄρξαι χειρῶν ἀδίκων ἠνέσχετο, οὔτε τοὺς ἀδικοῦντας ἀμύνασθαι.

ρα'. *Ἐκ πάσης ὁδοῦ πονηρᾶς ἐκώλυσα τοὺς πόδας μου, ὅπως ἂν φυλάξω τοὺς λόγους σου.* Οὔτε γὰρ δυνατὸν δύο κατὰ ταῦτὸν ὁδεύειν ὁδοὺς, ἀκολασίας καὶ σωφροσύνης, δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας· ἀλλὰ δεῖ τὰς ἐναντίας φυγεῖν, καὶ τὴν εὐθειαν ὁδεῦσαι· οὕτω γὰρ οἶόν τε γίνεσθαι τῶν θείων φύλακας λόγων.

ρβ'. *Ἀπὸ τῶν κριμάτων σου οὐκ ἐξέκλινα, ὅτι σὺ ἐνομοθέτησάς με.* Σὲ γὰρ τούτων ἐπιστάμενος νομοθέτην, μετὰ πάσης αὐτὰ διαθέσεως ἠσπαζόμεν.

ργ'. *Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου.* Οὐ γὰρ οὕτως ἠδύνει μου τὴν τοῦ στόματος αἴσθησιν ἢ γλυκύτης τοῦ μέλιτος, ὡς εὐφραίνει μου τὴν ψυχὴν ἢ τῶν σῶν λογίων μελέτη. Τὸν γὰρ λάρυγγα τέθεικεν, ὡς ὄργανον ὄντα φωνῆς· διὰ φωνῆς δὲ ἡ μελέτη. Τούτοις δὲ ἡ ψυχὴ κεχρημένη τὴν ἐντεῦθεν ὠφέλειαν καρποῦται.

ρδ'. *Ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου συνῆκα· διὰ τοῦτο ἐμίσησα πᾶσαν ὁδὸν ἀδικίας.* Συνεῖς γὰρ τίσιν ἀρέσκη, ἀπεστράφην ἅπαντα τῆς κακίας τὰ εἶδη.

ρε'. *Λύχνος τοῖς ποσὶ μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου.* Οὐ γὰρ ἐν σκότει βαδίζω, οἷόν τιτι λύχνῳ τῷ σῷ φωτιζόμενος νόμῳ· εἰδέναι μέντοι χρῆ, ὡς ὁ μὲν νόμος λύχνος ὠνόμασται, ὁ δὲ Σωτὴρ καὶ Κύριος ἡμῶν δικαιοσύνης ἥλιος. Ὁ μὲν γὰρ οἶα δὴ λύχνος μόγις ἐν κατηύγασεν ἔθνος, ὁ δὲ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐφώτισεν. Οὕτω καὶ τὸν θεσπέσιον Ἰωάννην λύχνον προσηγόρευσε ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἔτι νυκτὸς οὕσης ἐπιφανέντα τοῖς Ἰουδαίοις. Ἐπειτα δὲ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ἀνέτειλεν. Καὶ τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους φῶς προσηγόρευσε, ὡς ἐκεῖνον τοῦ φωτὸς μετεληφότας, καὶ πάντας ἀνθρώπους φωτίσαντας διὰ τῆς αὐτῶν διδαχῆς.

ρς'. *Ἵμωσα, καὶ ἔστησα τοῦ φυλάξασθαι τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου.* Τὴν βεβαίαν τῆς ψυχῆς κρίσιν ὄρκον ὠνόμασεν, ἐπειδὴ ὄρκῳ βεβαιοῦται τῶν πραγμάτων τὰ πλεῖστα.

ρζ'. *Ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα, Κύριε, ζήσόν με κατὰ τὸν λόγον σου.* Οὐχ ἀπλῶς ἔφη τεταπεινώσθαι, ἀλλὰ σφόδρα τεταπεινώσθαι· καὶ ταῦτα βασιλεὺς ὢν καὶ προφήτης, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς παρρησίαν ἔχων, καὶ πλούτῳ κομῶν, καὶ τῶν πολεμίων κρατῶν. Ἀλλ' οὔτε τῇ σοφίᾳ, οὔτε τῇ ἀνδρείᾳ, οὔτε τῇ δικαιοσύνῃ

θαῤῥῆσαι ἠνέσχετο ὡποτε· τῆς δὲ θείας ταῦτα χάριτος ὑπελάμβανεδῶρα. Καὶ ζῶν δὲ αἰτῶν δοῦναι δυνάμενον, οὐκ ἄορίστως αἰτεῖ, ἀλλὰ τὴν λογικὴν, τὴν ἔννομον, τὴν τῷ θεῷ νόμῳ λαμπруνομένην. ρη'. *Τὰ ἐκούσια τοῦ στόματός μου εὐδόκησον δὴ, Κύριε, καὶ τὰ κρίματά σου δίδαζόν με.* Τῶν τῆς ἀρετῆς κατορθωμάτων τὰ πλεῖστα μὲν οἱ θεῖοι νόμοι διαγορεύουσιν· ἕνια δὲ καὶ ἡ γνώμη προστίθῃσιν. Οὕτω καὶ τῶν θυσιῶν τὰ μὲν νομικὰ, τὰ δὲ γνωμικὰ. Τὰ μὲν γὰρ περὶ ἁμαρτίας, καὶ πλημμελείας, καὶ περὶ ἀγνοίας, ὁ νόμος προσφέρειν ἐκέλευσεν, καὶ ταῦτα οἷόν τι χρέος ἀπεδίδοτο τῷ Θεῷ. Τὰ δὲ τῆ φιλοτιμία τῆς γνώμης προσφερόμενα, δῶρα προσηγόρευσεν. Οὕτω καὶ νῦν τὴν μὲν σωφροσύνην, καὶ τὴν δικαιοσύνην, οἱ εὐαγγελικοὶ διαγορεύουσι λόγοι· παρθεσία δὲ, καὶ μετὰ γάμον ἐγκράτεια, καὶ ἀκτημοσύνη, καὶ μονήρης βίος, καὶ ἡ ἐν ἐρήμοις διαγωγή, τῆς γνώμης ἔργα, τοῦ νόμου ὑπερπηδῶντα. Τὰ τοιαῦτα τοίνυν ὁ Προφήτης ἐκούσια προσηγόρευσεν. Ἄ γὰρ οὐχ ὑπόκειται νόμων ἀνάγκη, ἀλλὰ φιλοθέου γνώμης ὑπάρχει καρπός, εἰκότως ἐκούσια προσηγόρευται.

ρθ'. *Ἡ ψυχὴ μου ἐν ταῖς χερσί σου διὰ παντός, καὶ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην.* Ὑπὸ τῆς σῆς γὰρ προνοίας φρουρούμενος, τὴν λήθην τῶν σῶν ἐξώρισα νόμων.

ρι'. *Ἔθεντο ἁμαρτωλοὶ παγίδαμοι, καὶ ἐκ τῶν ἐντολῶν σου οὐκ ἐπλανήθην.* Πολλὰς καὶ παντοδαπὰς καὶ ἄνθρωποι καὶ δαίμονες ἐπιβουλὰς μοι τυρεύουσιν· ἐγὼ δὲ τὴν ἀπλανῆ τῶν σῶν ἐντολῶν πορείαν προειλόμην ὁδεύειν.

ρια'. *Ἐκκληρονόμησα τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι ἀγαλλίαμα τῆς καρδίας μου εἰσιν.* Κληῖρον αἰώνιον τε καὶ ἄσολον τὰ μαρτύριά σου εἶναι πιστεύων, ἐπὶ τῇ κτήσει τούτων ἀγάλλομαί τε καὶ εὐφραίνομαι.

ριβ'. *Ἐκλίνα τὴν καρδίαν μου τοῦ ποιῆσαι τὰ δικαιώματά σου εἰς τὸν αἰῶνα, δι' ἀντάμειψιν.* Τρυτάνη ἔοικετὸ τῆς ψυχῆς βουλευτήριον· κατέχει δὲ τὴν τρυτάνην ὁ νοῦς ἡγεμονεύειν λαχόν. Ἐὰν τοίνυν τοῖς εὐσεβέσι προσθῆται λογισμοῖς, ἀνάγκηκλίνειν ἐπὶ τὰ ἀμείνω τὰ ζυγά. Τοῦτο δεδρακέναι ὁ Προφήτης φησίν· *Ἐκλίνα τὴν καρδίαν μου, τοῦ ποιῆσαι τὰ δικαιώματά σου εἰς τὸν αἰῶνα, δι' ἀντάμειψιν.* Τὸ γὰρ ἐκ τούτων φυόμενον θεασάμενος κέρδος, ἀσπασίως τοὺς ὑπὲρ τούτων ἀνεδεξάμην ἰδρώτας. Καὶ διδάσκων ὅπως τὰ θεῖα προεἴλετο, ἐπήγαγε·

ριγ'. *Παρανόμους ἐμίσησα, τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα.* Τοὺς γὰρ παρανομεῖν ὑποτιθεμένους ἀποσεισάμενος λογισμοὺς, τὸν σὸν προτετίμηκα νόμον.

ριδ'. *Βοηθός μου, καὶ ἀντιλήπτωρ μου εἶ, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα.* Οὐ δίχα δὲ τοῦτο τῆς σῆς βοήθειας κατώρθωσα, ἀλλὰ τῆς σῆς ἀπολαύσας ῥοπῆς, καὶ τῆ σῆ ἐλπίδι τρεφόμενος.

ριε'. *Ἐκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ, πονηρευόμενοι, καὶ ἐξερευνήσω τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ μου.* Ταῦτα, φησὶ, καὶ τοῖς ἀτόποις ἔλεγον λογισμοῖς, καὶ τοῖς τὰ φαῦλασυμβουλευεῖν ἐπιχειροῦσιν, ὅτι μηδεμίαν μοι τοιαύτην ὑποτίθεσθεσυμβουλήν· ἐμοὶ γὰρ κατὰ τὰς θείας ἐντολάς προαιρετέα ζωή. Οὐχ ἀπλῶς δὲ ταύταις ἀκολουθήσω, ἀλλὰ μετὰ πάσης αὐτὰς ἀκριβείας ἀνερευνήσω· ὥστε μηδὲν με τούτων λαθεῖν, ἀλλὰ πάντα πληρῶσαι, ὅσα τῶν ὄλων ὁ Κύριος ἐνετείλατο.

ρις'. *Ἀντιλαβοῦ μου κατὰ τὸ λόγιόν σου, καὶ ζῆσόν με, καὶ μὴ καταισχύνης με ἀπὸ τῆς προσδοκίας μου.* Τοῦτον τοίνυν ἔχοντα τὸν σκοπὸν τῆς σῆς προνοίας ἀξίωσον, ἵνα μὴ διαμαρτῶν τῆς ἐλπίδος αἰσχύνῃς ἀναπλησθῶ· τὸ δὲ λόγιον ἐνταῦθα τὴν ὑπόσχῃσιν λέγει, ἀντὶ τοῦ, τὴν ἐπαγγελθεῖσάν μοι παράσχου σωτηρίαν.

ριζ'. *Βοήθησόν μοι, καὶ σωθήσομαι, καὶ μελετήσω ἐν τοῖς δικαιώμασί σου διαπαντός.* Καὶ γὰρ τυχεῖν τῆς σωτηρίας τῶν σῶν δικαιωμάτων οὐκ ἀμελήσω, ἀλλὰ διαπαντὸς τὴν τούτων μελέτην ποιήσομαι. Μελέτην δὲ λέγει, οὐ τὴν ἐν λόγοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ἔργοις.

ρη'. *Ἐξουδένωσας πάντας τοὺς ἀποστατοῦντας ἀπὸ τῶν δικαιωμάτων σου, ὅτι ἄδικον τὸ ἐνθύμημα αὐτῶν.* Ταύτην δὲ περὶ τὰς σὰς ἐντολάς σχήσωτην προθυμίαν, ἐπονειδίστους καὶ καταγε λάστους γεγενημένους τοὺς τούτων παραβάτας εἰδώς.

ριθ'. *Παραβαίνοντας ἐλογισάμην πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς διὰ τοῦτο ἠγάπησα τὰ μαρτύριά σου.* Ἀντὶ τοῦ παραβαίνοντα, ὁ μὲν Θεοδοτίων εἰς οὐδὲν εἶρηκεν· ὁ δὲ Σύμμαχος σκωρίαν. Ὁ δὲ Προφήτης δεδήλωκεν, ὡς ἐξουθενῶν καὶ αὐτὸς τῷ Θεῷ παραπλησίως τοὺς παραβάτας, πᾶσαν προθυμίαν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θείων λογίων προσήνεγκεν· ἄτε δὴ τὴν τῆς παρανομίας ζημίαν εἰδώς.

ρκ'. *Καθήλωσον ἐκ τοῦ φόβου σου τὰς σάρκας μου· ἀπὸ γὰρ τῶν κριμάτων σου ἐφοβήθην.* Ἡ ψυχὴ μου, φησὶ, τὸν σὸν περικείται φόβον. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ σῶμα κατεξανίσταται ταύτης, καὶ τὰ τούτου μέλη, παρακαλῶ τούτῳ καθλωθῆναι τῷ φόβῳ· ὥστε αὐτὰ νεκρὰ τῇ ἁμαρτίᾳ γενόμενα, τῇ τῆς ψυχῆς ἀκολουθεῖν ποδηγία. Τοῦτο ἔοικε τῷ ἀποστολικῷ ἐκείνῳ ῥητῷ, *Νεκρώσατε τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία.* Καὶ πάλιν, *Χριστῷ συνεσταύρωμαι, ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγὼ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός.*

ρκα'. *Ἐποίησα κρίμα καὶ δικαιοσύνην, μὴ παραδῶς με τοῖς ἀδικοῦσί με.* Τοῖς σοῖς, φησίν, ἀκολουθεῖν προελόμενος νόμοις, μὴ γένωμαι τοῖς δυσμενέσιν εὐάλωτος. Τίς δὲ νῦν ἔχει τοσαύτης ψυχῆς καθαρότητα, ὥστε σὺν παρῤῥησία τοιούτοις χρῆσασθαι λόγοις; Τούτοις μέντοι καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος προσόμοια εἶρηκεν, *Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστὶ, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν.*

ρκβ'. *Ἐκδεξαι τὸν δοῦλόν σου εἰς ἀγαθόν. Ὁ δὲ Σύμμαχος, Ἀνάδεξαι με εἰς ἀγαθὸν τὸν δοῦλόν σου. Ὁ δὲ Ἀκόλας, καὶ ὁ Θεοδοτίων, ἐγγύησαι· ἀντὶ τοῦ, Ἀληθεύων, οὐ ψεύδομαι, πιστευσον ὑποσχομένῳ τῷ δούλῳ σου αὐτὸς ἐγγυητῆς γενοῦ τῆς ἐμῆς ὑποσχέσεως, ὅτι σου πληρῶσαι σπουδάσω τοὺς νόμους. Μὴ συκοφαντησάτωσάν με ὑπερήφανοι. Ἀλγεινὸν ἢ συκοφαντία, κἂν μέγαν ἔχη μισθόν. Ταῦτη καὶ ὁ θαυμάσιος περιπέπτωκεν Ἰωσήφ, καὶ ἕτεροι μυρίοι. Παρακελεύεται δὲ καὶ ὁ Κύριος εὐχέσθαι μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. Οὐδὲν οὖν ἀπεικὸς οὐδὲ ὁ Προφήτης πεποίηκε, ταύτην αἰτήσας τὴν αἴτησιν. Διαφερόντως γὰρ ἢ τῶν ἀλαζόνων καὶ δυνατῶν συκοφαντία χαλεπωτέρα. Ἄδικία γὰρ προσλαβοῦσα τὴν δυναστείαν*

μείζονα τὴν λώβην ἐργάζεται.
ρκγ'. *Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐξέλιπον εἰς τὸ σωτήριόν σου, καὶ εἰς τὸ λόγιον τῆς δικαιοσύνης σου. Πάλιν ἐνταῦθα λόγιον τὴν ὑπόσχεσιν καλεῖ. Διηγεκῶς, φησὶ, τὴν παρὰ σοῦ σωτηρίαν προσμένω, καὶ τῆς ὑποσχέσεως ἀναμένω τὸ τέλος. Τὸ δὲ ἐξέλιπον τέθεικε, τὴν ἐπιτεταμένην ἐπιθυμίαν δηλῶν.*
ρκδ'. *Ποίησον μετὰ τοῦ δούλου σου κατὰ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὰ δικαιώματά σου δίδαζόν με. Ὅτοσαυτῆς ἀρετῆς ἐργάτης ἐλέους τυχεῖν ἀξιοῖ, καὶ διὰ τούτου σωτηρίας ἀπολαῦσαι αἰτεῖ. Καὶ οὐκ ἀπαιτεῖ μισθόν, ἀλλὰ φιλανθρωπίαν αἰτεῖ.*

ρκε'. *Δοῦλός σου εἰμι ἐγώ, συνέτισόν με, καὶ γνώσομαι τὰ μαρτύριά σου. Πάντες μὲν ἄνθρωποιφύσει δοῦλοι Θεοῦ, διαθέσει δὲ οἱ τοῦ Θεοῦ τὴν δεσποτείαν ἀσπασίως αἰρούμενοι. Ταύτης ὦν τῆς συμμορίας ὁ Προφήτης δοῦλον ἑαυτὸν ὀνομάζει, καὶ συνέσεως ἀξιωθῆναι παρακαλεῖ, ὥστε γνῶναι τοῦ Θεοῦ τὰ μαρτύρια.*

ρκς'. *Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ, διεσκέδασαν τὸν νόμον σου. Ὁ πάντα σταθμῶ καὶ μέτρῳ πρυτανεύων Θεὸς φέρει μὲν ἐπὶ πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων τὰς ἀμαρτίας· ὅταν δὲ αὐξηθεῖσαν ἴδη τῇ μακροθυμίᾳ τὴν πονηρίαν, τότε τὴν τιμωρίαν ἐπάγει. Τοῦτο τοίνυν καὶ ἐνταῦθά φησι. Καιρὸς διαναστῆναι εἰς ἐπικουρίαν τῶν ἀδικουμένων, ὧ Δέσποτα· κομιδῇ γὰρ σου τὸν νόμον ἐπάτησαν οἱ πολέμοι.*
ρκζ'. *Διὰ τοῦτο ἠγάπησα τὰς ἐντολάς σου ὑπὲρ χρυσίου καὶ τοπάζιον. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν τοῦ σοῦ κατεφρόνησαν νόμου. Ἐγὼ δὲ ἀξιεραστοτέρας ἠγοῦμαι τὰς σὰς ἐντολάς χρυσίου καὶ λίθων πολυτελῶν. Τῶν γὰρ τιμίων λίθων τοπάζιος· ἀπὸ δὲ τοῦ ἐνὸς παρεδήλωσεν ἅπαντας. Εἰκὸς δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῦτον*

προτιμᾶσθαι τῶν ἄλλων.
ρκη'. *Διὰ τοῦτο πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθοῦμην· πᾶσαν ὁδὸν ἄδικον ἐμίσησα. Ὁ γὰρ πόθος τὴν προθυμίαν ἐργάζεται· ἢ δὲ προθυμία τὴν μὲν εὐθεϊαν παραινεῖν ὁδὸν παρεσκεύαζε, τὴν δὲ τῆς ἀδικίας ἐμυσάττετο*

ρκθ'. *Θαυμαστὰ τὰ μαρτύριά σου· διὰ τοῦτο ἐξ ηὐρόνησε ταῦτα ἡ ψυχὴ μου. Ἐδειξεν ὡς οὐ μάτην τούτων ἠράσθη. Ἀξιάγαστα γὰρ, φησὶν, ἐστὶ, καὶ ἱκανὰ καταθέλλαι, καὶ εἰς ἔρωτα διεγείρει τοὺς κατιδεῖν δυναμένους.*

Καὶ πόθεν τούτων κατέμαθες ἀρετῆν;
ρκλ'. *Ἡ δὴλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ, καὶ συνετιεῖνῆπίους. Τῷ σῶ, φησὶ, καταυγαζόμενος φωτὶ ταύτην ἐδεξάμην τὴν γνῶσιν· καὶ πάντας δὲ τοὺς ἀγνοῖα κατεχομένους, καὶ βρέφεσιν εἰκότας, ὁ σὸς νόμος συνέσεως ἐμφορεῖ.*

ρκλ'. *Τὸ στόμα μου ἤνοιξα, καὶ εἴλκυσα πνεῦμα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐπεπόθουν. Στόμα ἐνταῦθα καλεῖ τῆς διανοίας τὴν προθυμίαν. Αὕτη γὰρ ἔλκει τὴν χάριν τοῦ πνεύματος. Καὶ γὰρ ἀλλαγῶ φησι· Πλάτνον τὸ στόμα σου, καὶ πληρῶσω αὐτό. Καὶ ὁ θεὸς Ἀπόστολος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος λόγον δοθῆναι παρεκάλεσε. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ προφήτης ἐν ἑτέρῳ ἔφη ψαλμῶ· Κύριος δώσει ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζόμενοις δυνάμει πολλῇ. Τοῦτο καὶ ἐνταῦθα ἔφη, Τὸ στόμα μου ἤνοιξα, καὶ εἴλκυσα πνεῦμα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐπεπόθουν. Γλιχόμε νόν με γὰρ τῶν σῶν ἐντολῶν θεασάμενος τῆς σῆς ἠξίωσας χάριτος.*

ρκβ'. *Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ, καὶ ἐλέησόν με, κατὰ τὸ κρῖμα τῶν ἀγαπόντων τὸ ὄνομά σου. Τῆς θείας εὐμενείας ἰκετεύει τυχεῖν, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ὡς εἴωθας, φησὶ, τοῖς ἀγαπῶσί σε παρέχειν τὸν ἔλεον. Τοῦτο γὰρ εἶπε, Κατὰ τὸ κρῖμα τῶν ἀγαπόντων τὸ ὄνομά σου· ἀντὶ τοῦ, Τῆς ἴσης τούτοις ἀπολαῦσαι ψήφου παρακαλῶ.*

ρκγ'. *Τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν σου· καὶ μὴ κατακυριευσάτω μου πᾶσα ἀνομία. Ἡμῶν γὰρ προεκφερόντων τὴν προθυμίαν, καὶ Θεοῦ παρέχοντος τὴν βοήθειαν, καὶ τὴν πορείαν εὐθύνοντος, χώραν οὐκ ἔχει τῆς ἀμαρτίας ἢ δυναστεία.*

ρκδ'. *Λύτρωσαί με ἀπὸ συκοφαντίας ἀνθρώπων, καὶ φυλάξω τὰς ἐντολάς σου. Καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς τοὺς ὀνειδιζομένους καὶ συκοφαντιζομένους ζηλωτοὺς καὶ μακαρίους ἐκάλεσεν· ἀλλὰ καὶ εὐξασθαι παρεγγύησε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. Συμβαίνει τοίνυν τοῖς εὐαγγελικοῖς νόμοις καὶ τοῦ Προφήτου ἢ προσευχῇ.*

ρκε'. *Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου, καὶ δίδαζόν με τὰ δικαιώματά σου. Ἀσώματον μὲν τὸ Θεῖον, καὶ ἀπλοῦν, καὶ ἀσύνθετον. Σωματι κώτερον δὲ καὶ παχύτερον ἢ θεῖα Γραφή περὶ αὐτοῦ διαλέγεται, τῇ φύσει τῇ τῶν ἀνθρώπων μετροῦσα τοὺς λόγους. Τοιγαροῦν τοῦ θείου προσώπου τὴν ἐπιφάνειαν νοητέον τὴν λύσιν τῶν λυπηρῶν, καὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν χορηγίαν.*
ρκς'. *Διεξόδους ὑδάτων κατέδυσαν οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐπεὶ οὐκ ἐφύλαξα τὸν νόμον σου. Ἀποστολικὸς καὶ*

οὗτος ὁ νόμος, *Εἰ γὰρ πάσχη, φησὶν, ἐν μέλος, συμπάσχει, φησὶ, πάντα τὰ μέλη.* Τὴν εὐαγγελικὴν τοίνυν ὁ Προφήτης μετέρχεται τελειότητα, τὰς τῶν ἄλλων παρανομίας ὀλοφυρόμενος. Διεξόδους δὲ ὑδάτων τὸ πλῆθος τῶν δακρύων ἐκάλεσεν, ἀντὶ τοῦ, Κρουνηδὸν ἔφερον τὰ δάκρυα, τὰς τῶν ἀνθρώπων παρανομίας θεώμενος.

ρλζ', ρλη'. *Δίκαιος εἶ, Κύριε, καὶ εὐθεῖς αἱ κρίσεις σου. Ἐνετείλω δικαιοσύνην τὰ μαρτύριά σου, καὶ ἀλήθειαν σφόδρα.* Δικαίως ἅπαντα διέπεις, ὃ Δέσποτα, καὶ τῶν ἀνθρώπων κηδόμενος, καὶ δικαιοσύνης ἐργάτας ἀποφῆναι βουλόμενος. Καὶ νόμον ἔδωκας, καὶ διαμαρτύρη τοὺς παραβαίνοντας, ὁποίας τίσουσι δίκας, καὶ ὑπισχνῆ τοῖς φυλάττουσι τὰς ἀγαθὰς ἀντιδόσεις, καὶ βεβαίως τὰς ἐπαγγελίας τοῖς ἔργοις. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ Ἀλήθειαν σφόδρα. ρλθ'. *Ἐξετέξε με ὁ ζήλος σου, ὅτι ἐπελάθοντο τῶν λόγων σου οἱ ἐχθροί μου.* Καὶ τοὺς παρανομία συζῶντας ὁ Προφήτης θρηνεῖ, καὶ καταφρονούμενον ὁρῶν τὸν νομοθέτην, ἐνδίκως ἀγανακτεῖ. Οὗτος ὁ ζήλος τὸν Φινεὲς ἀνεκήρυξεν. Οὗτος τὸν μέγαν Ἥλιαν αἰοιδίμον ἀπετέλεσε. Τούτῳ πυρπολούμενος [ὁ καλλίνικος] Στέφανος τὴν Ἰουδαίων ἀπιστίαν διήλεγξε. Τοῦτον ἐν ἑαυτῷ περιφέρων ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐβόα λέγων, *Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;* Καὶ ὁ μακάριος δὲ Λουκᾶς περὶ αὐτοῦ φησιν, ὡς ἐν Ἀθήναις συνείχετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντι κατείδωλον οὔσαν τὴν πόλιν.

ρμ'. *Πεπωρωμένον τὸ λόγιόν σου σφόδρα, καὶ ὁ δοῦλός σου ἠγάπησεν αὐτό.* Δόκιμος, φησὶν, ἐστὶ καὶ ἀκίβδηλος ὁ σὸς λόγος, καὶ μώμου παντὸς ἐλεύθερος· ἐγὼ δὲ περὶ τοῦτον θερμὸν ἔχωτὸ φίλτρον.

ρμα'. *Νεώτερος ἐγὼ εἰμι, καὶ ἐξουδενωμένος, τὰ δικαίωμάτά σου οὐκ ἐπelaθόμην.* Ἦνίκα τῷ θεῷ Σαμουὴλ παρηγγύησεν ὁ Θεὸς ἓνα τῶν παιδῶν τοῦ Ἰεσσαὶ βασιλέα χειροτονῆσαι, τοὺς μὲν ἄλλους καὶ ῥώμη, καὶ δυνάμει, καὶ κάλλεισώματος κεκοσμημένους ἀπεδοκίμασεν ἅπαντας ἤρετο δὲ τοῦ Ἰεσσαὶ εἰ ἐκλελοίπει τὰ παιδάρια· τοῦ δὲ εἰρηκότος, ὑπολελειφθαι μειράκιον σμικρὸν, ὃ ποιμαίνει τὰ ποίμνια, καὶ ὡς ἀνάρμοστον βασιλεία, ἐκέλευσεν ὁ προφήτης τοῦτον ἀχθῆναι, καὶ ἔχρισεν ἀφικόμενον παραχρημα. Ταύτης ἐνταῦθα τῆς δωρεᾶς ὁ Προφήτης ἐμνήσθη, καὶ φησί· Καὶ νέον ὄντα με, καὶ τοῖς γεγεννηκόσιν εὐτελεῖ νομισθέντα, σὺ τοσαύτης ἡξίωσας χάριτος, καὶ προφήτην ὁμοῦ καὶ βασιλέα πεποίηκας· οὐ δὴ χάριν σὺν πάσῃ προθυμίᾳ τὰ σὰ φυλάττειν ἐφίεμαι δικαίωματα.

ρμβ'. *Ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ νόμος σου ἀλήθεια.* Ὅτοις ἀνθρωπίνους νόμους πειθόμενος οὐδὲ κατὰ τὸν παρόντα βίον τῆς παρὰ τῶν νομοθετούντων ἀπολαύει τιμῆς· ὁ δὲ ταῖς θεαῖς ἀκολουθῶν ἐντολαῖς, μισθὸν ἔχει τῶν πόνων τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Καὶ οἱ νόμοι δὲ οἱ ἀνθρώπειοι οὐ πάντως πάντες τὸ δίκαιον ἔχουσι· ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ νόμος ἀληθεία λαμπρύνεται. Εἰκότως τοίνυν ἔφη· *Ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ νόμος σου ἀλήθεια.*

ρμγ'. *Θλίψεις καὶ ἀνάγκαι εὐροσάν με.* Ταῦτα γὰρ συνέζευκται τοῖς ἐρασταῖς τῆς ἀρετῆς. *Αἱ ἐντολαί σου μελέτη μου.* Ἐκ τῆς γὰρ τούτων διδασκαλίας τὴν ἀνδρίαν μανθάνω, καὶ φέρω γενναίως τὰ λυπηρά.

ρμδ'. *Δικαιοσύνη τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα.* Ἀντὶ τοῦ, Πρόξενα τῶν αἰωνίων ἐστὶν ἀγαθῶν. *Συνέτισόν με, καὶ ζήσομαι.* Ὑπὸ σοῦ γὰρ φωτιζόμενος τῆς ἀληθοῦς ζωῆς ἀπολαύσομαι.

ρμε'. *Ἐκέκραξα ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἐπάκουσόν μου, Κύριε, τὰ δικαίωμάτά σου ἐκζητήσω.* Κραυ γὴν πάλιν τὴν τῆς ψυχῆς προθυμίαν καλεῖ· διὰ τοῦτο προστέθεικετὸ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. Οὕτω καὶ Μωσῆς ἐβόα σιγῶν· καὶ προσευχομένῳ κατὰ διάνοιαν ὁ Θεὸς ἔφη, *Τί βοᾶς πρὸς ἐμέ;*

ρμς'. *Ἐκέκραξά σοι, σῶσόν με, καὶ φυλάξω τὰ μαρτύριά σου.* Παρὰ σοῦ γὰρ τὴν σωτηρίαν δεχόμενος, φύλαξ τῶν σῶν γενήσομαι νόμων.

ρμζ'. *Πρόεφθασα ἐν ἁωρίᾳ, καὶ ἐκέκραξα, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα.* Βασιλεὺς ὢν ὁ Προφήτης, καὶ μυρίαὶς φροντίσι περικλυζόμενος, καὶ πολεμικούς πρὸς ταῦταις ἀναδεδεγμένος ἀγῶνας, οὐ μόνον ἡμέρας ὑπολαμπύσης τῷ Θεῷ τὰς ἰκετείας προσέφερον· ἀλλὰ καὶ μεσοῦσης νυκτὸς, οὐκ ἀναμένων τὰς τῶν ἀλεκτρυόνων ὠδὰς. Οὕτως ἐπόθει τὸν πεποικῶτα Θεόν, οὕτω προθύμως τὴν ἐκεῖθεν ἤτει βοήθειαν.

ρμη'. *Πρόεφθασαν οἱ ὀφθαλμοί μου πρὸς ὄρθρον, τοῦ μελετᾶν τὰ λόγιά σου.* Οὐ μόνον δὲ κατὰ τὸν τοῦ γλυκέως ὕπνου καιρὸν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸν ὄρθρον, τῶν θείων νόμων ἐπεποίητο μελέτην. Ἡμεῖς δὲ πενία συζῶντες, καὶ πάσης φροντίδος ἀπηλλαγμένοι, ἐπὶ τῆς κλίνης διανυκτερεύομεν καλινδούμενοι, καὶ οὐδὲ ἀρχομένης ἡμέρας τῷ δοτῆρι τῶν ἀγαθῶν τὸν ὕμνον προσφέρομεν.

ρμθ'. *Τῆς φωνῆς μου ἄκουσον, Κύριε, κατὰ τὸ ἔλεός σου, κατὰ τὸ κριμά σου ζήσόν με.* Ὅτο σουτοῖς κομῶν ἀγαθοῖς ἐλέου τυχεῖν ἀξιῶ, καὶ οὐκ ἀορίστως αἰτεῖ τὸν ἔλεον· ἀλλὰ κατὰ τὴν ὄνησιφόρον ψῆφον.

ρν'. *Προσῆγγισαν οἱ καταδιώκοντές με ἀνομία, ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου ἐμακρύνθησαν.* Πόρρω γὰρ τῶν θείων νόμων εἰσὶν οἱ τῷ δικαίῳ πειρώμενοι πολεμεῖν. Ὁ ἀθετῶν γὰρ ὑμᾶς, φησὶν, οὐχ ὑμᾶς ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς. Καὶ Ἐχ θρεύσωτοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ ἀντικείμεθα τοῖς ἀντικείμενοις σοι.

ρνα'. *Ἐγγὺς εἶ σὺ, Κύριε, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου ἀλήθεια.* Ὅρα, φησὶν, ἅπαντα, Κύριε· οὐ γὰρ ἀφέστηκας, ἀλλὰ τὴν οἰκουμένην πληροῖς, καὶ ἀληθεία χρώμενος πρυτανεύεις τὴν κτίσιν. Τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου φησί· *Θεὸς ἐγὼ γίζων ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐ Θεὸς πόρρωθεν.* Καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, *Ἐν αὐτῷ, φησὶ, ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμέν.*

ρνβ'. Κατ' ἀρχὰς ἔγνων ἐκ τῶν μαρτυρίων σου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐθεμελίωσας αὐτά. Μαρτύρια καλεῖ τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. Καταβάς, φησί, διαμάρτυρε αὐτοῖς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. Διὰ τοῦτο καὶ Μωσῆς ὁ μέγας τῆς ὄψης ἀρχόμενος ἔφη· Πρόσεχε, οὐρανέ, καὶ λαλήσω· καὶ ἀκουέτω γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου. Ἐν δὲ τούτοις ὁράται διηλεκῶς ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια· μετὰ πολλῆς γὰρ ὁδεύει τάξεως ἅπαντα. Ἐντεῦθεν, φησὶν, ἔγνων ἀκριβῶς, ὡς ἐγγὺς εἶ σὺ, καὶ παρεῖ τοῖς γινομένοις, καὶ λανθάνει σε τῶν πραγμάτων οὐδέν.

ρνγ'. Ἴδε τὴν ταπεινώσιν μου, καὶ ἐξελοῦ με, ὅτι τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην. –Ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν. Καί· Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ταύτη καὶ ὁ θεῖος Προφήτης τὰς ἄλλας ἐκόσμησεν ἀρετάς· καὶ ταύτην προῖσχύμενος τὴν θείαν ἐπαγγέλλειβοήθειαν.

ρνδ'. Κρῖνον τὴν κρίσιν μου, καὶ λύτρωσαί με διὰ τὸν λόγον σου ζῆσόν με. Τῶν ὑποσχέσεων τὸν Δεσπότην ἀναμνησκει, καὶ παρ' αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν αἰτεῖ, καὶ κρῖναι αὐτῷ καὶ τοῖς δυσμενέσιν ἀντιβολεῖ.

ρνε'. Μακρὰν ἀπὸ ἁμαρτωλῶν σωτηρία, ὅτι τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐξεζήτησαν. Τῆς παρὰ σοῦ, φησὶ, σωτηρίας σφᾶς αὐτοὺς ἐστέρησαν οἱ παρανομία συζῶντες, μὴ βουληθέντες καταμαθεῖν τίνα πράττειν ἐνομοθέτησας.

ρνς'. Οἱ οἰκτιρμοὶ σου πολλοὶ, Κύριε, κατὰ τὸ κρίμά σου ζῆσόν με. Πολὺς τῆς σῆς φιλανθρωπίας ὁ πλοῦτος· δικαία σου ἡ ψῆφος. Τὴν ἀπὸ τούτων σωτηρίαν αἰτῶ.

ρνζ'. Πολλοὶ οἱ ἐκδιώκοντές με, καὶ θλίβοντές με· ἐκ τῶν μαρτυρίων σου οὐκ ἐξέκλινα. Οὐδὲ πολλαῖς, φησὶ, περιστοιχιζόμενος συμφοραῖς, τῶν ὑπὸ σοῦ νενομοθετημένων ἠνεσχόμην τι παραβῆναι. Καὶ τοῦ ψαλμοῦ τὴν ὑπόθεσιν εἰρηκότες ἔφαμεν, ὡς πάντα ὁ θεῖος Δαβὶδ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ ἐν τῷδε συνήγαγε τῷ ψαλμῷ· καὶ ὅτι τὰ μὲν ἀρμόττει τοῖς ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ προγεγενημένοις αὐτῷ λυπηροῖς· τὰ δὲ τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἀβεσσαλώμ. Ταῦτα μέντοι δῆλον ὡς ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ διωκόμενος εἶρηκε. Τηνικαῦτα γὰρ τῆς ἁμαρτίας ἀπειραστος ἦν.

ρνη'. Εἶδον ἀσυνετοῦντας, καὶ ἐξετηκόμην, ὅτι τὰ λόγιά σου οὐκ ἐφυλάξαντο. Οὕτως ὁ μακάριος Παῦλος Ἰουδαίους ὠδύρετο· οὕτως αὐτὸς ὁ Δεσπότης τὴν Ἰερουσαλήμ ὠλοφύρετο οὕτως ὁ θεῖος Ἰερεμίας τὴν τοῦ λαοῦ παρανομίαν ἐθρήνησεν.

ρνθ'. Ἴδε ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἠγάπησα, Κύριε, ἐν τῷ ἐλέει σου ζῆσόν με. Συνεχῶς ἐντολῶν, καὶ νόμων, καὶ δικαιωμάτων μνημονεύει, καὶ μαρτυριῶν, τῶν περὶ ταῦτα πόθον δεικνύς.

ρξ'. Ἀρχὴ τῶν λόγων σου ἀλήθεια, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα πάντα τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Ἀψευδεῖς ἔχεις τὰς ὑποσχέσεις· ἀληθεῖα τὰς σὰς ἐπαγγελίας κοσμεῖς, ἔργω βεβαιοῖς τοὺς λόγους. Ἀρχὴν δὲ λόγων καλεῖ τὰς πρὸς τὸν Ἀβραάμ ἐπαγγελίας. Ἐξ ἐκείνου γὰρ τὸ Ἰουδαίων συνέστη γένος. Ἄλλ' ἐπλήρωσε τὰς ὑποσχέσεις, καὶ ἠύξησε τὸν λαὸν ὥσει τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἠύλόγησε κατὰ τὰς ἐπαγγελίας πάντα τὰ ἔθνη. Τοῦτο γὰρ παρεδήλωσεν εἰρηκῶς, Εἰς τὸν αἰῶνα πάντα τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Προφήτης γὰρ ὢν ἑώρα τοῦ Χριστοῦ τὸ αἰώνιον κράτος. Διὸ καὶ ἀληθεῖα ἔφη κεκοσμησθαι τὴν τῶν θείων λογίων ἀρχήν.

ρξα'. Ἀρχοντες κατεδίωξάν με δωρεὰν, καὶ ἀπὸ τῶν λόγων σου ἐδειλίασεν ἡ καρδιά μου. Τοὺς πολεμοῦντας, φησὶ, καὶ διώκοντας οὐκ ἐφοβήθη, τοὺς δὲ σοὺς ἔδεισα νόμους. Διὸ καὶ καθεύδοντα τὸν πολέμιον εὐρῶν, ἀνελεῖν οὐκ ἐτολμήθη· καὶ τὸν πατραλοῖαν δὲ ἐκείνον καὶ μισαρὸν παιδαιοικτεῖρων, ἔλεγον· Φείσασθαί μοι τοῦ παιδαρίου.

ρξβ'. Αἰσθάνομαι ἐγὼ ἐπὶ τὰ λόγιά σου, ὡς ὁ εὐρίσκων σκυλαπολλᾶ. Ἐπειδὴ πολεμίων ἐμνημόνευσε διωκόντων, εἰκότως καὶ τῶν σκύλων τὴν μνήμην παρήγαγε. Λέγει δὲ, ὅτι Πάντας εἰ ἀνεῖλον ἐκείνους, καὶ σκυλεύσας πλεῖστα ὅσα συνήγαγον λάφυρα, οὐκ ἂν οὕτως ἠυφράνθη, ὡς τοῖς σοῖς ἐπαγαλλόμενος νόμοις.

ρξγ'. Ἀδικίαν ἐμίσησα καὶ ἐβδελυξάμην· τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα. Ἀληθῆς καὶ οὗτος ὁ λόγος. Ὁ γὰρ θερμῶς περὶ τὰ θεῖα διακείμενος τάναντία μισάττεται.

ρξδ'. Ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε, ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Τινὲς τὸ ἐπτάκις, πλειστάκις ἠρμήνευσαν. Καὶ τοῦτο δὲ κάκεῖνο τὸν θερμὸν ἔρωτα τοῦ Προφήτου δηλοῖ· τῆς γὰρ θείας ὑμνωδίας οὐκ ἐλάμβανεκόρον.

ρξε'. Εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν νόμον σου, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον. Οἱ τῷ θεῷ πυρπολούμενοι φίλτρῳ, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εἰρήνην διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν προσκτώμενοι φυλακῆς, κἂν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων πολεμῶνται, θυμῆρη ζῶσι ζωὴν. Καὶ μάρτυς ὁ θεσπέσιος Παῦλος βοῶν, Ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι· διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλιμπανόμενοι· καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι. Καὶ ὁ Κύριος δὲ τοὺς ἱερούς ἀποστόλους, ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων, εἰς πᾶσαν ἀποστείλας τὴν οἰκουμένην, ἔφη πρὸς αὐτούς· Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφήμι ὑμῖν.

ρξς'. Προσεδόκων τὸ σωτήριόν σου, Κύριε, καὶ τὰς ἐντολάς σου ἠγάπησα. Οὐδὲ συμφοραῖς περιστοιχιζόμενος ἀπέκοψα τὰς χρηστοτέρας ἐλπίδας· ἀλλὰ τὴν σὴν ἀναμένων διετέλεσα σωτηρίαν, καὶ

ταῖς σαῖς ἐπόμενος ἐντολαῖς.
ρξζ', ρξη'. Ἐφύλαξεν ἡ ψυχὴ μου τὰ μαρτύριά σου, καὶ ἠγάπησεν αὐτὰ σφόδρα. Ἐφύλαξα τὰς ἐντολάς σου, καὶ τὰ μαρτύριά σου, ὅτι πᾶσαι αἱ ὁδοί μου ἐναντίον σου, Κύριε. Εἰδὼς γὰρ ὡς ἅπαντα ἐφορᾷς, ὡς ὑπὸ σοὶ θεατῆ πολιτευόμενος, οὐ μόνον ἐπλήρωσά σου τὰς ἐντολάς, ἀλλὰ καὶ μετὰ θερμῆς τοῦτο δέδρακα διαθέσεως.

ρξθ'. Ἐγγισάτω ἡ δέησίς μου ἐνώπιόν σου, Κύριε, κατὰ τὸ λόγιόν σου συνέτισόν με. Πᾶσαν τὴν ἱκετείαν προσενεγκῶν, ἀντιβолоεῖ δεχθῆναι καὶ μὴ ἀπορρῖφθῆναι τὴν δέησιν· καὶ παρακαλεῖ σύνεσιν λαβεῖν, οὐκ ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ τῶν θείων λογίων τὴν γνῶσιν.

ρο'. Εἰσέλθοι τὸ ἀξίωμα μου ἐνώπιόν σου, Κύριε· κατὰ τὸ λόγιόν σου ῥῦσαί με. Ἀξίωμα τὴν ἱκετείαν καλεῖ· τοῦτο γὰρ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις εὔρον ἐρμηνευταῖς, Διαφόροις μέντοι χρώμενος λόγοις, τὸν Δεσπότην μειλίσσεται.

ροα'. Ἐξερεύζαιτο τὰ χεῖλη μου ὕμνον, ὅταν διδάξῃς με τὰ δικαιώματά σου. Κατάλληλος ἡ ἐρυγὴ τῆ τροφῆ· τὰ γὰρ σὰ, φησὶ, μανθάνων δικαιώματα, σοὶ τῷ τῶν τοιούτων διδασκάλῳ προσοίσω τὴν ὕμνωδιάν.

ροβ'. Φθέγγεται ἡ γλῶσσά μου τὰ λόγια σου, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου δικαιοσύνη. Εἰς μελέτην τῶν σῶν λογίων τὴν γλῶτταν ἀφιερῶσω, εἰδὼς πάση σου δικαιοσύνη κεκοσμημένης τὰς ἐντολάς. ρογ'. Γενέσθω ἡ χεὶρ σου τοῦ σῶσαί με, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἠρετισάμην. Ὁ μὲν Σύμμαχος εἰλόμην, ὁ δὲ Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων ἐξελεξάμην εἰρήκασι. Χεῖρα δὲ καλεῖ τὴν θεῖαν ἐνέργειαν, ὑφ' ἧς ἀντιβолоεῖ τῆς θείας σωτηρίας τυχεῖν.

ροδ'. Ἐπεπόθησα τὸ σωτήριόν σου, Κύριε, καὶ ὁ νόμος σου μελέτη μου ἐστὶ. Ἰμείρομαι, φησὶ, παρὰ σοῦ σωτηρίας τυχεῖν, τὸν σὸν νόμον μελέτην ἔχων ἐνδεδεχθῆ.

ροε'. Ζήσεται ἡ ψυχὴ μου, καὶ αἰνέσει σε, καὶ τὰ κρίματά σου βοηθήσει μοι. Οἶδα δὲ ὡς οὐχ ἁμαρτήσομαι τῆς ἐλπίδος, ἀλλὰ τῆς ἀληθοῦς ζωῆς παρὰ σοῦ τεύξομαι, καὶ αἰνέσωσε τὸν δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν.

ρος'. Ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός. Τοῦτο καὶ τῷ Προφῆτῃ λέγειν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἤρμοττεν, καὶ πάση τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει. Ζήτησον τὸν δούλόν σου, ὅτι τὰς ἐντολάς σου οὐκ ἐπελαθόμην. Εἰ γὰρ καὶ παρέβη τινὰς, ἀλλὰ λήθην τούτων οὐκ ἐδέξατο παντελεῖ. Ἀλλὰ ταύτην μὲν ὁ Προφῆτης προσενήνοχε τὴν εὐχὴν· τετύχηκε δὲ πᾶσα τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις τῆς σωτηρίας. Ἐδραμε γὰρ ὁ καλὸς ποιμὴν ἐπὶ τὸ πλανώμενον πρόβατον, καὶ περιελθὼν τὰ ὄρη καὶ τοὺς βουνούς· παρὰ ταῦτα γὰρ ἐπλανᾶτο λατρεῦον τοῖς δαίμοσιν· εὔρε, καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἐπανήγαγεν· καὶ εὐφράνθη ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐννεήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. Ἡμεῖς δὲ τοῦ ψαλμοῦ τὴν ἐρμηνείαν ἐν κεφαλαίῳ ποιησάμενοι, παρακαλοῦμεν τοὺς ἐντυγχάνοντας, μὴ ἀρκεσθῆναι τοῖς γεγραμμένοις, μηδὲ νομίσαι μόνον ταῦτα τῷ Προφῆτῃ προσήκειν· ἀλλ' ἕκαστον τὴν πρόσφορον ἐκ τούτων ὠφέλειαν λαβεῖν, καὶ φάρμακον ἀλεξητήριον τοῖς οἰκείοις κατασκευάσαι παθήμασιν.